

11 **2008**

ročník XIV

bulletin slovenskej advokácie

**Prípady
vytyčovania
hraníc pozemkov**

**Zodpovednosť
štatutárnych
orgánov za škodu
spôsobenú
výkonom funkcie**

**Smernica
2000/26/ES
a cezhraničná
dopravná nehoda**

Aktuálne otázky
**koncepce abso-
lútnej neplatnosti
právnych úkonov
podľa § 39 OZ**

**Obzretie sa
za štrnástymi
Slovenskými dňami
obchodného práva**

INZERCIA

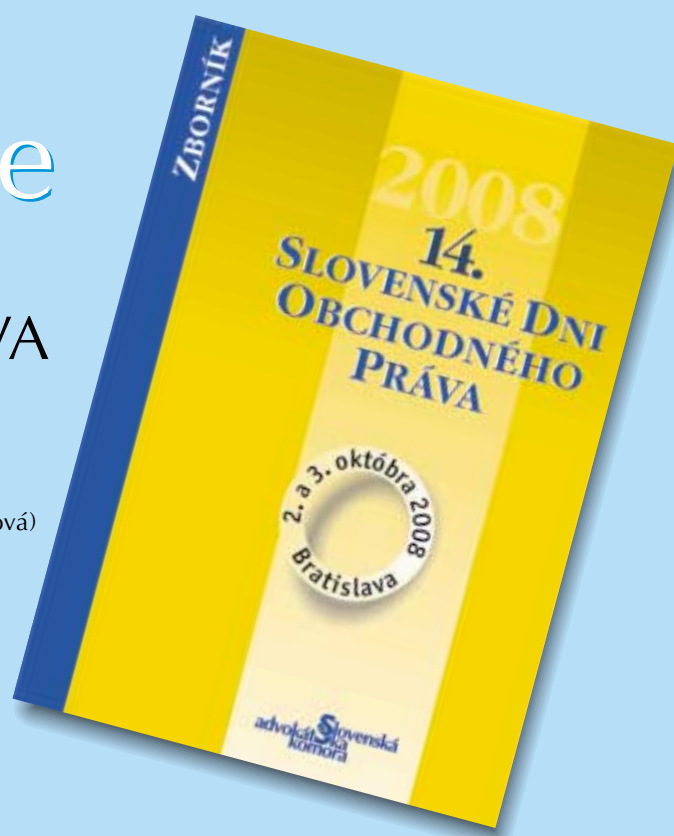
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

ZBORNÍK z konferencie

14. SLOVENSKÉ DNI OBCHODNÉHO PRÁVA

v cene 350 Sk za kus si môžete objednať
poštou na adrese SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava,
alebo faxom na čísle **02/5292 4056, 5296 1554**,
prípadne telefonicky **02/5296 1226, kl. 225** (p. Mokráňová)

Informatívny prepočet kurzom 1 EUR = 30,126 SKK: 11,62 EUR

AKTUÁLNE

- 2 **Ústavný súd vyslovil nesúlad zákona o preukazovaní pôvodu majetku s Ústavou SR**
JUDr. Jana Baricová, JUDr. Zuzana Gajdošová
- 9 **Bulletin advokacie prináša**
JUDr. Juraj Ďurovčík

ODBORNÉ PRÍSPEVKY

- 12 **Prípady vytyčovania hraníc pozemkov 1. časť**
JUDr. Milan Sudzina
- 16 **K niektorým problémom právnej úpravy zodpovednosti štatutárnych orgánov za škodu spôsobenú spoločnosti výkonom funkcie podľa Obchodného zákonníka**
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
- 22 **Smernica 2000/26/ES a cezhraničná dopravná nehoda**
JUDr. Imrich Fekete, CSc.
- 32 **Aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 OZ 2. časť**
JUDr. Milan Jančo

SAK & SPRÁVY

- 42 **Zo zasadnutí Predsedníctva SAK**
- 42 **Pýta(j)te sa predsedníctva**
- 43 **Obzretie sa za štrnástymi Slovenskými dňami obchodného práva**
JUDr. Darina Michalková
- 46 **Zásada spravodlivého procesu pod tlakom**
JUDr. Juraj Kolesár
- 49 **Zmeny v zozname advokátov za obdobie od 2. októbra do 15. novembra 2008**
- 50 **Zmeny v zozname advokátskych koncipientov za obdobie od 16. septembra do 15. októbra 2008**

Zákon o preukazovaní pôvodu majetku

Podľa vyjadrenia istého politického komentátora po zverejnení rozhodnutia, ktorým bol vyslovený nesúlad zákona o preukazovaní pôvodu majetku s ústavou, „ani jeden paragraf nezostal čistý“.

Aj keď citované konštatovanie nepochybné obsahuje určitú dávku zjednodušenia, pravdou ostáva, že napadnutý zákon zakladal závažné ústavné problémy. Otázky posúdenia možného porušenia zákazu retroaktivity, princípu právnej istoty, princípu ochrany vlastníckeho práva a rovnosti ochrany vlastníkov, porušenia princípu prezumpcie neviny a presunu dôkazného bremena na dotknuté osoby sú nepochybné závažnými skutočnosťami, s ktorými sa ústavný súd pred vynesením výroku musel dôsledne vysporiadať.

Lepšie ako osvojiť si zjednodušené videnie problematiky politickým komentátorom je zahĺbiť sa do samotného textu a pochopiť zmysľanie, ktorým sa sudcovia riadili pri rozhodovaní o tejto veci. Preto si dovoľujeme priblížiť čitateľovi podrobnejšie závery z nálezu ústavného súdu preukazujúce rozpor napadnutého zákona s ústavou, závažnosť zásahov do práv a porušenie princíпов právneho štátu. Čítajte na s. 2.

JUDr. Jana Baricová
JUDr. Zuzana Gajdošová

K fotografii na obálke:

Ako sme avizovali v letnom dvojčíslu 7-8 bulletinu, v Bratislave sa 3. a 4. októbra 2008 konala jesenná konferencia Európskeho združenia obhajcov (European Criminal Bar Association – ECBA). Správu z podujatia prinášame na s. 46.

Ústavný súd vyslovil nesúlad zákona o preukazovaní pôvodu majetku s Ústavou SR

Ústavný súd Slovenskej republiky už mnohokrát rozhodoval o otázke súladu právnych predpisov. Len niektoré z jeho rozhodnutí však vzbudili tak výrazný záujem verejnosti ako zákon o preukazovaní pôvodu majetku.

Účelom napadnutého zákona bolo upraviť podmienky a postup orgánov verejnej moci pri odnímaní nehnuteľného majetku, hnuteľného majetku, bytov a nebytových priestorov, iných majetkových práv a iných majetkových hodnôt, peňažných prostriedkov v hotovosti v slovenskej a v cudzej mene, vkladov v bankách so sídlom v zahraničí fyzickým osobám, o ktorých súd v konaní podľa tohto zákona vyslovil, že majetok nadobudli z nelegálnych príjmov.

Zákonodarcu vychádzal z toho, že zmysel a potreba prijímania zákona o preukazovaní pôvodu majetku spočíva v potrebe nájsť účinný nástroj boja proti latentnej kriminalite. Samotný úmysel zákonodarcu je zrejmý. Pre neštandardnú úpravu problematiky, ktorú zvolil, však ústavný súd kvalifikoval tento zákon ako protiústavný.

Ústavný súd sa vo viacerých rozhodnutiach zaoberal postavením Národnej rady Slovenskej republiky v legislatívnom procese. Konštatoval, že národná rada je viazaná ústavou v rovnakej miere ako ostatné štátne orgány Slovenskej republiky (čl. 2 ods. 2 ústavy). Pri uplatnení zákonodarnej pôsobnosti môže prijať ľubovoľný zákon za predpokladu, že ním neprekročí rámec daný ústavou. Tento princíp právneho štátu sa v tvorbe zákona dodrží vtedy, ak je prijatý zákon v súlade so všetkými ustanoveniami ústavy, ktoré sú

vo významovej a príčinnej súvislosti so vzťahom upraveným zákonom. Napadnutý zákon o preukazovaní pôvodu majetku v súlade so všetkými ustanoveniami ústavy nebol. Naopak, ústavný súd, uvedomujúc si spoločenskú závažnosť a citlivosť problematiky, v rámci svojich právomocí po preskúmaní napadnutého zákona konštatoval, že tento zákon v platnom znení predstavuje „neprimeraný zásah do ochrany vlastníckeho práva, tak ako vyplýva z čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, pričom ide o zásah, ktorý je v priamom spojení s porušovaním princípov právneho štátu garantovaných čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy“.

Účelom právomoci ústavného súdu k predmetu rozhodovania bolo iba posúdiť a rozhodnúť o súlade právnych predpisov uvedených v čl. 125 ods. 1 písm. a ústavy. Ústavnému súdu však neprináležalo a neprináleží vyjadrovať sa k otázke, akú podobu by mala mať právna úprava problematiky, ktorá bola predmetom napadnutého zákona. Je vecou zákonodarcu, ako sa v budúcnosti postaví k problematike preukazovania pôvodu majetku a ako spracuje právny názor ústavného súdu. Prípadná nová snaha zákonodarcu o úpravu tejto problematiky v budúcnosti by mala zohľadniť nielen skúsenosti a overené postupy iných krajín, ale aj nájsť ústavne súladné riešenie problémov, ktoré spôsobili protiústavnosť napadnutého zákona.

JUDr. Jana Baricová, NS SR

JUDr. Zuzana Gajdošová, súdna poradkyňa ÚS SR

Z nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 29/05, ktorým bol vyslovený nesúlad zákona č. 335/2005 Z. z. o preukazovaní pôvodu majetku s čl. 1 ods. 1 prvou vetou v spojení s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) na verejnom zasadnutí 3. septembra 2008 v pléne na základe návrhu skupiny 31 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a skupiny 32 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľa“) v konaní o súlade § 1, § 2, § 3 ods. 2 a 3, § 4 ods. 1 až 4, § 5, § 6, § 7 ods. 1 a 2, § 8, § 9, § 10 a § 11 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 335/2005 Z. z. o preukazovaní pôvodu majetku (ďalej len „napadnutý zákon“ alebo „zákon o preukazovaní pôvodu majetku“) s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) v spojení s čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 prvou vetou, čl. 13 ods. 3, čl. 19 ods. 2 a 3, čl. 20 ods. 1 druhou vetou

a ods. 3 a 4, čl. 47 ods. 3, čl. 50 ods. 2 a čl. 87 ods. 1 ústavy rozhodol, že zákon o preukazovaní pôvodu majetku nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 prvou vetou v spojení s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy.

Vzhľadom na to, že ústavný súd prijal rozhodnutie, ktoré vyvoláva záujem tak širokej odbornej, ako aj laickej verejnosti, považujeme za vhodné aj touto formou zverejniť aspoň stručne niektoré zo základných dôvodov, ktoré viedli k prijatiu tohto rozhodnutia.

Účelom právomoci ústavného súdu ustanovenej v čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy je rozhodovať o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluva-

mi, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom. Ústavnému súdu neprináleží vyslovovať sa k otázke, akú podobu by mala mať podľa jeho názoru konformná úprava problematiky, ktorá bola predmetom napadnutého zákona. Týmto východiskom sa ústavný súd riadil aj pri preskúvaní ústavnosti napadnutého zákona, a to aj napriek tomu, že si je vedomý spoločenskej závažnosti a citlivosti problematiky, ktorá tvorí jeho obsah.

V rozhodnutí sa ústavný súd v podstatnom rozsahu zaoberal námietkami navrhovateľov týkajúcich sa porušenia princípov právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy a námietkou nesúlady napadnutého zákona s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy.

1. K námietke porušenia princípov právneho štátu

Ústavný súd so zreteľom na návrh navrhovateľov na vyslovenie nesúlady celého zákona o preukazovaní pôvodu majetku s čl. 1 ods. 1 ústavy považoval za potrebné zaoberať sa predovšetkým východiskovými zásadami napadnutého zákona a ich súladom so všeobecným princípom právneho štátu a jeho čiastkovými princípmi tak, ako vyplývajú z čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy.

1.1

Princíp právneho štátu je základným ústavným princípom vyplývajúcim z ústavy. Zásadnou požiadavkou v právnom štáte je, aby zákonodarca jasne vyjadril svoju základnú myšlienku, cieľ a účel svojho zákonného zámeru. Čím intenzívnejšie zákon, resp. určité ustanovenie zákona zasahuje do oblasti základných práv alebo slobôd, tým väčšie nároky treba klásť na precíznosť jeho úpravy, resp. na úpravu jednotlivých ustanovení.

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil, že národná rada je pri tvorbe zákonov viazaná ústavou v rovnakej miere ako všetky ostatné orgány Slovenskej republiky (čl. 2 ods. 2 ústavy). Pri uplatnení svojej zákonodarnej pôsobnosti môže prijať akýkoľvek zákon, pokiaľ takýto zákon neprekročí rámec daný ústavou (PL. ÚS 15/98).

Návrh zákona o preukazovaní pôvodu majetku zákonodarca prezentoval aj ako dôležitý nástroj boja proti latentnej kriminalite, ktorá sa ťažko odhaľuje, ale ktorá znamená obrovské majetkové zisky pre organizovaný zločin a pre iné prvky v kriminálnom prostredí. Zákonodarca vychádzal z predpokladu nefunkčnosti a neefektívnosti platnej a účinnej trestnoprávnej úpravy v minulom období, ale aj z nefunkčnosti a neefektívnosti predpisov Občianskeho zákonníka (inštitút bezdôvodného obohatenia), daňových predpisov, zákona č. 367/2000 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti alebo zák. č. 221/1994 Z. z. o preukazovaní pôvodu finančných prostriedkov pri privatizácii.

Na dosiahnutie účelu zákona, ako to vyplýva zo všeobecnej časti dôvodovej správy návrhu zákona, zvolil zákonodarca osobitné metódy právnej regulácie a uplatil osobitné inštitúty, čo odôvodnil takto: „civilné konanie je v porovnaní s trestným, ktoré vyžaduje rešpektovanie prezumpcie nevinny, zákazu retroaktivity a dôkazného bremena na strane štátu, podstatne pružnejšie... Vzhľadom na netrestný charakter právna úprava neporušuje ani zásadu prezumpcie nevinny, ani zákaz retroaktivity, ktorá je v civilnom práve možná a nie je výslovne zakázaná.“

Zákonodarca pri tvorbe napadnutého zákona zvolil neštandardnú kombináciu metód právnej úpravy z rôznych právnych odvetví, ktoré sa týkajú podstaty a zmyslu základného práva vlastníť majetok.

1.2

Neoddeliteľnou súčasťou všeobecného princípu právneho štátu je princíp právnej istoty. Príkaz právnej istoty má rôzne stránky, jeho súčasťou je najmä príkaz určitosti zákona, resp. iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zákaz spätnej časovej pôsobnosti zákonov (zákaz retroaktivity), ako aj príkaz ochrany dôvery občanov (resp. fyzických a právnických osôb) v právny poriadok.

„**Zákonodarca pri tvorbe napadnutého zákona zvolil neštandardnú kombináciu metód právnej úpravy z rôznych právnych odvetví, ktoré sa týkajú podstaty a zmyslu základného práva vlastníť majetok.**“

Ústavný súd v tejto časti poukazuje na svoj právny názor vyslovený už v konaní sp. zn. PL. ÚS 19/98, podľa ktorého „požiadavkou právnej istoty je, aby zákony v právnom štáte boli pochopené dostatočne a aby umožňovali ich adresátom urobiť si aspoň predstavu o svojej právnej situácii. Nejasnosť, viacvýznamovosť a vágnosť pojmu... vytvára stav právnej neistoty, čím sa dostáva do rozporu s čl. 1 ústavy.“

Z obsahu zákona o preukazovaní pôvodu majetku možno vyvodiť, že jeho koncepcia je založená na kľúčovom pojme „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“. Tento pojem je podľa názoru ústavného súdu sám osebe vnútorne nekonzistentný, resp. rozporný. Vychádza totiž z taxatívneho vymenovania majetku, ktorý sa môže stať predmetom odňatia (§ 1 napadnutého zákona) na základe súdneho rozhodnutia, ktorým sa vysloví, že fyzická osoba alebo právnická osoba nadobudla majetok z nelegálnych príjmov. Pritom sa „nelegálnosť pôvodu“ ako ďalší konštitutívny prvok pojmu „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“ priraduje k tomuto pojmu až v súvislosti s neschopnosťou dotknutých osôb preukázať určitý majetkový rozdiel medzi ich preukázateľnými, a teda legálnymi príjmami a ich skutočným majetkom (skutočnou hodnotou majetku) v dôsledku ustanovenia preukazovacej povinnosti uloženej im so spätnou časovou pôsobnosťou.

To znamená, že atribút nelegálnosti nevzniká v príčinnej súvislosti s určitým konkrétnym správaním v mieste a čase, ale ako indícia, resp. premisa, ktorá je slabšia ako argument (nepriamy dôkaz), t. j. vystupuje v podobe domnienky alebo právnej fikcie.

Vzhľadom na charakter a účel napadnutého zákona, resp. dôsledky, ktoré môže jeho uplatnenie vyvolať, nemožno uvedený prístup zákonodarcu považovať podľa názoru ústavného súdu za ústavne akceptovateľný, t. j. za taký, ktorý vyhovuje požiadavke právnej istoty vyplývajúcej z princípu právneho štátu.

Za „odstránenie“ nedostatočnej určitosti zákona, a teda jeho nedostatku, ktorý kolидуje s princípom právnej istoty, nemožno považovať to, že na účely tohto zákona osobitnej povahy sa za majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov považuje iba majetok s hodnotou presahujúcou najmenej 1000-násobok minimálnej mzdy, pretože to pripúšťa úvahu (*argumentum a contrario, argumentum e silentio*), že majetok, či už podstatne, resp. nepodstatne nižšej hodnoty, t. j. majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov nepresahujúci o 1 až 999-násobok minimálnej mzdy, má fakticky i právne status či povahu majetku, ktorý bol nadobudnutý z legálnych príjmov.

„ ... atribút nelegálnosti nevzniká v príčinnej súvislosti s určitým konkrétnym správaním v mieste a čase, ale ako indícia, resp. premisa, ktorá je slabšia ako argument (nepriamy dôkaz), t. j. vystupuje v podobe domnienky alebo právnej fikcie. “

Z povahy veci vyplýva, že z nepoctivých zdrojov, resp. z „nelegálnych príjmov“, môže pochádzať majetok v akejkoľvek hodnote („výčíslenej sume“). Až majetok s hodnotou x-krát presahujúcou preukázateľné príjmy však napĺňa pojem „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“ použitý v napadnutom zákone. Takto ustanovené kritérium je súčasne zjednodušujúcim dôkazom stotožňujúcim nepreukázateľnosť príjmov s nelegálnosťou nadobudnutia určitého ekvivalentu majetku. Takýto záver je podľa názoru ústavného súdu v rozpore so základným účelom zákona, a nie je spôsobilý mať rozhodujúcu úlohu pri kvalifikácii pôvodu majetku a s tým spojenými sankciami, pričom nie je udržateľný ani z hodnotového hľadiska. Smeruje k exemplárnemu použitiu zákona ako nástroja „na riešenie extrémnych disproporcií“, čím spochybňuje aj jeho základný východiskový pojem „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“. Z koncepcie napadnutého zákona, predovšetkým jeho procesného mechanizmu navyše vyplýva, že tento pojem by mal byť v konečnom dôsledku definovaný až súdom v jeho rozhodnutí podľa § 9 napadnutého zákona.

Takýto základ zákona do značnej miery devaluje podstatu chápania a vymedzenia určitého správania ako proti-

právneho správania (nelegálneho správania), a preto je podľa názoru ústavného súdu v zásadnom rozpore nielen s princípom právnej istoty, ale aj s princípom proporcionality ako ústavnými princípmi, ktoré tvoria integrálnu súčasť generálneho princípu právneho štátu.

1.3

Zákaz spätnej účinnosti (zákaz retroaktivity) právnych noriem tvorí ďalšiu integrálnu súčasť princípu právnej istoty, a možno ho preto považovať aj za definičný znak právneho štátu, ktorý tvorí významnú demokratickú záruku ochrany práv občanov (m.m. PL. ÚS 16/95).

Zákaz retroaktivity je založený na zásade, že právna norma nepôsobí spätne, ale pôsobí do budúcnosti. V zmysle toho zákazu nemožno nikoho postihnúť (sankcionovať) za také správanie, ktoré v čase, keď sa uskutočnilo, nebolo sankcionovateľné. Vo verejnom práve v zásade nie sú prípustné ani zákony, ktoré by pôsobili spätne, t. j. ktoré by ukladali fyzickým osobám alebo právnickým osobám spätne účinnú verejnoprávnú povinnosť.

Zákonodarca zvolil v danom prípade osobitný spôsob právnej úpravy, ktorá má podľa jeho tvrdenia súkromnoprávny charakter, za tým účelom, aby sa povahou právnej úpravy dala odôvodniť prípadná spätná časová pôsobnosť zákona (nepravá retroaktivita). Spätná účinnosť napadnutého zákona sa viaže na povinnosť každého vedieť preukázať svoje majetkové prírastky, t. j. na povinnosť dokázať legálnosť nadobudnutia svojho majetku v minulosti (prakticky celého svojho majetku počas celého života), čo je podľa názoru ústavného súdu neprímerane zaťažujúci a neodôvodnený zásah.

V kontexte časovej pôsobnosti napadnutého zákona sa do nejasného „časopriestoru“ dostáva aj jedno z kľúčových ustanovení zákona o preukazovaní pôvodu majetku, za ktoré možno považovať úsudok prokurátora a záver súdu „že hodnota majetku osoby presahuje najmenej o 1000-násobok minimálnej mzdy preukázateľné príjmy“ [§ 8 ods. 1 písm. a) v spojení s § 9 napadnutého zákona].

Ústavný súd konštatuje, že zákon o preukazovaní pôvodu majetku je zákon so spätnou časovou pôsobnosťou (retroaktívny zákon), ktorý by sa mohol stať svojvoľným nástrojom v rukách orgánov verejnej moci, ktoré sú adresátmi a nositeľmi právomocí vyplývajúcich z tohto zákona. Tento záver pritom platí nielen pre schválenú podobu tohto zákona, t. j. podobu, v ktorej nie je vymedzené časové obdobie, v rámci ktorého sú fyzické a právnické osoby povinné preukazovať, že svoj majetok nadobudli z legálnych príjmov, ale platil by aj pre prípad, ak by zákon vymedzil spätne určité konkrétne obdobie, na ktoré by sa táto preukazovacia povinnosť vzťahovala (t. j. tak, ako bolo uvedené v pôvodnom návrhu zákona).

Ústavný súd s poukazom na svoju doterajšiu judikatúru zdôraznil, že inštitút spätného časového pôsobenia (retroaktivita) právnych noriem sa uplatňuje ako výnimočné riešenie v mimoriadnych situáciách, v ktorých princípy všeobecného (verejného) záujmu prevažujú nad princípom právnej istoty fyzických a právnických osôb (m. m. napr.

PL. ÚS 3/00). Podľa názoru ústavného súdu základným účelom zákona o preukazovaní pôvodu majetku nie je ustanovovať pravidlá správania pre budúcnosť, ale naopak, pravidlá ustanovené až týmto zákonom zásadne aplikovať na právne vzťahy, ktoré vznikli pred jeho účinnosťou, t. j. pred 1. septembrom 2005 (podobnú argumentáciu ústavný súd uplatnil aj vo veci sp. zn. PL. ÚS 25/00, pozn.). V danom prípade zákonodarca pripustil neohraničenú spätnú pôsobnosť zákona, čo je v právnom štáte nielen v rozpore s princípom právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, ale aj v rozpore s princípom primeranosti, resp. proporcionality (k princípu primeranosti podrobnejšie najmä PL. ÚS 3/00).

1.4

V nadväznosti na preskúvanie napadnutého zákona z hľadiska jeho zlučiteľnosti s princípmi právneho štátu ústavný súd považoval za potrebné vyjadriť sa aj k argumentácii zákonodarcu týkajúcej sa využitia skúseností z obdobných právnych úprav.

Podľa zákonodarcu sa využili poznatky z obdobnej právnej úpravy platnej v Taliansku a pripravovanej v Anglicku a Walese. V dôvodovej správe však nie sú uvedené žiadne relevantné informácie, ktoré by identifikovali alebo citovali konkrétne zahraničné právne predpisy, ktoré mal zákonodarca na zreteli pri tejto komparatívnej úvahe. Tvrdenie zákonodarcu uvedené v dôvodovej správe k návrhu zákona zostalo takto v rovine odvolávania sa na všeobecne známe skutočnosti, ktoré netreba osobitne dokazovať alebo dokumentovať a ktoré každý považuje za samozrejmé (ide o účelovo podmienené *argumentum ad verecundiam* na podporu „počestnosti úmyslov“).

1.5

V dôvodovej správe k návrhu skupiny poslancov národnej rady na vydanie zákona o preukazovaní pôvodu majetku sa vo vzťahu k terminológii napadnutého zákona, teda aj vo vzťahu k nedefinovanému pojmu „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“, uvádza, že sa v ňom primerane použili ustanovenia zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o sudcoch a prísediacich“), ako aj ustanovenia zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (ďalej len „o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry“).

Ústavný súd konštatoval, že v uvedených zákonoch nie je použitá analogická terminológia ako v zákone o preukazovaní pôvodu majetku, aj keď pripustil, že účel príslušných ustanovení zákona o sudcoch a prísediacich (najmä § 33 ods. 3 a 4) a zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (najmä § 28 ods. 5) je porovnateľný s účelom napadnutého zákona.

Zákonodarca zákonom o preukazovaní pôvodu majetku rozšíril kritériá uplatňované vo vzťahu k niektorým verejným funkcionárom (sudcovia, prokurátori) na každú fyzickú osobu a právnickú osobu, voči ktorej orgán verejnej moci (a v zmysle § 3 ods. 2 napadnutého zákona v podsta-

te aj každá fyzická osoba alebo právnická osoba oprávnená podať finančnej polícii písomné oznámenie) nadobudol dôvodné podozrenie, že získala majetok z nelegálnych príjmov, a to s účinnosťou od 1. septembra 2005, vrátane sankcie odňatia majetku.

Zo vzťahu zákona o preukazovaní pôvodu majetku a označených ustanovení zákona o sudcoch a prísediacich a zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry vyplýva, že napadnutý zákon má k týmto zákonom charakter *lex specialis*, pretože podľa § 2 obsahuje možnosť použitia sankcie odňatia majetku popri inej sankcii (napr. strate funkcie) aj vo vzťahu k sudcom a prokurátorom v prípade, že by títo verejní funkcionári neboli spôsobilí preukázať legálny spôsob nadobudnutia majetku (statočnosť jeho pôvodu), resp. nevedeli preukázať prírastky svojho majetku zjavne presahujúce ich príjmy.

Obdobný záver možno vyvodiť aj zo vzťahu napadnutého zákona o preukazovaní pôvodu majetku a ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2004 Z. z., a to najmä vzhľadom na text jeho čl. 9 ods. 8 písm. b), podľa ktorého rozhodnutím podľa odseku 6 sa vysloví strata mandátu alebo strata verejnej funk-

„Ústavný súd konštatuje, že zákon o preukazovaní pôvodu majetku (...) by sa mohol stať svojvoľným nástrojom v rukách orgánov verejnej moci, ktoré sú adresátmi a nositeľmi právomocí vyplývajúcich z tohto zákona.“

cie, ak verejný funkcionár nepreukázal spôsobom ustanoveným týmto ústavným zákonom pôvod svojich majetkových prírastkov, najmä ak ide o taký majetkový prírastok, ktorý verejný funkcionár vzhľadom na svoje príjmy oznámené podľa čl. 7 ods. 1 písm. d) nemohol dosiahnuť.

2. K námietke nesúlady zákona o preukazovaní pôvodu majetku s čl. 20 ods. 4 ústavy

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa ústavného súdu funkcia vlastníctva spočíva v tom, že ako prvok zabezpečenia osobnej slobody v právnom štáte požíva osobitnú ochranu a je nedotknuteľné. Článok 20 ústavy pritom nechráni majetok (vlastníctvo) pred uklada-

ním povinností zo strany štátu (napr. peňažných, resp. daňových povinností). Preto napríklad daňové zákony nezasahujú, resp. neporušujú ústavné garancie nedotknuteľnosti vlastníctva. V širšom kontexte určité zásahy do vlastníctva legitimizuje aj čl. 20 ods. 3 ústavy, podľa ktorého vlastníctvo zaväzuje. Nemožno ho zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom. Výkon vlastníckeho práva nesmie poškodzovať ľudské zdravie, prírodu, kultúrne pamiatky a životné prostredie.

Konkrétne určenie právneho rozsahu ochrany vlastníctva prostredníctvom zákona patrí do autonómnej sféry zákonodarcu, ktorý musí ale pritom vychádzať z toho, že každé vlastníctvo nadobudnuté v súlade s právom a so zákonom podlieha ústavnoprávnej ochrane. Naproti tomu vlastnícke postavenie získané protiprávne (v rozpore so zákonom) je z takejto ústavnoprávnej ochrany vyňaté.

Z právnej konštrukcie zákona o preukazovaní pôvodu majetku možno nepriamo vyvodíť povinnosť každého vlastníka majetku, ktorého hodnota presahuje 1000-násobok minimálnej mzdy, preukázať pôvod svojich príjmov, teda, že svoje príjmy nadobudol v súlade so zákonom (legálne). Táto povinnosť sa vzťahuje na všetkých vlastníkov bez rozdielu, ak sa naplnia zákonom ustanovené kritériá (§ 8 ods. 1 napadnutého zákona v spojení s postupom finančnej polície).

„ ... mimoriadne závažným nedostatkom napadnutého zákona je, že v zmysle definovaného účelu neupravuje (...) postup orgánov verejnej moci pri odnímaní majetku... “

Podľa ústavného súdu mimoriadne závažným nedostatkom napadnutého zákona je, že v zmysle definovaného účelu neupravuje (resp. ak, tak veľmi rámcovo) postup orgánov verejnej moci pri odnímaní majetku, t. j. podmienky a postup pri určovaní súvzťažnosti medzi dokázaným majetkovým rozdielom a konkrétnym majetkom, ktorý sa má odňať. Tento nedostatok má ústavný rozmer, pretože zákon o preukazovaní pôvodu majetku ako celok vnáša podľa názoru ústavného súdu neprimeraný stupeň právnej neistoty do oblasti základného práva vlastníť majetok a práva pokojne užívať majetok. Vytvára priestor na uplatnenie svojvôle aj tým, že pripúšťa výklad, v zmysle ktorého po preukázaní právne významného majetkového rozdielu podľa znenia zákona o preukazovaní pôvodu majetku možno odporcovi odňať akýkoľvek majetok v rámci celého majetku, ktorý patrí do jeho vlastníctva, v hodnote tohto majetkového rozdielu. Ako trest fyzickým osobám a právnickým osobám za ich nespôsobilosť preukázať späťne spôsob nadobudnutia majetku sa v mene „verejného záujmu“ zavádza neodôvodnený a ústavne nekonformný, resp. neznámy spôsob „odňatia majetku“ (jeho zbavenia, resp. prepadnutia), pričom k tomu „odňatiu majetku“ dochádza postupom, ktorému

chýbajú parametre zlučiteľné s koncepciou materiálne chápaného právneho štátu.

Vzhľadom na to, že celý zákon o preukazovaní pôvodu majetku (jeho koncepcia) je založený na možnosti „odňať majetok“, predstavuje podľa názoru ústavného súdu v kontexte s už uvedeným ako celok neprimeraný zásah do ochrany vlastníckeho práva, ako to vyplýva najmä z čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, pričom ide o zásah, ktorý je v priamom spojení s porušovaním princípov právneho štátu garantovaných čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy.

Sumarizujúc dosiaľ uvedené čiastkové závery ústavný súd konštatuje, že nesúlad zákona o preukazovaní pôvodu majetku s čl. 1 ods. 1 prvou vetou a s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy nespočíva v nedostatkoch legislatívno-technickej povahy, ale v premietnutí jeho základnej koncepcie do jednotlivých inštitútov a ustanovení. Napadnutý zákon vychádza z predpokladu neodstrániteľnej nefunkčnosti štandardných trestnoprávných a občianskoprávných prostriedkov boja s nelegálnym nadobúdaním majetku. Napadnutý zákon porušuje ústavný princíp právnej istoty, je retroaktívny vo vzťahu k nadobudnutým právam a pripúšťa nadmerné zasahovanie do práva vlastníť majetok. Zásahy do vlastníckeho práva sú spojené s uložením novej nedostatočne identifikovanej povinnosti *ad infinitum* vedieť preukazovať pôvod majetku, pričom napadnutý zákon podľa názoru ústavného súdu neprimeraným spôsobom presúva dôkazné bremeno z orgánov verejnej moci na fyzické osoby a právnické osoby a v spojení s tým zavádza nový, ústave neznámy spôsob prepadnutia majetku, ktorého realizácia nie je transparentná a napokon z jeho ustanovení vôbec nevyplýva.

Ústavný súd konštatuje, že predchádzajúca právna argumentácia sa dotýka podstatnej časti ustanovení zákona o preukazovaní pôvodu majetku a je dostatočná na vyslovenie nesúladu celého zákona o preukazovaní pôvodu majetku s čl. 1 ods. 1 prvou vetou v spojení s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, keďže zvyšné ustanovenia, ktorých ústavnosť nie je spochybniteľná (napr. § 11 ustanovujúci deň nadobudnutia účinnosti tohto zákona), by sa po taxatívnom výpočte ustanovení zákona, ktoré sú v rozpore s čl. 1 ods. 1 prvou vetou v spojení s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, vo výroku tohto nálezu stali nepoužiteľnými (obsolétnymi).

Nad rámec tohto rozhodnutia ústavný súd považoval za potrebné vyjadriť sa aspoň rámcovo k námietke navrhovateľov o nesúlade zákona o preukazovaní pôvodu majetku ako celku s čl. 87 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, ktorej podstata je založená na tvrdení, že napadnutý zákon bol schválený v zásadnom rozpore so zák. č. 350/1996 Z. z. o rokovanom poriadku NR SR v znení neskorších predpisov, keďže (ako uviedli navrhovatelia) *návrh, ktorý poslanec R. Madej predložil v druhom čítaní do pléna NR SR pod označením „pozmeňujúci návrh“ v skutočnosti nemal povahu pozmeňujúceho návrhu k pôvodne predloženému návrhu zákona, ale bol novým návrhom zákona. Predložením tohto pozmeňujúceho návrhu v druhom čítaní predkladateľ obišiel ustanovenia zák. č. 350/1996 Z. z. o rokovanom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zmaril rokovanie o svojom novom návrhu v pléne*

NR SR v prvom čítaní aj prerokovanie návrhu zákona vo výboroch NR SR.

Ústavný súd sa stotožnil s tvrdením navrhovateľov, že pri schvaľovaní zákona o preukazovaní pôvodu majetku došlo k závažnému porušeniu zákona o rokovačom poriadku, a zdôraznil, že nerešpektovanie zákonom ustanovených pravidiel legislatívneho procesu môže mať v konkrétnom prípade v konečnom dôsledku nielen nezanedbateľný vplyv na celkovú kvalitu schváleného zákona, ale môže sa stať aj dôvodom, ktorý spôsobí neústavnosť zákona ako celku.

V danom prípade ústavný súd nepovažoval, vzhľadom na materiálne dôvody zakladajúce podľa už uvedeného neústavnosť zákona o preukazovaní pôvodu majetku ako celku, za potrebné vysloviť sa meritórne k tomu, či zistené porušenia zákona o rokovačom poriadku pri schvaľovaní napadnutého zákona nadobudli takú intenzitu, že by na ich základe bolo možné vysloviť jeho nesúlady s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy z dôvodu nerešpektovania zákazu svojvôle v zákonodarnom procese. Napriek tomu ústavný súd využil túto príležitosť na to, aby národnú radu upozornil na rešpektovanie zákonom ustanovených pravidiel legislatívneho procesu ako požiadavky vyplývajúcej z princípu demokratického a právneho štátu garantovaného čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy.

3. Z odlišného stanoviska sudcu Ladislava Orosza vo veci sp. zn. PL. ÚS 29/05

S výrokom ústavného súdu, ktorým rozhodol, že zákon o preukazovaní pôvodu majetku nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 prvou vetou v spojení s čl. 20 ods. 1 ústavy, sa sudca Ladislav Orosz, predkladajúci odlišné stanovisko, stotožnil, pretože súhlasil aj s kľúčovým záverom ústavného súdu vyjadreným v odôvodnení označeného nálezu, podľa ktorého zákon o preukazovaní pôvodu majetku ako celok predstavuje „*neprimeraný zásah do ochrany vlastníckeho práva, tak, ako vyplýva z čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, pričom ide o zásah, ktorý je v priamom spojení s porušovaním princípov právneho štátu garantovaných čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy*“. Z uvedeného dôvodu výrokovú časť označeného nálezu podporil.

Nestotožňuje sa však so záverom pléna ústavného súdu, podľa ktorého „*z formálneho hľadiska je účel zákona vymedzený v § 1 zákona o preukazovaní pôvodu majetku...*“, pričom „*Takto vymedzený účel zákona má zjavne sankčný charakter a podľa názoru ústavného súdu už sám osebe vyvoláva obavy o jeho zlučiteľnosti s princípmi právneho štátu*“.

Účel každého zákona treba hľadať, nachádzať a odvádzať vždy zo širších súvislostí ako textu zákona či jeho jednotlivého ustanovenia, na čo ústavný súd už vo svojej doterajšej judikatúre viackrát upozornil, keď napr. uviedol: „*Nie je nutné, aby záujmy, ktoré sú obsahom zákona, boli explicitne vyhlásené týmto zákonom za verejné záujmy, ale*

aby takýto záujem bolo možné odvodiť z cieľov a celkového zmyslu a podstaty zákona“ (PL. ÚS 36/95, PL. ÚS 26/00).

Aplikujúc citované na zákon o preukazovaní pôvodu majetku možno v širších súvislostiach jeho účel vidieť v hľadaní efektívnejšieho právneho nástroja, ktorý by spolu s inými štandardnými, ale z pohľadu zákonodarcu nedostatočne efektívnymi právnymi nástrojmi, umožnil v širšom rozsahu zabezpečiť, aby fyzické a právnické osoby v Slovenskej republike nadobúdali majetok len z legálnych príjmov, a teda legálnym spôsobom. Takto vnímaný účel napadnutého zákona je legitímny a sleduje dôležitý verejný záujem.

Úlohou ústavného súdu by malo byť posúdenie primeranosti medzi účelom sledovaným napadnutým zákonom a prostriedkami zvolenými na jeho dosiahnutie v kontexte s doterajšou judikatúrou ústavného súdu, ktorá vymedzuje obsah princípu proporcionality (PL. ÚS 3/00, I. ÚS 183/03, I. ÚS 4/02).

Pri takomto prístupe by sa musel ústavný súd vysporiadať nielen s koncepčnými východiskami napadnutého zákona, ale aj so všetkými kľúčovými námietkami, na ktoré navrhovatelia vo svojich návrhoch poukázali, čo by zabezpečovalo vyššiu presvedčivosť, ako aj vnútornú konzistentnosť odôvodnenia tohto nálezu a v neposlednom rade by umožnilo aj zreteľnejšie určiť ústavné mantinely prípadnej budúcej aktivity parlamentu v tomto smere o to viac, že na pôde parlamentu sa objavujú celkom zreteľné signály o hľadaní novej podoby právnej úpravy „preukazovania pôvodu majetku“. Išlo najmä o tieto námietky:

a) K námietke porušenia zákazu retroaktivity

Je nesporné, že napadnutý zákon má retroaktívny charakter, pretože sa týka aj majetku nadobudnutého pred nadobudnutím jeho účinnosti, pretože ukladá dotknutým osobám povinnosť preukázať, že majetok nadobudnutý v minulosti získali z legálnych zdrojov, t. j. že vlastní len majetok nadobudnutý z legálnych príjmov.

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že právna teória i právna prax rozlišuje medzi pravou a nepravou retroaktivitou, ktorá je v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu v určitých okolnostiach ústavne akceptovateľná ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci (PL. ÚS 37/99, PL. ÚS 38/99, PL. ÚS 3/00, PL. ÚS 28/00, PL. ÚS 6/04, PL. ÚS 25/05 atď.).

Vo vzťahu k napadnutej právnej úprave sa žiada poukázať na skutočnosť, že všeobecná povinnosť nadobúdať majetok len legálnym spôsobom a preukazovať to rôznymi formami (napr. daňové priznanie, majetkové priznanie a pod.) bola a je súčasťou právneho poriadku každého štátu, vrátane Slovenskej republiky, pričom jej porušenie je sankcionovateľné, t. j. nelegálne nadobudnutý majetok právny poriadok v zásade nikdy a nikde nechráni. Vychádzajúc z uvedeného ide v danom prípade podľa názoru sudcu predkladajúceho odlišné stanovisko o nepravú retroaktivitu, čo umocňuje aj skutočnosť, že napadnutý zákon do právnych vzťahov, ktoré vznikli pred nadobudnutím jeho účinnosti, priamo nevstupuje, t. j. neruší ich ani nemení.

b) K ďalším námietkam týkajúcim sa porušenia princípu právnej istoty

Sudca Ladislav Orosz sa stotožňuje so záverom väčšiny pléna ústavného súdu, že kľúčový pojem napadnutého zákona „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“ je vnútorne nekonzistentný, resp. je rozporný. Vychádza totiž z taxatívneho vymenovania majetku, ktorý sa môže stať predmetom odňatia (§ 1 napadnutého zákona) na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom sa vysloví, že fyzická osoba alebo právnická osoba nadobudla majetok z nelegálnych príjmov. Pritom sa „nelegálnosť pôvodu“ ako ďalší konštitutívny prvok pojmu „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“ priraduje k pojmu majetok až v súvislosti s neschopnosťou dotknutých osôb preukázať určitý majetkový rozdiel medzi ich legálnymi príjmami a skutočným majetkom (skutočnou hodnotou majetku) v dôsledku preukazovacej povinnosti so spätnou časovou pôsobnosťou.

Z celkovej konštrukcie napadnutého zákona vyplýva, že pojem „majetok nadobudnutý z nelegálnych príjmov“ bude v konečnom dôsledku definovaný až súdnym rozhodnutím (§ 9 napadnutého zákona), pričom *de facto* môže zahŕňať aj majetok nadobudnutý z legálnych príjmov (resp. jeho časť), a aj preto narúša nielen princíp právnej istoty, ale zahŕňa aj hrozbu neprimeraného zásahu do vlastníckeho práva.

„ ... podľa jeho názoru účel sledovaný napadnutým zákonom stelesňuje naliehavý verejný záujem, k dosiahnutiu ktorého môže zákonodarca využiť aj netradičné formy právnej úpravy. “

c) K námietke porušenia princípu rovnosti vyjadreného v čl. 12 ods. 1 prvej vete ústavy a v čl. 13 ods. 3 ústavy, ako aj zásady rovnosti ochrany vlastníkov vyplývajúcej z čl. 20 ods. 1 ústavy

Napadnutý zákon je len jedným z právnych nástrojov smerujúcich k zabezpečeniu toho, aby sa majetok nadobúdal len z legálnych zdrojov, t. j. aj majetok získaný z nelegálnych zdrojov, ktorého hodnota nepresahuje 1000-násobok minimálnej mzdy a na ktorý sa neuplatnia mechanizmy zákona o preukazovaní pôvodu majetku, nechráni ho právny poriadok Slovenskej republiky a môže byť postihnutý sankciami podľa iných („štandardných“) právnych predpisov (napr. trest prepadnutia majetku a peňažný trest podľa Trestného zákona, vydanie bezdôvodného obohatenia podľa Občianskeho zákonníka).

V právnom poriadku Slovenskej republiky existuje veľmi málo právnych predpisov, ktoré sa vzťahujú na všetky fyzické a právnické osoby. Každý zákon, resp. iný právny predpis má vymedzenú svoju vecnú a osobnú pôsobnosť, ktorá korešponduje s jeho účelom. Zákon o preukazovaní pôvodu majetku svoju pôsobnosť vymedzuje okrem iného aj

peňažne vyčísliteľnou hodnotou (1000-násobok minimálnej mzdy), čo je síce netradičné, ale z ústavného hľadiska akceptovateľné, a preto podľa právneho názoru vyjadreného v odlišnom stanovisku, napadnutý zákon nie je v rozpore so všeobecným princípom rovnosti (čl. 12 a čl. 13 ods. 3 ústavy) ani so zásadou rovnosti vlastníkov vyplývajúcej z čl. 20 ods. 1 ústavy.

d) K námietke porušenia princípu prezumpcie nevinoty a námietke presunu dôkazného bremena na dotknuté osoby

Podľa sudcu predkladajúceho odlišné stanovisko aj napriek argumentácii vlády ako vedľajšieho účastníka zostáva faktom, že v zmysle dikcie poslednej vety § 9 napadnutý zákon aspoň čiastočne presúva dôkazné bremeno na dotknuté osoby a vyvoláva tak neľahkú ústavnú otázku, či je takáto konštrukcia rozdelenia dôkazného bremena akceptovateľná v demokratickom a právnom štáte aj v kontexte s tým, že ide o novú povinnosť dotknutých osôb zavedenú až týmto novým zákonom a vzťahujúcu sa aj na majetok nadobudnutý pred jeho účinnosťou.

Vzhľadom na celkovú konštrukciu konania podľa napadnutého zákona nebolo, aj vzhľadom na ciele ním sledované, nevyhnutné, aby jeho súčasťou bola aj posledná veta § 9, ktorá oprávnené vyvolala námietky navrhovateľov.

Námietku navrhovateľov týkajúcu sa uvedeného by nesporne výrazne otupila dôslednejšia úprava konania podľa napadnutého zákona, osobitne konania pred súdom vrátane precizácie podmienok, za ktorých môže súd rozhodnúť o prepadnutí časti majetku odporcu v prospech štátu.

e) K námietke neprimeraného zásahu do súkromia a námietke hrozby zavádzania praktík policajného štátu

K problematike porušenia základného práva na súkromie s poukazom na silné postavenie finančnej polície vyjadrené v čl. 4 napadnutého zákona sudca v odlišnom stanovisku konštatuje relevantnosť argumentácie vlády, ktorá vo svojom stanovisku oponovala predovšetkým tým, že policajné orgány (najmä kontrolné orgány) majú porovnateľné oprávnenia aj podľa iných zákonov.

Námietky navrhovateľov v tejto časti majú len podporný charakter a sami osebe nemohli vyvolať relevantný záver o protiústavnosti napadnutého zákona aj vzhľadom na ochranné mechanizmy zaručené ústavou (základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ochranné mechanizmy smerujúce k jeho napĺňaniu). Aj keď súhlasí s tým, že zákonná úprava môže za určitých okolností napomôcť k vytváraniu prostredia hroziaceho uplatňovaním praktík policajného štátu, v konečnom dôsledku je ale zásadným spôsobom reálne uplatňovanie praktík policajného štátu ovplyvňované aj (a predovšetkým) inými faktormi, a to najmä politickou a právnu kultúrou spoločnosti, ako aj (a najmä) aplikačnou praxou príslušných orgánov verejnej moci tolerovanou (neústavne) súdnymi orgánmi, príp. inými orgánmi ochrany práva, t. j. zlyhaním ochranných mechanizmov právneho štátu.

f) K námietke porušenia čl. 87 ods. 1 ústavy v spojení s porušením čl. 2 ods. 2 ústavy

Navrhovatelia sa svojimi návrhmi domáhali aj vyslovenia nesúladu napadnutého zákona ako celku s čl. 87 ods. 1 ústavy, ktorý ustanovuje okruh subjektov oprávnených podať návrh zákona, s poukazom na to, že v legislatívnom procese smerujúcom k schváleniu napadnutého zákona bol podaný pozmeňujúci návrh, ktorý bol „de facto“ novým návrhom zákona.

V tejto časti sa stotožňuje so závermi pléna ústavného súdu. Pri schvaľovaní napadnutého zákona nesporne došlo k závažnému porušeniu rokovacieho poriadku, ktoré dosahuje ústavnú intenzitu, a pri prísnom posúdení by mohlo zakladať aj dôvod na vyslovenie nesúladu zákona ako celku s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy z dôvodu nerešpektovania zákazu svojvôle v legislatívnom procese, ktorý nesporne možno v širšom kontexte považovať za súčasť generálneho princípu právneho štátu.

Za správne považuje aj to, že plénum ústavného súdu nevyužilo v tomto prípade meritórne možnosť vysloviť nesúlad zákona o preukazovaní pôvodu majetku práve z tohto dôvodu, pretože v kontexte účelu a spoločensko-politického dosahu tohto zákona by mohol byť vnímaný takýto záver ako alibistický.

Záver odlišného stanoviska

Pri sumarizácii záverov obsiahnutých v tomto odlišnom stanovisku považuje sudca Ladislav Orosz za potrebné zdôrazniť, že podľa jeho názoru účel sledovaný napadnutým zákonom stelesňuje naliehavý verejný záujem, k dosiahnutiu ktorého môže zákonodarcu využiť aj netradičné formy právnej úpravy. V schválenom a ústavným súdom posudzovanom znení však zákon o preukazovaní pôvodu majetku obsahoval celý rad nedostatkov, ktoré vo svojom súhrne nadobudli ústavnú intenzitu a odôvodňujú záver, ku ktorému dospelo plénum ústavného súdu, keď vo výroku označeného nálezu vyslovilo jeho nesúlad s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy v spojení s čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy.

Na rozdiel od väčšiny pléna ústavného súdu si ale myslí, že ide o nedostatky, ktoré sú pri väčšej dôslednosti zákonodarcu odstrániteľné. Ide o to, aby procesné mechanizmy zákona boli založené na transparentnom a podrobne upravenom postupe príslušných orgánov verejnej moci, ktorý by zabezpečil, aby sankcii prepadnutia majetku podliehal len majetok, ktorý bez akýchkoľvek pochybností dotknutá osoba nemohla nadobudnúť z legálnych príjmov.

Poznámka:

Úplné znenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky PL ÚS 29/05 a úplné znenie odlišného stanoviska sudcu Ladislava Orosza je uverejnené na internetovej stránke Ústavného súdu SR www.concourt.sk

Bulletin advokacie prináša

Vyberáme z čísla 9/2008 českého Bulletinu advokacie

V úvodníku **Vstúpime do nového „súkromia“?** JUDr. Aleš Pejchal, člen Predstavenstva ČAK a predseda sekcie ČAK pre právo súkromné glosuje pripravený návrh kódexu súkromného práva z historického i aktuálneho pohľadu, jeho poslanie a hlavné obsahové zameranie. Návrh, vrátane dôvodovej správy, je na webových stránkach Ministerstva spravodlivosti ČR.

Z bloku aktualít upozorňujeme na informácie o doterajších výsledkoch uplatňovania nového systému výchovy advokátskych koncipientov, pozvánku na bratislavskú konferenciu ECBA (Európska asociácia obhajcov) v dňoch 3. – 4. októbra 2008 a otvorenie *Pro bono* centra (clearing house) v Americkom centre v Prahe sprostredkujúceho právnu pomoc *pro bono*. Ide o dobrovoľné poskytovanie právnych služieb bez nároku na odmenu.

Číslo ďalej prináša prehľad odbornej literatúry (zmluvné obchodné právo – kontrakty, exekučný poriadok a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a vykonávacími predpismi, prehľad judikatúry v oblasti stavebného práva, verejné zákazky a verejno-súkromné partnerstvá, právny status obetí trestného činu v trestnom procese USA).

V rubrike *Prečítali sme za Vás* je excerpt príspevku z časopisu *Právní rozhledy* k otázkam zodpovednosti advokáta za škodu spôsobenú z neznalosti. Číslo publikuje stĺpček JUDr. Karla Čermáka **Štruktúrované CV s antickým námetom** (súdny proces s Publiom Ovídiom Nasom – dvojtisícročné výročie), informácie a zaujímavosti o aktivitách komory a jej orgánov vrátane disciplinárnej praxe.

Z oblasti európskeho práva poukazujeme na stať o globalizácii hospodárskej kriminality a informáciu o výsledkoch XXIII. Kongresu FIDE konanom v máji 2008 v rakúskom Linči. Z periodík advokácie v Nemecku (BRÄK – Mitteilungen č. 3/2007 a ANWALTSBLATT č. 2/2008) sa uverejňuje rozhodnutie v otázkach povinnosti advokáta mať k dispozícii kanceláriu s porovnaním situácie v ČR a niektoré myšlienky z úsmevného komentára člena Spolku nemeckých advokátov **Ein Plädoyer für den Einzelanwalt** (Chvála advokáta – solitéra) so záverečnou poznámkou prekladateľa.

Z oblasti právnej teórie a praxe sú v čísle tieto príspevky:

JUDr. Stanislav Křeček, advokát, podpredseda ústavnoprávneho výboru Poslaneckej snemovne Parlamentu ČR a predseda združenia nájomníkov ČR

Zamyslenie nad návrhom nového Občianskeho zákonníka

Autor sa kriticky zamýšľa nad pomerne malou aktivitou a pozornosťou odbornej verejnosti k tomuto dielu, ktorému

vyčíta viaceré koncepčné a normatívne nedostatky (nadmerný rozsah, jazyková stránka, praktickosť a stabilita niektorých inštitútov, postavenie a funkcia sudcu v práve a pod.). Je toho názoru, že pred nadobudnutím účinnosti zákona treba v ňom nevyhnutne vykonať niektoré podstatné zmeny a úpravy.

prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš

vedúci katedry obchodného práva PF ZČU v Plzni
a vedúci vedecký pracovník Ústavu štátu a práva AV ČR

K článku JUDr. Stanislava Křečka „Zamyslenie nad návrhom nového Občianskeho zákonníka“

Polemická reakcia na uverejňovaný príspevok JUDr. Stanislava Křečka k návrhu nového OZ. Autorovi sa jeho kritika javí ako politicky zafarbená. Ponúka viaceré argumenty na ozrejmenie svojho oponentského stanoviska a odôvodnenie správnosti koncepcie rozsahu a obsahu navrhovaného občianskeho kódexu.

prof. JUDr. Jan Dědič

advokát a vysokoškolský pedagóg

Mgr. Jan Lasák

asistent predsedu Najvyššieho súdu

a doktorand na katedre obchodného práva PF MU v Brne

K premlčaniu práva na náhradu škodu z dôvodu neplatného právneho úkonu

Právo na náhradu škody môže v súkromnom práve vznikáť v dôsledku najrôznejších právnych skutočností; svojou majetkovou povahou podlieha inštitútu premlčania. Problematika premlčania práva v záväzkových vzťahoch obsahuje dodnes celý rad otázok, z ktorých ešte mnohé neboli objasnené, konštatujú autori. Jednou z nich je nepochybne aj premlčanie práva na náhradu škody, ktorá vznikla v dôsledku neplatného právneho úkonu (§ 394 ods. 3 Obchodného zákonníka). Rozboru súvisiacich otázok v nadväznosti na vyhlásenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia (§ 131, § 183 Obchodného zákonníka) je venovaný ich príspevok. Obsahuje aj informáciu o aktuálnej judikatúre Najvyššieho súdu ČR a Ústavného súdu ČR.

Mgr. Lukáš Klega, advokátsky koncipient

K zanedbávanému ustanoveniu o splatnosti ceny a úrokov z omeškania

Zákonom č. 554/2004 Sb. sa s účinnosťou od 1. 1. 2005 do Obchodného zákonníka doplnil § 369a, ktorý upravuje splatnosť ceny a úrokov z omeškania. Aj keď ide o ustanovenie s mimoriadnym významom, je dosiaľ často zanedbávané. Týka sa to tak advokátov ako aj sudcov. Napriek tomu, že pre čas splatnosti určuje zákon celkom odlišné pravidlá, v žalobách, v platobných rozkazoch i v rozsudkoch sa úroky z omeškania časovo naďalej uvádzajú podľa údajov o splatnosti vo faktúrach. Postup a pravidlá stanovené obchodným kódexom sa pritom zanedbávajú a pokračuje prax, ktorá nemá v zákone oporu. Účelom článku – okrem poukázania na niektoré legislatívne nedostatky posudzovanej úpravy – je predovšetkým pripomenúť existenciu a význam § 369a, pretože jeho aplikácia predstavuje značné procesné zjed-

nodušenie pri oneskorených platbách v obchodných transakciách.

JUDr. Pavla Šimková, notárska koncipientka

Zánik nájmu bytu výpoveďou prenajímateľa bez privolenia súdu

Novelou Občianskeho zákonníka č. 107/2006 Sb. došlo k výraznej zmene právnej úpravy zániku bytu výpoveďou prenajímateľa. Výpovedné dôvody na jeho strane sa novelou rozdelili na dve skupiny – v jednej sú tie, kde je prenajímateľ oprávnený dať výpoveď bez privolenia súdu, v ďalšej sa nachádzajú prípady, keď na platnú výpoveď takéto privolenie potrebuje. Autorka približuje nový obsah ustanovení § 710 a § 711 Občianskeho zákonníka s osobitným zreteľom na otázky bytových náhrad (prístrešia) a obranu nájomníka proti výpovedi z nájmu bytu.

JUDr. Ladislav Jouza

expert na pracovnoprávnu problematiku

Práca z domova

Článok sa zaoberá novými formami práce, ktoré sa môžu uplatniť u zamestnancov podnikateľských aj nepodnikateľských subjektov. Ide o moderné a flexibilné formy zapojenia sa do pracovného procesu, ktoré sú dôsledkom vplyvu práva a odporúčaní Európskej únie. Medzi najznámejšie z nich patrí v súčasnosti tzv. „teleworking (práca na diaľku)“ alebo „homeworking (domáca práca)“. Ich využívanie v jednotlivých štátoch EÚ je rozdielne; najviac sa preferuje v Maďarsku. Český Zákonník práce na tieto trendy primerane reaguje a domácu prácu umožňuje. Príslušnú úpravu, vrátane niektorých výnimiek, obsahuje § 317. Na právne usporiadanie pracovných vzťahov pri nových spôsoboch zamestnávania možno využiť napríklad modifikovanú pracovnú zmluvu alebo dohody o prácach mimo pracovného pomeru, prípadne ich kombináciu. Domáca práca sa dá uskutočňovať aj prostredníctvom agentúr práce, ktoré zamestnanca dočasne „prideľujú“ inému zamestnávateľovi. Zamestnanec (teleworker) má prakticky rovnaký právny status ako „klasický“ zamestnanec a to s niektorými odchýlkami a výnimkami, na ktoré autor príkladom upozorňuje.

JUDr. Ondřej Veselý, advokát

„Domáce násilie“ ako zmena pomerov odôvodňujúca zrušenie vecného bremena

Diskusný príspevok nadväzuje na článok Mgr. K. Kočovej v *Bulletine advokacie* č. 10/2007, ktorý sa zaoberal problematikou domáceho násillia. Autor vymedzuje pojem *domáce násillie* a súvisiacu problematiku demonštruje na praktickom prípade zrušenia vecného bremena k bytu (domu) súdom, ak za dôvod zmeny pomerov sa uvádza domáce násillie (§ 151p ods. 3 OZ, rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR č. 22Cdo 1624/2002). Zaoberá sa tiež otázkou výšky náhrady spojenej so zrušením vecného bremena k bytu (domu).

Spracoval: JUDr. Juraj Ďurovčík
Kancelária SAK

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Prípady vytyčovania hraníc pozemkov

1. časť

JUDr. Milan Sudzina

Hranica pozemku je jedným z najdôležitejších údajov spomedzi právnych skutočností týkajúcich sa nehnuteľností. Neodborné a nepresné vytyčenie hraníc pozemkov, prípadne svojvoľné posunutie znakov určujúcich v teréne lomové body hraníc často vedie k dlhotrvajúcim susedským sporom. Určovanie hraníc pozemkov a z toho vyplývajúce súdne spory patria v praxi medzi frekventované a sporné otázky uplatňovania susedských práv.

JUDr. Milan Sudzina

Vysokoškolský učiteľ na Katedre občianskeho práva Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a advokát. Vyučuje pozemkové právo, občianske hmotné právo, občianske procesné právo.

ne spory patria v praxi medzi frekventované a sporné otázky uplatňovania susedských práv.

Vytyčenie hranice pozemku môže slúžiť dvom účelom. Účelom môže byť snaha objednávateľa (vlastníka pozemku) o vytyčenie priebehu hranice existujúcej v mape, avšak

nezistiteľnej v teréne (napr. na stavbu oplotenia, na zamedzenie susedského sporu, pre potrebu zloženia stavebného materiálu na vlastnom pozemku a nie na susednom cudzom pozemku a pod.). Účelom vytyčenia hranice pozemku môže byť aj snaha získať kvalifikovaný podklad na vyznačenie priebehu hranice pozemku v katastrí nehnuteľností s využitím geometrického plánu, ktorý sa v danom prípade vyhotovuje. Častým prípadom vytyčenia hranice pozemku je fyzické odčlenenie časti pozemku (reálna del'ba), ktorý bol doteraz súčasťou väčšieho pôdneho celku (napr. pri darovaní alebo kúpe časti pozemku).¹

Už v minulosti sa na označenie lomových bodov hraníc pozemkov používali rôzne prostriedky napr. kamene, medze, prípadne ploty, ktoré sa podľa súčasných stavebných predpisov považujú za drobné stavby pozdĺž hraníc pozemkov. Označovanie hraníc pozemkov má v súčasnej dobe rôzny význam v závislosti od rôznych kritérií, napr. od miesta, kde sa pozemok nachádza a účelu, ktorému predmetný pozemok slúži, a často aj od toho, o akých susedov ide a akému účelu slúži susedný pozemok.²

Hranice pozemkov sa označujú najmä v husto obývaných miestach, kde je aj častejší výskyt susedských sporov. Pokiaľ ide o miesta menej osídlené, vlastníci tu majú menší záujem na oplotení svojich pozemkov. Napr. u rekreačných stavieb, najmä chát, si majitelia svoje hranice niekedy ani nevytyčia (neohradia svoj pozemok), prípadne si na hranicu pozemku umiestnia iba živý plot. V určitých prípadoch sa oplotenie priamo zakazuje. Územným plánom obce môže byť zakázané oplotenie pozemku v rekreačnej chatovej osade napr. v blízkosti jazier, vodných nádrží, v prípade chát nachádzajúcich sa v lese a pod. Pri poľnohospodárskej pôde a lesnej pôde sa konkrétne hranice parciel v prírode nevyznačujú. Hranice medzi týmito pozemkami sa neoznačujú z dôvodu veľkoplošného užívania týchto parciel. Trvalé označenie týchto pozemkov by v praxi spôsobovalo veľké problémy pri intenzívnom využívaní poľnohospodárskeho a lesného pôdneho fondu (pri obrábaní pôdy, ťažbe drevnej hmoty).

Vytyčenie hranice pozemku nemá konštitutívny účinok. Vytýčením hranice pozemku nevznikajú, nemenia sa ani nezakladajú právne vzťahy k nehnuteľnostiam. Vytýčenie hranice pozemku má deklaratórny charakter. Ide o prenesenie súradníc z katastrálnej dokumentácie autorizovanou osobou (geodetom, ktorým môže byť fyzická alebo právnická osoba) na tvár miesta (v prírode). Vytýčením hraníc sa iba deklaruje stav, ktorý vychádza zo súboru geodetických informácií katastra nehnuteľností. Určenie lomových bodov hraníc predstavuje transformáciu údajov zo súboru geodetických informácií katastra nehnuteľností priamo do terénu. Vytýčením hraníc pozemku sa nemenia ani nezakladajú právne vzťahy k dotknutým pozemkom.³ Ak je hranica pozemku objektívne zistiteľná, súdne rozhodnutie má deklarovať existujúce vlastnícke právo.⁴

Vytyčovanie priebehu hranice pozemkov prichádza do úvahy jednak v sporných, ale aj v nesporných prípadoch. K sporom o hranicu pozemku môže dôjsť, ak niektorý zo susedov tvrdí, že došlo k neoprávnenému posunutiu hrani-

1 Bumba, J.: **Zeměměřičské právo. Zeměměřictví a katastr v technicko-právních souvislostech.** Linde Praha a. s. : Praha, 2004, s. 89.

2 Štefanovič, M.: **Pozemkové právo.** Eurounion : Bratislava, 2004, s. 290.

3 Vid' pozn. 1.

4 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22 Cdo 1908/2000 z 30. mája 2002, publikovaný pod č. C 1262 vo zväzku 18 Súboru rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky.

ce druhým susedom (napr. posunutím oplotenia, posunutím kamenných medzníkov). K sporu môže dôjsť aj vtedy, ak niektorý z vlastníkov hraničiacich pozemkov tvrdí, že hranica nachádzajúca sa v teréne nezodpovedá podkladom zo súboru geodetických informácií katastra nehnuteľností (hranica nezodpovedá právnomu stavu), prípadne jeden z vlastníkov susediacich pozemkov nesúhlasí s vytýčením hranice, ktorú na žiadosť druhého suseda v prírode určil geodet (jeden zo susedov popiera správnosť priebehu hranice vytýčenej geodetom).

V rámci určovania hraníc pozemkov rozoznávame rôzne situácie podľa toho, či je priebeh hranice medzi vlastníckymi susedných pozemkov sporný alebo nie. Pre špecifikáciu jednotlivých prípadov vytyčovania hraníc pozemkov je z časového (temporálneho) hľadiska dôležité rozlišovať stav do 14. apríla 2004 a od 15. apríla 2004. Medzníkom je účinnosť zákona č. 173/2004 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (Katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „katastrálny zákon“ alebo „KZ“).

Určovanie priebehu hraníc pozemkov do 14. apríla 2004

Do 14. apríla 2004 (pred účinnosťou zák. č. 173/2004 Z. z., ktorým bol novelizovaný katastrálny zákon) sa v súvislosti s určovaním hraníc pozemkov rozoznávajú tri situácie:

1. priebeh hranice pozemkov nebol medzi susedmi sporný,
2. priebeh hranice bol sporný, ale ešte nedošlo k zásahu do vlastníckeho práva suseda,
3. priebeh hranice bol sporný a zároveň došlo aj k zásahu do vlastníckeho práva suseda.

Pokiaľ ide o prvý prípad, keď priebeh hranice pozemkov nebol medzi susedmi sporný (napr. vlastníckom pozemku si

chcel urobiť plot), hranice pozemku určoval geodet, tzn. osoba, ktorá mala osobitnú odbornú spôsobilosť na geodetické činnosti. Geodeta si vyberal vlastníckom pozemku, ktorý požadoval určenie hranice.

V druhom prípade, ak priebeh hranice bol medzi susedmi sporný, ale ešte nedošlo k zásahu do vlastníckeho práva suseda (napr. susedia sa nevedeli dohodnúť, kde presne prebieha hranica, ale ešte nedošlo k posunutiu oplotenia na susedný pozemok), vytýčenie hranice bolo zákonom stanovené tak, že patrilo do právomoci správy katastra, ktorá určovala hranicu pozemku v správnom konaní podľa katastrálneho zákona.

Katastrálne konanie o určení priebehu hraníc pozemkov správou katastra zaviedol katastrálny zákon, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1996. Avšak tretí oddiel štvrtej časti (§ 48 a nasl.) katastrálneho zákona, v ktorom bolo upravené konanie o určení priebehu hranice pozemkov, nadobudol účinnosť až 1. januára 1998.⁵ Od začiatku roka 1998 do 14. apríla 2004 patrilo do pôsobnosti orgánov miestnej štátnej správy na úseku katastra nehnuteľností rozhodovanie o určení priebehu hraníc pozemkov. Išlo o konanie, na ktoré sa subsidiárne vzťahoval zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (Správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny poriadok“) s výnimkami uvedenými v katastrálnom zákone. Určovanie priebehu hraníc správou katastra predstavovalo prípad tzv. zúženej právomoci súdov podľa § 7 ods. 1 (posledná časť vety za čiarkou) Občianskeho súdneho poriadku.⁶

Konanie o určení priebehu hranice pozemku správou katastra bolo návrhovým konaním. Správa katastra ho mohla začať len na návrh vlastníka.⁷ Toto konanie nemohol správny orgán začať z vlastného podnetu (*ex officio*). Návrh na začatie konania o určení priebehu hranice pozemkov bolo potrebné podať na miestne príslušnú správu katastra. Miestne príslušnou bola správa katastra, v ktorej územnom obvode sa nachádzal pozemok, ktorého priebeh hranice bol medzi susedmi sporný. Za návrh na konanie o určení

5 Predchádzajúce predpisy upravujúce úsek katastra nehnuteľností pred účinnosťou zákona č. 162/1995 Zb. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov (tzn. zák. č. 265/1992 Zb. o zápisoch vlastníckych a iných vecných práv k nehnuteľnostiam a zákon č. 266/1992 Zb. o katastri nehnuteľností v Slovenskej republike) neobsahovali ustanovenia o určení priebehu hranice spornej medzi susedmi katastrálnym úradom. V prípade spornej hranice medzi susednými pozemkami bola daná právomoc súdu.

6 Zo staršej judikatúry (R 53/1973) vyplýva, že za účinnosti zákona č. 46/1971 Zb. o geodézii a kartografii sa vlastníckom pozemku mohol domáhať na správnom orgáne (stredisko geodézie) nového zamerania hraníc pozemku. Ide o stanovisko Najvyššieho súdu ČSR Cpj 25/73 z 29. marca 1973, ktoré rieši prípady, keď sa žalobca obracia na súd so žiadosťou o určenie vymerania (vytyčenia) hranice medzi jeho pozemkom a pozemkom žalovaného a tvrdí, že hranice medzi susednými pozemkami sú nejasné, a z tohto dôvodu medzi nimi dochádza k nezrovnalostiam. Podľa tohto stanoviska súdy majú viesť žalobcu k úprave návrhu tak, že žalovaný je povinný zdržať sa užívania časti pozemku patriacej žalobcovi. Ak totiž nejde o neoprávnený zásah do vlastníctva, nič nebráni žalobcovi, aby sa obrátil na príslušné stredisko geodézie so žiadosťou o nové vymeranie (vytyčenie) hraníc, a i keby žalovaný tomuto novému vymeraniu (vytyčeniu) bránil, majú orgány geodézie dostatok právnych prostriedkov na to, aby bez zásahu súdu mohli takéto meranie uskutočniť. Tieto prostriedky im poskytuje zákon č. 46/1971 Zb. o geodézii a kartografii. Uvedené stanovisko pripúšťa aj možnosť podania žaloby na ochranu vlastníckeho práva vyplývajúce z toho, že medzi vlastníckymi susedných pozemkov dochádza k nezrovnalostiam ohľadom hraníc ich pozemkov v prípade, že došlo zároveň k neoprávnenému zásahu do vlastníctva k pozemku.

7 Katastrálny bulletin č. 2/1999-17: Ak návrh na určenie priebehu hranice pozemkov podal navrhovateľ, ktorý nie je vlastníckom pozemku, správa katastra pre rozpor s § 48 ods. 1 katastrálneho zákona katastrálne konanie zastaví.

priebehu hranice pozemkov správou katastra sa platil správny poplatok vo výške 5 000 Sk v súlade s vtedy platným zákonom o správnych poplatkoch.

Katastrálny zákon taxatívne vymenúval náležitosti návrhu na začatie konania o určení priebehu hraníc pozemkov. Tento návrh sa musel podať písomne a mal obsahovať označenie účastníkov konania a označenie správy katastra, ktorej bol návrh adresovaný. Ďalej mal návrh obsahovať pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností a označenie dôkazov vrátane príloh. Návrh nemusel obsahovať petit, pretože správny orgán bol povinný posudzovať návrh podľa jeho obsahu.⁸

Účastníkmi tohto konania boli navrhovateľ a vlastníci pozemkov, s ktorými bol priebeh hranice sporný. Ak niektorý vlastník nebol známy alebo ak jeho pobyt nebol známy, bol účastníkom ten, kto mal pozemok v držbe. Má sa na mysli oprávnená držba. Čo je oprávnenou držbou stanovuje § 130 Občianskeho zákonníka (oprávneným držiteľom je ten, kto je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec alebo právo patrí). Skutočnosť, či účastník bol oprávneným držiteľom, mala správa katastra skúmať ako predbežnú otázku podľa § 40 Správneho poriadku. Ak nebolo známe, kto mal pozemok v držbe, bol účastníkom ten, v koho prospech svedčil zápis v katastri nehnuteľností.

Správa katastra bezodkladne doručila návrh na začatie konania ostatným účastníkom konania. Ako dôkazný prostriedok mohol byť v konaní použitý technický podklad zo súboru geodetických informácií. Na rozhodnutie o určení priebehu hranice pozemkov správou katastra slúžil technický podklad vyhotovený správou katastra, prípadne znalecký posudok. K vykonaniu dôkazu znaleckým posudkom podľa § 36 Správneho poriadku mohla správa katastra pristúpiť najmä vtedy, ak odborné posúdenie skutočností dôležitých pre rozhodnutie nemohla uskutočniť sama (napr. z dôvodov personálnych alebo z dôvodov nedostatočného materiálo-technického vybavenia).⁹ Ako dôkaz mohol slúžiť aj iný technický podklad, ktorý predložili účastníci konania (napr. geometrický plán).

Maximálna dĺžka konania správy katastra bola obmedzená zákonnou procesnou lehotou. Správa katastra mala rozhodnúť o návrhu na určení priebehu hranice pozemkov do šiestich mesiacov od začatia správneho konania. Išlo o lehotu poriadkovú. Ak niektorý z účastníkov konania o určení priebehu hranice pozemkov nebol spokojný z rozhodnutím správy katastra, proti tomuto rozhodnutiu bolo možné podať riadny opravný prostriedok – odvolanie. O odvolaní najprv rozhodovala správa katastra v rámci autoremedúry, kedy mohla odvolaniu vyhovieť iba v celom rozsahu (nie čiastočne). Ak v rámci autoremedúry správa katastra odvolaniu v celom rozsahu nevyhovela, o odvolaní rozhodol krajský

súd v rámci správneho súdnictva podľa Občianskeho súdneho poriadku (piata časť tretia hlava Občianskeho súdneho poriadku – Rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov).

V treťom prípade, ak priebeh hranice bol medzi susedmi sporný a súčasne už došlo aj k zásahu do vlastníckeho práva suseda (napr. bolo posunuté oplotenie na susedov pozemok), hranice pozemkov určoval súd na základe určovacej žaloby. Právomoc súdu v danej veci vyplývala z § 4 Občianskeho zákonníka (Proti tomu, kto právo ohrozí alebo poruší, možno sa domáhať ochrany u orgánu, ktorý je na to povolaný. Ak nie je v zákone ustanovené niečo iné, je týmto orgánom súd.).

V minulosti (do 14. apríla 2004), keď platili ustanovenia katastrálneho zákona o určení priebehu hranice pozemkov, v praxi nebolo celkom jasné, kedy je daná právomoc súdu a kedy právomoc správy katastra určovať priebeh hranice pozemku. Túto otázku vyriešila judikatúra najvyššieho súdu. Podľa judikátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky určenia priebehu hraníc sa v administratívnom konaní (§ 48 a nasl. katastrálneho zákona) bolo možné domáhať v prípadoch, ak nedošlo súčasne aj k porušeniu vlastníckeho práva a pôvodnú hranicu medzi susediacimi pozemkami bolo treba len rekonštruovať. Ak však došlo k porušeniu vlastníckeho práva, vlastník mal právo domáhať sa na súde ochrany svojho vlastníckeho práva návrhom na určení hranice medzi jeho pozemkom a pozemkom susediacim. V takomto prípade totiž išlo o určenie, komu z vlastníkov susediacich pozemkov patrí sporná plocha.¹⁰

Najvyšší súd v tomto rozhodnutí vychádzal z toho, že názor, podľa ktorého sa otázka určenia hranice pozemku v súdnom konaní mohla vyskytnúť len ako predurčujúca (predbežná) vo vlastníckych sporoch, ktorých predmetom je vydanie veci, určenie vlastníctva, prípadne zdržanie sa zásahov do vlastníckeho práva a samostatne sa súdom riešiť nemohla (nepatrila do jeho právomoci), nebol správny.

Vlastník má právo na ochranu proti tomu, kto jeho práva neoprávnene zasahuje; najmä sa môže domáhať vydania veci od toho, kto mu ju neoprávnene zadržuje (§ 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Vlastník sa môže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva predovšetkým návrhom na vydanie veci, návrhom na zdržanie sa zásahov do vlastníckeho práva, ako aj návrhom na určenie vlastníckeho práva, ak má na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Z okruhu určujúcich návrhov na ochranu vlastníckeho práva nemožno vylúčiť ani návrh na určenie hranice medzi spornými pozemkami. V takomto prípade ide totiž o vzájomné vymedzenie predmetu dvoch vlastníckych práv a slová „určenie hranice“ treba považovať za vyjadrovací

8 Katastrálny bulletin č. 2/1999 -18: Správa katastra netrvá na tom, aby návrh na konanie o určení priebehu hraníc pozemkov bol kvalifikovaný nielen čo do rozhodujúcich skutočností, ale aj čo do petitu, t. j. aby obsahoval aj návrh o čom a ako má správny orgán rozhodnúť. Návrh nemusí obsahovať petit, lebo správny orgán posudzuje návrh podľa jeho obsahu v súlade s § 48 ods. 3 katastrálneho zákona.

9 Horňanský, I.: **Kataster nehnuteľností v praxi**. Epos : Bratislava, 2003, str. 242.

10 R 6/1999 (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 11/97 z 26. augusta 1997).

spôsob, ktorým tak účastníci, ako aj súd, majú na mysli určenie, ktorá časť zo spornej plochy v prírode, ktorému z vlastníkov susedných pozemkov patrí.

Určenia priebehu hranice sa bolo možné domáhať podľa ust. § 48 a nasl. katastrálneho zákona len vtedy, ak pôvodná hranica medzi pozemkami sa postupom času a z rôznych dôvodov (napr. každoročná orba pôdy, v dôsledku ktorej dôjde k odoraniu medze medzi pozemkami) stala neurčitou a bolo treba ju len rekonštruovať, pričom nedošlo k porušeniu vlastníckeho práva a v nadväznosti naň k vlastníckemu sporu medzi vlastníckymi susediacich pozemkov.

K porušeniu vlastníckeho práva mohlo dôjsť tým, že odporca zasiahol do pozemku navrhovateľa oplotením v tej časti pozemku, o ktorej sa obaja domnievali (tak navrhovateľ, ako aj odporca), že im patrí, takže táto otázka bola medzi účastníkmi konania sporná. So zreteľom na tvrdenie navrhovateľa, že došlo k porušeniu vlastníckeho práva, bolo možné vyvodiť, že na prejednanie veci je daná právomoc súdu. Neprejednanie predmetnej veci súdom by v konečnom dôsledku mohlo byť považované za odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), čo je v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (právo na súdnu ochranu), ako aj s ustanovením § 3 Občianskeho súdneho poriadku a s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivé súdne konanie).

V druhom judikáte týkajúcom sa určovania priebehu hranice pozemku najvyšší súd vyslovil, že ak z obsahu spisu nemožno bez akýchkoľvek pochybností zistiť, že určenie hranice pozemkov je možné v administratívnom konaní (§ 48 a nasl. katastrálneho zákona), ide o spor o ochranu vlastníckeho práva, ktorého rozhodnutie patrí do právomoci súdu.¹¹

V odôvodnení tohto rozhodnutia najvyššieho súdu sa uvádza, že ak z obsahu návrhu na začatie konania vyplýva, že navrhovateľ sa domáha ochrany vlastníctva v dôsledku toho, že odporca zasiahol do pozemku navrhovateľa oplotením aj v tej časti, o ktorej sa domnieva, že mu patrí, pričom navrhovateľ tvrdí, že časť pozemku oplotená odporcom patrí jemu, ide o spor o ochranu vlastníctva. Ak došlo k posunutiu oplotenia a tým k porušeniu vlastníckeho práva, vlastník má právo domáhať sa ochrany svojho vlastníckeho práva návrhom na určenie hranice medzi jeho pozemkom a pozemkom odporcu podaným na súde. Rozhodnúť o takejto otázke patrí do právomoci súdu podľa § 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

Zákonom č. 173/2004 Z. z. (účinnosť nadobudol 15. apríla 2004) bol novelizovaný katastrálny zákon tak, že ustanovenia katastrálneho zákona o určení priebehu hranice pozemkov správou katastra v administratívnom konaní boli zrušené. Dôvodom bola skutočnosť, že väčšina konaní o určenie priebehu hranice pozemkov sa končila pred súdom, pretože vždy jedna strana bola s rozhodnutím správy katastra nespokojná a napadla ho v rámci správneho súdnictva, alebo z dôvodu, že v rámci sporov o hranicu susedných pozemkov dochádzalo vo väčšine prípadov aj k zásahu do vlastníckeho práva, kedy už bola daná právomoc súdu.

V dôsledku toho konanie o určení priebehu hranice pozemkov správou katastra iba predlžovalo celé konanie. Vo väčšine prípadov konania o určení priebehu hranice patrili do kompetencie súdov, pretože so sporom o hranicu pozemku bol väčšinou spojený aj spor o ochranu porušeného vlastníckeho práva. Zákonodarca preto pristúpil k zrušeniu ustanovení katastrálneho zákona o určení priebehu hranice pozemkov správou katastra v správnom konaní.

¹¹ R 55/2001 (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Rks 15/200 zo 16. júla 2000).

RESUMÉ

Prípady vytyčovania hraníc pozemkov

Autor sa vo svojom príspevku venuje jednotlivým prípadom vytyčovania hraníc pozemkov. Príspevok obsahuje problematiku vytyčovania hraníc pozemkov členenú na dve obdobia: do 14. apríla 2004 a od 15. apríla 2004, kedy nadobudla účinnosť novela katastrálneho zákona č. 173/2004 Z. z. Venuje sa najmä konaniu o určenie priebehu hraníc pozemkov správou katastra a súdному konaniu o určenie hraníc pozemkov. Presné určenie hraníc pozemkov zohráva významnú úlohu pri ochrane práv majiteľov nehnuteľností.

SUMMARY

Marking out the Land Boundary Lines

The author deals with individual cases of marking out land boundary lines, including issues related to marking of land boundary lines in two periods: before 14 April 2004 and after 15 April 2004 when the Amendment to the Land Registration Act No. 173/2004 took effect. The author focuses on the proceedings, which concern marking of boundary lines

by the appropriate Land Registry, and on court proceedings, which concern determination of land boundary lines. The proper marking of boundary lines plays an important role in the protection of the real estate owners' rights and legitimate interests.

ZUSAMMENFASSUNG

Abmarkung von Grundstücksgrenzen

Der Autor widmet sich in seinem Beitrag einzelnen Fällen der Abmarkung von Grundstücksgrenzen. Im Beitrag wird die Problematik um die Abmarkung von Grundstücksgrenzen in zwei Zeitabschnitte gegliedert: vor dem 14. April 2004 und nach dem 15. April 2004, wann die Novelle des Katastergesetzes Nr. 173/2004 GBl. in Kraft getreten ist. Er widmet sich insbesondere dem Verfahren wegen Ermittlung von Grundstücksgrenzen durch die Katasterverwaltung und dem Gerichtsverfahren wegen Festlegung von Grundstücksgrenzen. Eine genaue Festlegung von Grundstücksgrenzen ist von großer Bedeutung beim Schutz der Rechte der Immobilienbesitzer.

K niektorým problémom právnej úpravy zodpovednosti štatutárnych orgánov za škodu spôsobenú spoločnosti výkonom funkcie podľa Obchodného zákonníka

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

Po prijatí novely Obchodného zákonníka č. 147/2001 Z. z. a zákona číslo 500/2001 Z. z. sa v roku 2002 uskutočnil Okrúhly stôl, na ktorom sa diskutovalo o prijatej právnej úprave zodpovednosti štatutárnych orgánov za škodu spôsobenú spoločnosti pri výkone funkcie. V diskusii sa skôr objavovali názory, že ide len o pokus upraviť zodpovednosť štatutárnych orgánov, ktorý sa v praxi bude dosť obťažne presadzovať.¹ Prax však ukázala, že k sporom o náhradu škody spôsobenej štatutárnymi orgánmi spoločnosti už dochádza pri výklade ustanovení upravujúcich ich zodpovednosť a vznikajú už rozličné sporné otázky.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
advokát, člen Revíznej komisie SAK a vysokoškolský učiteľ na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave, kde vyučuje obchodné právo. Spoluautor komentára k Obchodnému zákonníku (Ovečková a kol.).

Osobitná zodpovednosť štatutárnych orgánov za škodu nepodaním návrhu na vyhlásenie konkurzu upravuje aj § 11 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. Pozri bližšie Ďurica.² V tomto príspevku sa zodpovednosťou štatutárnych orgánov za nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu nebude zaoberať, pretože zatiaľ nevznikajú vo väčšom rozsahu spory o náhradu škody z tohto dôvodu.

Základná úprava právnej zodpovednosti štatutárnych orgánov

Obchodný zákonník (ďalej aj „ObZ“) obsahuje základnú právnu úpravu zodpovednosti štatutárnych orgánov pri spoločnosti s ručením obmedzeným v § 135a. Toto ustanovenie upravuje zodpovednosť konateľov spoločnosti. Na akciovú spoločnosť sa vzťahuje § 194 ods. 5 a na družstvo § 243a.

Porovnaním týchto ustanovení zistíme totožnosť znenia právnej úpravy členov predstavenstva družstiev a konateľov spoločnosti s ručením obmedzeným. Členovia predstavenstva a konatelia sú povinní vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti (družstva) a všetkých jej spoločníkov (členov).

Zákonodarca použil pri úprave zodpovednosti za škodu členov predstavenstva inú formuláciu, aj keď v konečnom dôsledku s rovnakými účinkami na vznik zodpovednosti (člen predstavenstva je povinný vykonávať svoju pôsobnosť s náležitou starostlivosťou, ktorá zahŕňa aj odbornú starostlivosť). Je preto nesporné, že štatutárny orgán musí funkciu vykonávať s odbornou starostlivosťou.

Právna úprava zodpovednosti štatutárneho orgánu akciovkej spoločnosti v českom Obchodnom zákonníku obsahuje povinnosť štatutárneho orgánu vykonávať svoju pôsobnosť so starostlivosťou riadneho hospodára. Komentár k Obchodnému zákonníku³ pri výklade pojmu *starostlivosť riadneho hospodára* zdôrazňuje požiadavku vyššieho stupňa kvality úkonov člena predstavenstva a aby „konali tak, ako by sa starali o majetok vlastný“.

Naša právna úprava postavenia štatutárnych orgánov zdôrazňuje výkon funkcie s odbornou starostlivosťou. Pojem odborná starostlivosť nie je v zákone definovaný. Používa sa aj pri úprave zodpovednosti v niektorých zmluvných typoch. Napríklad, pri zmluve o uskladnení sa skladovateľ zbaví zodpovednosti, ak preukáže, že škode nemohol zabrániť ani pri vynaložení odbornej starostlivosti. Pri zmluve o uložení sa opatrovateľ zaväzuje, že vec bude starostlivo opatrovať. Vyšší stupeň starostlivosti, ktorý sa vyžaduje od skladovateľa vyplýva aj z toho, že ide o činnosť profesionálneho subjektu, ktorý ju vykonáva za odplatu na rozdiel od opatrovateľa, ktorý ju vykonáva bezplatne.

Odbornú starostlivosť môžeme charakterizovať ako najvyšší stupeň starostlivosti štatutárneho orgánu, ktorý mož-

1 Pozri Škrinár, A.: **Zodpovednosť štatutárnych orgánov v zmysle novely Obchodného zákonníka**, in: Podnikateľ a právo, č. 3, 2002.

2 Ďurica, M.: **Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii**, in: Poradca podnikateľa 2006, s. 88 a nasl.

Ďurica, M.: **Nové konkurzné právo bez konkurzov? (Poznatky a skúsenosti)**, in: Zborník, 13. Slovenské dni obchodného práva, 2007 s. 75 a nasl.

3 Eliáš, K.: **Obchodní zákonník, praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury**, 5. vydanie, 2006, s. 437.

no od neho objektívne požadovať v konaní za spoločnosť. Pôjde o odbornú starostlivosť, ktorá sa vyžaduje v danom odvetví, odbore aj s prihliadnutím na mieru poznatkov v danej oblasti.

Činnosť štatutárnych orgánov musí byť v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov (členov). Podmienky odbornej starostlivosti a záujmov spoločnosti a jej spoločníkov (akcionárov, členov) sa musia plniť kumulatívne. Zákon ako príklad uvádza povinnosti, ktoré majú dodržiavať, a to najmä zaobstaranie a zohľadnenie všetkých dostupných informácií týkajúcich sa predmetu rozhodnutia, zachovávanie mlčanlivosti o dôverných informáciách a skutočnostiach, ktorých prezradenie by mohlo spôsobiť škodu spoločnosti alebo ohroziť jej záujmy a záujmy spoločníkov a nesmú uprednostňovať svoje záujmy a záujmy niektorých spoločníkov alebo záujmy tretích osôb pred záujmami spoločnosti.

V praxi vznikali problémy posudzovania zodpovednosti štatutárnych orgánov za škodu, ak podpísali zmluvu na dovoz náhradných dielov, alebo dodávky technologického zariadenia a spoločnosti vznikla škoda dôsledkom kurzových rozdielov v čase splnenia dodávky oproti dohodnutým zmluvným podmienkam o kúpnej cene dohodnutej v zmluve. Išlo najmä o prípady, ak sa v zmluve nepredvídal možný kurzový rozdiel pri splnení a jeho dopad na kúpnu cenu, alebo ak sa neuzavrela menová doložka, ktorá by vplyv kurzových rozdielov riešila.

V súdnom konaní sa muselo skúmať, či štatutárne orgány pri podpise zmluvy získali dostatočné informácie o vývoji meny, či pri vynaložení odbornej starostlivosti mohli predvídať, že môže dôjsť k takému vývoju kurzu Slovenskej koruny k zahraničnej mene a či urobili dostatočné opatrenia na zamedzenie takéhoto vplyvu kurzového rozdielu. Jedným z možných opatrení na zabránenie vzniku škody vplyvom kurzového rozdielu na kúpnu cenu je aj poistenie tzv. headging. Ide o položku, ktorá zvyšuje náklady dodania tovaru.

Pri uzavretí zmluvy na značný finančný objem tovaru je možné odporučiť nechať si schváliť znenie zmluvných podmienok valným zhromaždením spoločnosti. V praxi to však bude komplikované v prípadoch veľkých akciových spoločností, v ktorých je zvolávanie valného zhromaždenia s prihliadnutím na veľký počet akcionárov obťažný a nákladný. Pravidlá uzavierania zmlúv so zahraničím je však možné nechať schváliť pri schvaľovaní podnikateľského zámeru akciovej spoločnosti na hospodársky rok a na nasledujúce obdobia. Plánovanie dodávok technologického zariadenia väčšej finančnej hodnoty je spravidla dlhodobejšou záležitosťou, ktorá sa dá časove predvídať (napríklad v súvislosti s plánovanou údržbou, prestavbou, rekonštrukciou diela alebo výstavbou nového diela).

Problémom pri posudzovaní dodržiavania odbornej starostlivosti štatutárneho orgánu môže byť aj nerovnaká úroveň vedomostí, skúseností a vzdelania jednotlivých členov. Napríklad, člen štatutárneho orgánu so základným vzdelaním sa nebude môcť odvolávať, že konal s odbornou starostlivosťou, lebo nevedel a nemohol poznať dôsledky roz-

hodnutia, ku ktorému dospeli so štatutárnym orgánom, ktorý má vysokoškolské vzdelanie a skúsenosti so zahraničným obchodovaním práve odkazom na svoju nižšiu vzdelanostnú úroveň. Štatutárny orgán bude napriek tomu povinný pri svojom konaní zaobstarať si dostupné informácie a nimi sa riadiť pri rozhodovaní o podmienkach uzavretia zmluvy, lebo ako liberačný dôvod na zbavenie sa zodpovednosti za vzniknutú škodu spoločnosti by nebol dostatočný poukaz na nižší stupeň vedomostí alebo vzdelania, ale len dôkaz, že konal s odbornou starostlivosťou.

Zodpovednosť za škodu

Štatutárne orgány zodpovedajú za škodu vzniknutú spoločnosti pri výkone svojej pôsobnosti. Právna úprava zodpovednosti štatutárnych orgánov je k úprave náhrady škody podľa § 373 ObZ vo vzťahu *lex specialis* k *lex generalis*. Táto právna úprava má preto prednosť pred všeobecnou právnou úpravou.

Štatutárne orgány zodpovedajú jednak za porušenie povinnosti zo záväzkového vzťahu a zodpovednosť za škodu im vzniká aj porušením povinností ustanovených Obchodným zákonníkom podľa § 757 zákona. V zákone sa príkladným výpočtom upravuje konateľovi povinnosť nahradiť škodu v prípade:

- a) ak poskytli plnenie spoločníkom v rozpore s týmto zákonom,
- b) ak nadobudli majetok v rozpore s ust. § 59a ObZ, to platí aj na zmluvy uzavierané s osobami blízkymi spoločnosti.

Členom predstavenstva akciovej spoločnosti vzniká povinnosť nahradiť škodu, ktorá vzniká spoločnosti tým, že:

- a) poskytne plnenie akcionárom v rozpore s týmto zákonom,
- b) nadobudne majetok v rozpore s ust. § 59a,
- c) poskytne plnenie v rozpore s ust. § 196a – poskytne úver, pôžičku, prevedie majetok spoločnosti alebo zabezpečí záväzok členovi predstavenstva a osobám im blízkym,
- d) upíše, nadobudne alebo vezme do zálohu vlastné akcie alebo akcie inej spoločnosti v rozpore s týmto zákonom,
- e) vydá akcie v rozpore s týmto zákonom.

Jednotlivé druhy spoločností a družstvo môžu v zakladateľských dokumentoch a stanovách upraviť podrobnejšie povinnosti štatutárnych orgánov. Pri posudzovaní vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú konaním štatutárnych orgánov sa preto vychádza z úpravy ich povinností uvedených vo všeobecných ustanoveniach zákona a osobitných ustanoveniach pre jednotlivé spoločnosti upravených v zákone ako aj z podrobnejšej úpravy povinností štatutárnych orgánov a spoločníkov v interných predpisoch jednotlivých spoločností, ktoré dopĺňujú ich povinnosti oproti zneniu zákona (v stanovách, spoločenskej zmluve, zakladateľskej zmluve, zakladateľskej listine).

Nie je však porušením povinnosti štatutárnych orgánov nadobudnutie majetku spoločnosti podľa § 59a ObZ pri zmluvách uzavieraných pri bežnom obchodnom styku, na základe rozhodnutia súdu, alebo správneho orgánu a na majetok nadobudnutý na burze za cenu rovnajúcu sa kurzu, ktorý zodpovedá v tom čase danej ponuke a dopytu. Zodpovednosť štatutárnych orgánov za škodu môže preto vzniknúť z ich činnosti ale i nečinnosti v prípadoch, ak zo zákona vyplýva povinnosť konať, a z konania za spoločnosť pri uzavieraní zmlúv. Okrem toho môže vzniknúť aj z porušenia iných povinností ustanovených zákonom alebo vnútornými predpismi spoločnosti na základe zákona (§ 757 ObZ).

Osobitné problémy vyvoláva konanie štatutárnych orgánov pri plnení uznesení valného zhromaždenia spoločnosti. V praxi vznikajú situácie, keď štatutárny orgán koná v súlade s uznesením valného zhromaždenia a spoločnosti vznikne škoda alebo, keď valné zhromaždenie prijme uznesenie, ktoré je v rozpore s právnymi predpismi alebo vnútornými predpismi spoločnosti a štatutárny orgán ho splní. V dôsledku plnenia uznesenia, ktoré je v rozpore s právnymi predpismi alebo vnútornými predpismi spoločnosti vznikne škoda.

Sporné otázky v súdnej praxi vznikajú pri výklade konania spoločníka, ktorým mala byť spôsobená škoda spoločnosti a ktoré **schválilo** valné zhromaždenie spoločnosti. Išlo o prípad, keď podľa druhého spoločníka bola dosiahnutá cena za predávaný majetok neprímerane nízka.

Konateľ spoločnosti žaloval pôvodného konateľa z titulu náhrady škody, ktorá mala spoločnosti vzniknúť v dôsledku predaja nehnuteľnosti a nezaplatením časti kúpnej ceny. Následne spoločníci po predaji obchodného podielu uzavreli dohodu o urovaní.

Okresný súd v B. v konaní konštatoval, že zmluva uzavretá spoločníkom, aj keď bola schválená na valnom zhromaždení, bola v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku podľa § 265 ObZ, ak by nevzniklo žalobcovi právo na zaplatenie kúpnej ceny a dohodu o urovaní prehlásil za neplatnú. Krajský súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol, považoval dohodu o urovaní za platne uzavretú a najmä konštatoval, že o predaji a jeho podmienkach rozhodlo valné zhromaždenie spoločnosti, takže o ňom vedel aj žalobca.

Bez ohľadu na skutkový stav a výsledok sporu sa domnievame, že prvoradá pre skúmanie zodpovednosti konateľa za škodu vzniknutú spoločnosti je posúdenie, či konateľ spoločnosti a spoločník porušil svojím konaním povinnosti vyplývajúce z ust. § 135a ObZ, ak pri predaji majetku spoločnosti konal na základe uznesenia valného zhromaždenia. V prípade, že konateľ spoločnosti konal v súlade s uznesením valného zhromaždenia spoločnosti, nemožno mu vytýkať, že nekonal s odbornou starostlivosťou,⁴ najmä vtedy, ak prijaté uznesenie valného zhromaždenia bolo v súlade s právnymi predpismi a vnútornými predpismi spoločnosti.

Domnievame sa, že ak uzavretie kúpnych zmlúv posudzovalo aj valné zhromaždenie spoločnosti a vyslovilo sú-

hlas s ich obsahom, dohodou o kúpnej cene, ako aj celkovými podmienkami plnenia, ktoré boli v zmluve upravené, žalovaný konateľ spoločnosti sa zbaví zodpovednosti za škodu.

Porušenie zásady poctivého obchodného styku sa v takomto prípade bude ťažko preukazovať, lebo spoločnosť plnila dobrovoľne v súlade s uznesením valného zhromaždenia, ktoré riešilo aj vzťahy medzi odstupujúcimi a novými spoločníkmi. V prípade konania konateľa na základe rozhodnutia valného zhromaždenia, ktoré sa konalo v prítomnosti spoločníkov, námietka porušenia zásady poctivého obchodného styku takéhoto zmluvného záväzku bude ťažko uplatniteľná. Aj v takomto prípade by nešlo o absolútnu neplatnosť právneho úkonu, ku ktorej dochádza pri rozpore záväzku s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka, ale o vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu voči tretej osobe.

Vo všeobecnosti treba uviesť, že štatutárny orgán zodpovedá za vzniknutú škodu spoločnosti, ak konal neodborne, ak postupoval v rozpore s pokynmi spoločnosti a svojím nesprávnym postupom spôsobil spoločnosti škodu. Zároveň musí byť splnená podmienka, že jeho konanie nebolo v záujme spoločnosti a všetkých jej spoločníkov (akcionárov, členov, podľa formy spoločnosti a družstva). Štatutárny orgán však zodpovedá aj za činnosť, pri ktorej uprednostňuje svoje záujmy, alebo záujmy len niektorých spoločníkov (akcionárov, členov družstva) pred záujmami spoločnosti.

Príkladným výpočtom o výkone funkcie s odbornou starostlivosťou sa poukazuje najmä na povinnosť si obstaráť informácie a zohľadniť ich pri rozhodovaní, ako aj na povinnosť mlčanlivosti.

Základnou podmienkou na uplatnenie nároku na náhradu škody voči štatutárnemu orgánu je preukázanie nesprávnosti jeho konania, ktoré je porušením jeho povinnosti vykonávať funkciu s odbornou starostlivosťou § 135a a § 243a Obchodného zákonníka a pri akciovej spoločnosti s náležitou starostlivosťou, ktorá zahŕňa povinnosť vykonávať ju s odbornou starostlivosťou v dôsledku čoho spoločnosti vznikla škoda. Vznik škody a porušenie záväzku alebo inej právnej povinnosti konateľom musí byť v príčinnej súvislosti so vznikom škody.

Štatutárne orgány vykonávajú svoju funkciu buď na základe zmluvy o výkone funkcie alebo mandátnej zmluvy. Nie je daná povinnosť upraviť vzťah štatutárneho orgánu a spoločnosti uvedeným zmluvným vzťahom.

Základnú právnu úpravu vzťahov medzi štatutárnym orgánom a spoločnosťou obsahuje § 65 ods. 3 ObZ. Z tejto úpravy vyplýva, že ak spoločnosť neupraví svoje vzťahy zmluvou o výkone funkcie, primerane sa na vzťah so spoločníkom použijú ustanovenia o mandátnej zmluve. Ustanovenia o mandátnej zmluve sa použijú aj na posúdenie práv a povinností pri uzavretí zmluvy o výkone funkcie na neupravené otázky vzájomných práv a povinností. Zmluva o výkone funkcie má však vždy prednosť pri úprave vzťahov medzi spoločnosťou a štatutárnymi orgánmi.

4 Pozri aj Ovečková, O. a kolektív: **Obchodný zákonník, komentár, druhé vydanie**, IURA EDITION, 2008, str. 746.

Najvyšší súd riešil otázku zodpovednosti konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným v prípade neuzavretia zmluvy o výkone funkcie a ani mandátnej zmluvy v písomnej forme. Na uzavretie mandátnej zmluvy sa nevyžaduje písomná forma. Sporové strany však nepotvrdili jej uzavretie ani v ústnej forme. Najvyšší súd preto pri posudzovaní otázky zodpovednosti konateľa za vzniknutú škodu aplikoval ustanovenie § 65 ods. 3 ObZ o mandátnej zmluve. V nepublikovanom rozhodnutí č.k. 1 M Obdo V 9/2006 konštatoval, že „právne úkony, ako aj ďalšia činnosť mandatára (konateľa) vykonaná v rozpore so záujmami mandanta (obchodnej spoločnosti) má za následok zodpovednosť mandatára za škodu“.

Z § 567 ods. 1 ObZ vyplýva pre mandatára povinnosť postupovať pri zariadení vecí s odbornou starostlivosťou. Zodpovednosť štatutárneho orgánu za výkon funkcie vyplýva preto priamo zo zákona (z ustanovení § 135a pri spoločnosti s ručením obmedzeným, § 194 ods. 5 pri akciovej spoločnosti a § 243a pri družstve).

Zodpovednosť štatutárnych orgánov za výkon funkcie s odbornou starostlivosťou preto vzniká ustanovením do funkcie bez ohľadu na to, či vzťah medzi spoločnosťou a štatutárnym orgánom je upravený zmluvou o výkone funkcie.

Mandátna zmluva ani zmluva o výkone funkcie alebo iná dohoda však nesmie vylúčiť alebo obmedziť zodpovednosť štatutárneho orgánu za vzniknutú škodu.

Dohody medzi spoločnosťou a konateľom § 135a a dohody medzi spoločnosťou a členom predstavenstva vylučujúce alebo obmedzujúce zodpovednosť štatutárneho orgánu § 194 ods. 8 ObZ sú zakázané. Štatutárny orgán ich preto nemôže použiť na zbavenie sa zodpovednosti za škodu vzniknutú spoločnosti.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu za vzniknutú škodu je založená na **princípe objektívnej zodpovednosti**. Nejde však o zodpovednosť za akékoľvek konanie a postup štatutárneho orgánu, ale len za také, pri ktorom porušením povinností vykonávať funkciu s odbornou starostlivosťou jeho nesprávnym konaním vznikla spoločnosti škoda. Zároveň sa musí preukázať, že porušenie povinností štatutárneho orgánu je v príčinnej súvislosti so vznikom škody.⁵

Problémy môžu vzniknúť, ak uznesenie valného zhromaždenia, ktoré zaväzuje štatutárny orgán, je v rozpore s právnymi predpismi alebo vnútornými predpismi spoločnosti. V takomto prípade môžu vzniknúť tri situácie. **Spoločník** (akcionár, člen) ďalej len „spoločník“, **ktorý je zároveň štatutárnym orgánom spoločnosti**: (1) hlasoval proti prijatiu takéhoto uznesenia pre jeho rozpor s vnútornými predpismi spoločnosti alebo so zákonom, a ak ide o akciovú spoločnosť, zároveň požiadal o zapísanie svojho nesúhlasu do zápisnice z valného zhromaždenia (§ 183 Obchodného zákonníka), (2) spoločník hlasoval za prijatie takéhoto uznesenia, (3) spoločník sa nezúčastnil na valnom zhromaždení, na ktorom bolo prijaté uznesenie, ktoré je v rozpore s právnymi predpismi.

Samotný súhlas štatutárneho orgánu, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní spoločnosti v postavení spoločníka s prijatím uznesenia nebráni tomuto štatutárnemu orgánu podať žalobu o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia, ak ide o spoločnosť s ručením obmedzeným. Štatutárny orgán, ktorý sa ako akcionár zúčastňoval na valnom zhromaždení môže požiadať o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia, **len ak podal protest** do zápisnice, obdobne to platí pri podaní žaloby o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia družstva (§ 242 Obchodného zákonníka, v tomto smere je úprava postavenia štatutárneho orgánu z hľadiska práva podať žalobu o vyslovenie neplatnosti valného zhromaždenia odlišná pri úprave akciovej spoločnosti a družstva s úpravou spoločnosti s ručením obmedzeným).

Samotné postavenie štatutárnych orgánov (a zároveň členov družstva alebo akcionárov) je jednoznačné v tom, že môžu podať žalobu o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia v prípadoch, kde to zákon vyžaduje ak prejavili svoj nesúhlas zapísaním protestu do zápisnice, alebo ak sa na rokovaní valného zhromaždenia nezúčastnili.

V niektorých prípadoch môže byť otázka rozporu uznesenia valného zhromaždenia s právnymi predpismi sporná. Štatutárny orgán je aktívne legitimovaný na podanie žaloby v súlade s § 131 Obchodného zákonníka, aby súd určil neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia (pri členovi predstavenstva, ktorý sa zúčastnil na rokovaní valného zhromaždenia za podmienky podania protestu proti uzneseniu). Môže tak urobiť v lehote troch mesiacov od prijatia uznesenia, alebo ak valné zhromaždenie nebolo riadne zvolané odo dňa, keď sa mohol o uznesení dozvedieť. Uvedená lehota je prekluzívna.

Štatutárny orgán bude musieť v žalobe odôvodniť, ako boli prijatím napadnutého uznesenia valného zhromaždenia obmedzené jeho práva spoločníka (akcionára), čo je dôvodom na vznik aktívnej legitimácie na podanie žaloby o určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia súdom. Zároveň musí preukázať hmotnoprávnu stránku podanej žaloby a odôvodniť, v čom vidí pri napadnutej neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia rozpor so zákonom, spoločenskou alebo zakladateľskou zmluvou alebo vnútornými predpismi spoločnosti.

Vyslovením neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia súdom, ktoré nadobudne právoplatnosť, získa štatutárny orgán dôvodnú argumentáciu na neplnenie takéhoto uznesenia pre rozpor s právnymi predpismi. Problémom však môže byť dĺžka súdneho konania najmä v prípade, že dôjde k odvolaniu proti rozsudku súdu a povinnosť na plnenie uznesenia valného zhromaždenia bude zročná ešte pred rozhodnutím súdu. Štatutárny orgán sa bude musieť rozhodnúť, či bude plniť takéto uznesenie valného zhromaždenia, o ktorom sa dôvodne domnieva, že je v rozpore s právnymi predpismi alebo vnútornými predpismi spoločnosti. Takéto uznesenie aj v prípade jeho plnenia alebo ne-

5 Pozri aj Pohl, T.: **Odpovednosť štatutárneho orgánu obchodní spoločnosti za škodu**, in: Bulletin advokácie č. 6/2006, Praha: ČAK, s. 18.

plnenia, predstavuje hrozbu vzniku zodpovednosti za spôsobenú škodu spoločnosti.

Nestačí však len vyslovenie nesúhlasu s uznesením valného zhromaždenia. Štatutárny orgán takéto uznesenie nesmie plniť. Aj keby vyslovil nesúhlas s takýmto uznesením, ale následne by ho plnil, nemohol by sa zbaviť zodpovednosti za vzniknutú škodu.

Z hľadiska posudzovania vzniku zodpovednosti štatutárneho orgánu môže vzniknúť aj otázka, či na posúdenie vzniku zodpovednosti za spôsobenú škodu má rovnaké postavenie štatutárny orgán, ak je zároveň aj spoločníkom (akcionárom) a konateľom (členom predstavenstva), alebo ak je len štatutárnym orgánom bez účasti v spoločnosti.

Samotná účasť spoločníka na procese rozhodovania spoločnosti o spornom uznesení valného zhromaždenia prináša spoločníkovi lepšiu informovanosť o skutočnostiach, ktoré viedli k navrhnutiu a prijatiu uznesenia spoločnosti, ako len strohé uznesenie, ktorého prijatie v zápisnici z valného zhromaždenia nemusí byť bližšie odôvodnené. Z tohto pohľadu má spoločník (akcionár), ktorý je aj štatutárnym orgánom o niečo lepšie postavenie z hľadiska vedomosti o priebehu rozhodovania a súvislostiach s prijatým uznesením, ako spoločník, ktorý sa na rozhodovaní nezúčastňoval. Z hľadiska rozhodovania štatutárneho orgánu, či má plniť uznesenie valného zhromaždenia, však musí byť predovšetkým posudzované, či je prijaté uznesenie v súlade s právnymi predpismi a vnútornými predpismi spoločnosti alebo nie.

V súdnych konaniach o náhradu škody voči štatutárnym orgánom sa objavila podľa nás nesprávna argumentácia žalobcov, že žalovaný je povinný podať žalobu na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia, ak ho z dôvodu neplatnosti nechce plniť. Táto argumentácia je podľa nás nesprávna. Ak žalovaný v súdnom konaní o náhradu škody spôsobenej štatutárnym orgánom spoločnosti bude namietať, že neplnil uznesenie valného zhromaždenia z dôvodu jeho rozporu s právnymi predpismi, musí sa súd s touto námietkou ako predbežnou otázkou v spore vysporiadať. Platí to bez ohľadu na to, či žalovaný napadol osobitnou žalobou na súde neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia alebo nie. Je však samozrejmosťou, že ak **štatutárny orgán podá žalobu o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia**, musí v nej riadne odôvodniť neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia a jeho rozpor s právnymi predpismi, zmluvou alebo stanovami, prípadne aj formálnymi námietkami o nesprávnom postupe pri zvolávaní valného zhromaždenia a musí preukázať, že uznesením boli obmedzené jeho práva spoločníka.

Podľa nášho názoru bude však súd pri dokazovaní postupovať rozdielne, ak štatutárny orgán nepodal žalobu o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia spoločnosti a námietku rozporu tohto uznesenia vznesie až v súdnom konaní o náhradu škody vedenom spoločnosťou proti nemu. Konajúci súd takúto obranu nemôže odmietnuť a musí sa ňou zaoberať ako s predbežnou otázkou.

Ak odôvodní neplnenie uznesenia valného zhromaždenia až **v konaní o náhradu škody** rozporom uznesenia val-

ného zhromaždenia s právnymi predpismi a tým jeho neplatnosťou, musí tento rozpor riadne preukázať. V tomto konaní však už nemusí preukazovať, že boli obmedzené jeho práva spoločníka. Súd bude v štádiu konania o náhradu škody skúmať len otázku, či uznesením valného zhromaždenia došlo k porušeniu právnych predpisov, čo by bolo dôvodom na zbavenie sa zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu. V prípade prebiehajúceho súdneho konania o neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia to spravidla bude dôvodom na prerušenie konania. Dôkazné bremeno preukázania konania s odbornou starostlivosťou a v záujme spoločnosti je na strane štatutárneho orgánu.

Domnievame sa preto, že štatutárny orgán **sa môže brániť v spore o náhradu škody námietkou neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia** z dôvodu jeho rozporu s právnymi predpismi alebo vnútornými predpismi spoločnosti, aj keď nepodal žalobu o vyslovenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia podľa § 131 ObZ.

Konajúci súd **v spore o náhradu škody** sa bude musieť zaoberať ako predbežnou otázkou námietkou štatutárneho orgánu o neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia, ktoré neplnil pre rozpor s právnymi predpismi alebo vnútornými predpismi spoločnosti.

V súdnom konaní o náhradu škody sa však súd nebude zaoberať otázkou riadneho zvolania valného zhromaždenia a prípadného porušenia stanov pri jeho zvolávaní, ale len otázkou, či prijaté uznesenie je v rozpore s právnymi predpismi, zmluvou alebo stanovami spoločnosti. Nemôže tak urobiť, pretože ak uznesenie valného zhromaždenia nikto nenapadol v lehote troch mesiacov podľa § 131 ods. 1 ObZ, toto **nadobudlo právoplatnosť**. Z tohto pohľadu má rozhodovanie o rozpore uznesenia valného zhromaždenia s právnymi predpismi, zmluvou alebo stanovami ako predbežnej otázky v súdnom konaní o náhradu škody užší rozsah, ako pri rozhodovaní o neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia v osobitnom konaní. Štatutárny orgán sa v tejto fáze konania nebude môcť brániť neplatnosťou uznesenia valného zhromaždenia pre formálne nedostatky pri jeho zvolávaní a súd na túto námietku neprihliadne.

Osobitné problémy sa vyskytli v sporoch o náhradu škody voči spoločníkom v zahraničnom obchode pri dovoze a vývoze tovaru, pri ktorých sa na možnosť plnenia vyžadujú úradné povolenia. Pôjde o vývozné povolenie, povolenie tranzitu alebo povolenia, ktoré sa vyžadujú na splnenie jeho záväzku v mieste plnenia. Obdobne to platí pri dovoze tovaru, pri ktorom je predávajúci povinný zabezpečiť dovozné povolenie alebo náležitosti na prečlenie tovaru, ak sa to vyžaduje v mieste plnenia záväzku.

Ak vznikne spoločnosti škoda z dôvodu neobstarania úradného povolenia, pri posudzovaní vynaloženia odbornej starostlivosti štatutárneho orgánu sa bude vychádzať z toho, či si zaobstaral a zohľadnil všetky dostupné informácie o potrebných dokladoch a povoleniach nevyhnutných na plnenie záväzkov zo zmlúv na dovoz a vývoz tovaru.

Štatutárny orgán je povinný uzavrieť na dovoz alebo vývoz tovaru takú zmluvu, v ktorej budú zakotvené povinnosti na zabezpečenie úradného povolenia a viazania účinnosti

zmluvy s odkladným účinkom viazaným na získanie tohto povolenia.

Povolenie je dôležité preto, lebo v prípade jeho zamietnutia žiadateľovi dochádza k zániku záväzku z dôvodu nemožnosti plnenia. Zmluvná strana, ktorá nezískala povolenie je povinná nahradiť druhej strane škodu, ktorá bola spôsobená zánikom záväzku. Táto povinnosť nevzniká, ak zmluva bola uzavretá s odkladacou podmienkou (§ 731 ods. 4 ObZ).

Štatutárny orgán v tomto prípade bude zodpovedať za škodu, ak neuzavrie takú kúpnu zmluvu, ktorá bude mať odkladný účinok viazaný na získanie úradného povolenia a spoločnosť ochráni pred povinnosťou nahradiť škodu v dôsledku nezískania úradného povolenia. Posudzovanie odbornej starostlivosti štatutárneho orgánu bude vychádzať zo všetkých úkonov, ktoré vykonal v súvislosti so získaním úradného povolenia, ale najmä toho, ako upravil vznik zmluvných záväzkov a dôsledky vzniku zodpovednosti za škodu pre spoločnosť v prípade jeho nezískania.

Zbavenie sa zodpovednosti za škodu

Záverom možno uviesť, že štatutárny orgán nezodpovedá za spôsobenú škodu spoločnosti, ak preukáže, že konal s odbornou starostlivosťou a že jeho konanie je v súlade so záujmom spoločnosti. Štatutárny orgán nezodpovedá za škodu spôsobenú spoločnosti, ak jeho konanie bolo v súlade s uznesením valného zhromaždenia spoločnosti.

Táto zásada neplatí, ak je uznesenie valného zhromaždenia v rozpore s právnymi predpismi alebo vnútornými predpismi spoločnosti (spoločenskou zmluvou, zakladateľskou zmluvou alebo listinou, stanovami spoločnosti), o čom však **môže rozhodnúť len súd**. Výnimkou môže byť jedine revidovanie pôvodného uznesenia valného zhromaždenia, ktoré zaväzovalo štatutárny orgán plniť nezákonné rozhodnutie spoločnosti. V takomto prípade zanikne podklad na uplatňovanie náhrady škody voči štatutárnemu orgánu spoločnosti.

Odborná starostlivosť štatutárneho orgánu sa prejavuje aj v ustálení, či uznesenie valného zhromaždenia spoločnosti je v rozpore s právnymi predpismi alebo stanovami spoločnosti. V prípade vykonania takéhoto uznesenia spoločnosti sa štatutárny orgán nemôže zbaviť zodpovednosti a to ani v prípade, ak jeho konanie schválila dozorná rada.

Za škodu spôsobenú spoločnosti zodpovedajú štatutárne orgány spoločne a nerozdielne, ak všetci konali pri právnom úkone, ktorého porušením vznikla spoločnosti škoda. Ak konal len niektorý zo štatutárnych orgánov, napr. pri uzavieraní zmluvy, tak za vzniknutú škodu zodpovedá len sám.

Pri konaní za spoločnosť na základe uznesenia valného zhromaždenia, ktoré nie je v rozpore so zákonom, štatutárny orgán spravidla nebude zodpovedať za vzniknutú škodu. Nie každý vznik straty pri obchodovaní alebo inej činnosti bude podkladom na vznik nároku na náhradu škody a podmienky jej uplatnenia voči štatutárnemu orgánu.

Pri posudzovaní zodpovednosti štatutárneho orgánu pôjde aj o posúdenie miery zdravého rizika v podnikaní,⁶ ktorého výsledkom môže byť aj strata pre spoločnosť a tým vznik škody. Vznik takejto škody však spravidla nebude dôvodom na uplatňovanie náhrady škody voči štatutárnemu orgánu. Bude sa však pritom prihliadať na skutočnosť, či štatutárny orgán konal s odbornou starostlivosťou a v záujme spoločnosti. Ich preukázanie zbaví štatutárny orgán povinnosti nahradiť škodu.

Záverečné poznámky

Spory o náhradu škody, ktoré vedie spoločnosť proti štatutárnym orgánom môžu byť pri správnom právnom posúdení komplikované, ale problémy môžu vzniknúť najmä pri skutkových zisteniach.

Pre vzájomný vzťah medzi spoločnosťou a štatutárnym orgánom je vhodné, aby vzťahy boli upravené zmluvou o výkone funkcie, ktorá môže podrobnejšie určiť vzájomné pravidlá o poskytovaní informácií potrebných pre rozhodovanie štatutárneho orgánu, ako aj pravidiel postupu štatutárneho orgánu pri vykonávaní funkcie. V zmluve o výkone funkcie sa však nemôže obmedziť zodpovednosť štatutárneho orgánu, lebo takáto dohoda je zakázaná. V neupravených otázkach sa vychádza z primeraného použitia ustanovení mandátnej zmluvy, ktoré sa použijú aj pri uzavretí zmluvy o výkone funkcie štatutárneho orgánu.

Úprava vzťahu medzi štatutárnym orgánom a spoločnosťou musí byť taká, aby neohrozovala záujmy spoločnosti pred neoprávneným a neodborným konaním štatutárneho orgánu, ale nebola ani neodôvodnenou hrozbou na výkon funkcie. V konečnom dôsledku táto úprava nesmie byť na prekážku a ohrozovať oprávnené záujmy tretích osôb.

6 Bližšie pozri: Ovečková, O. a kolektív: **Obchodný zákonník, komentár**, IURA EDITION, 2008, str. 746 s odkazom na Clark, R. C: **Firemné právo**, Victoria Publishing : Praha, 1992.

RESUMÉ

K niektorým problémom právnej úpravy zodpovednosti štatutárnych orgánov za škodu spôsobenú spoločnosťou výkonom funkcie podľa Obchodného zákonníka

Autor sa vo svojom príspevku zaoberá otázkami zodpovednosti štatutárnych orgánov obchodných spoločností (s. r. o,

a. s. a družstva) pri výkone funkcie. Štatutárny orgán musí vykonávať funkciu s odbornou starostlivosťou a v záujme spoločnosti a spoločníkov (akcionárov, členov). Podmienky vzťahu medzi spoločnosťou a štatutárnym orgánom môže upraviť zmluva o výkone, ktorá však nie je povinná. Pri uzavretí zmluvy sa na úpravu postupu štatutárneho orgánu primerane použijú ustanovenia mandátnej zmluvy, z ktorej

rovnako vyplýva povinnosť pre mandatára vykonávať funkciu s odbornou starostlivosťou. Zodpovednosť štatutárneho orgánu je založená na princípe objektívnej zodpovednosti, čo však neznamená, že štatutárny orgán zodpovedá za každý vznik škody spoločnosti uzavretím zmluvy, ale len za porušenie vykonávania funkcie s odbornou starostlivosťou.

SUMMARY

Some Problems Related to the Statutory Bodies' Liability for Loss or Damage Suffered by the Company in Connection with the Performance of Their Official Positions under the Slovak Commercial Code

The author deals with issues related to the liability of statutory bodies in companies (be it either limited liability companies, joint stock companies or associations) while performing their positions. The statutory body must perform its particular position with due professional care, in the interest of the company as well as in the interest of its members/shareholders. Relationship existing between the company and its statutory body may be governed and regulated in an agreement on the performance of official duties, however, such agreement is not mandatory. In the absence of such agreement any act(s) to be taken or performed by the statutory body shall be subject *mutatis mutandis* to the statutory provisions on the contract of mandate, under which the mandatary is also obliged to perform his/her position with due professional care. The statutory body's liability is thus based on the principle of strict liability, which however, does not mean that the statutory body may be held liable

for any loss or damage suffered by the company, but only for a breach of the duty to perform his/her position with due professional care.

ZUSAMMENFASSUNG

Zu einigen Fragen der Rechtsregelung der Haftung der Organvertreter für einen der Gesellschaft bei Amtsausübung zugefügten Schaden gemäß dem Handelsgesetzbuch

Der Autor befasst sich in seinem Beitrag mit den Fragen der Haftung der Organvertreter der Handelsgesellschaften (Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Aktiengesellschaft, Genossenschaft) bei der Amtsausübung. Das statutarische Organ hat sein Amt mit fachlicher Sorgfalt und im Interesse der Gesellschaft und ihrer Gesellschafter (Aktionäre, Mitglieder) auszuüben. Die Bedingungen des Verhältnisses zwischen der Gesellschaft und dem statutarischen Organ können vertragsgemäß geregelt werden, was allerdings nicht obligat ist. Wird kein Vertrag zur Regelung der Vorgehensweise des statutarischen Organs geschlossen, so finden hierfür angemessen die Bestimmungen des Mandatsvertrages Anwendung, durch die für den Mandanten ebenso die Verpflichtung zur Ausübung seiner Funktion mit fachlicher Sorgfalt gegründet wird. Die Haftung des statutarischen Organs besteht auf dem Grundsatz der objektiven Verantwortung, dies bedeutet jedoch nicht, dass das statutarische Organ durch Abschluss des Vertrages der Gesellschaft gegenüber für jeden dieser zugefügten Schaden haftet, er haftet lediglich für Verletzungen der fachlichen Sorgfalt bei Ausübung seines Amtes.

Smernica 2000/26/ES a cezhraničná dopravná nehoda

JUDr. Imrich Fekete, CSc.

Prípady škôd spôsobených pri dopravných nehodách na území EÚ/ES sú natoľko početné, že nemohli zostať mimo záujmu európskych inštitúcií. S cieľom riešiť právne postavenie osôb poškodených pri cezhraničnej dopravnej nehode prijal Európsky parlament (EP) a Rada smernicu 2000/26/ES zo 16. 5. 2000 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpoved-

nosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o zmene a doplnení smerníc Rady č. 73/239/EHS a 88/357/EHS.¹

Hlavný význam smernice 2000/26/ES pre občanov EÚ/ES spočíva v tom, že náhrada škody spôsobená pri dopravnej nehode v zahraničí sa nemusí nevyhnutne vybavovať na území toho členského štátu, kde k nehode došlo, ale aj

¹ Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 6/zv. 3; Ú. v. ES L 181, 20. 7. 2000.

v členskom štáte, v ktorom má poškodený bydlisko alebo svoje sídlo. Účelom smernice je teda výrazne posilniť právne postavenie obete dopravnej nehody, ktorá sa stala na území iného členského štátu.²

Členské štáty boli povinné smernicu 2000/26/ES transponovať do svojho národného právneho poriadku najneskôr do 20. 7. 2002. Slovenská republika tak urobila ešte pred vstupom do EÚ zákonom č. 430/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej „ZPZP“). Citovaný zákon nadobudol plnú účinnosť nadobudnutím platnosti Zmluvy o prístupí Slovenskej republiky k EÚ (1. 5. 2004).

Znalosť smernice 2000/26/ES a zákona č. 381/2001 Z. z. je pre advokáta, ktorý vybavuje cezhraničné škody pri dopravných nehodách nevyhnutná. V ďalšom sa budeme zaoberať praktickými dôsledkami uvedených právnych noriem a problémami, ktoré pri ich aplikácii vznikajú. Na záver uvádzame pracovný list s jednotlivými krokmi potrebnými na vybavenie cezhraničnej škody na území EÚ.

Mechanizmus vybavovania nárokov osôb poškodených pri dopravnej nehode

Smernica 2000/26/ES zaviedla **osobitný mechanizmus pre mimosúdne odškodnenie obete cezhraničnej dop-**

ravnej nehody. Sleduje sa ňou zlepšenie ochrany poškodených osôb, ktoré sa bez svojho zavinenia stali obeťami dopravnej nehody v zahraničí bez toho, aby došlo k zmene právneho poriadku, ktorý sa na daný škodový prípad má aplikovať, a bez toho, aby sa to dotklo súdnej právomoci, ak sa škoda bude uplatňovať prostredníctvom súdu (pozri bod č. 13 a 16 odôvodnenia smernice 2000/26/ES). Na základe uvedenej smernice sa škoda môže vybrať nielen u poisťovateľa škodcu v štáte, na území ktorého k dopravnej nehode došlo, ale aj prostredníctvom likvidačného zástupcu poisťovateľa škodcu v štáte, v ktorom má poškodený bydlisko (sídlo).³ Zmyslom tohto opatrenia je uľahčiť vybavenie škody v jazyku poškodeného, v ktorom môže komunikovať prostredníctvom likvidačného zástupcu so zahraničným poisťovateľom škodcu, dodržanie lehôt, ktoré sú stanovené na vybavenie konkrétnej škody (pozri čl. 6 ods. 1 smernice 2000/26/ES a § 24a ods. 1 ZPZP) a umožniť uplatnenie nároku u odškodňovacieho orgánu, ak likvidačný zástupca alebo zodpovednostný poisťovateľ sú nečinní (pozri čl. 6 ods. 1 smernice 2000/26/ES a § 24b ods. 1 ZPZP).⁴

JUDr. Imrich Fekete, CSc.

je výkonným riaditeľom Slovenskej kancelárie poisťovateľov, členom SAK (uložená licencia) a externým učiteľom na PF UK v Bratislave. Po ukončení PF UK v Bratislave (1978) pracoval v rôznych funkciách v rezorte Ministerstva spravodlivosti SR a v oblasti poisťovníctva. Publikáčnej činnosti sa venuje od roku 1981. V roku 2008 získal literárnu „Cenu Karola Planka“ za súbor odborných príspevkov uverejnených v časopise *Justičná revue*.

2 Pozri Berr, C. J.: **Circulation internationale: qu'attendre de la proposition de directive relative a la protection des victimes d'accidents survenus a l'étranger?** Responsabilité civil et assurances 19/1999, Schewior, E. M.: **Unfall im Ausland – im Inland Entschädigung? – Zum Vorschlag einer Vierten Kraftfahrzeughaftpflicht-Richtlinie**, Versicherungsrecht 16/1998, s. 671 a n., Looschelders, D.: **Der Vorschlag der Europäischen Kommission für eine Vierte Kraftfahrzeughaftpflicht-Richtlinie – Ein überzeugendes Konzept zum Schutz des Geschädigten bei Verkehrsunfällen im Ausland?** Neue Zeitschrift für Verkehrsrecht 2/1999, s. 57 – 63, Fuchs, A.: **Opferschutz bei Verkehrsunfällen im Ausland: die Vierte Kraftfahrzeughaftpflicht-Richtlinie im Überblick**, Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrecht 5/2001, s. 425 – 428, Lemor, U.: **Verbesserung des Verkehrsopferschlutzes bei Auslandsunfällen**, Deutsches Autorecht 7/1998, s. 253 a n., Lemor, U.: **Auslandsunfälle im Lichte der 4. KH – Richtlinie-Probleme, Lösungen und offene Fragen der Schadenregulierung**, Versicherungswirtschaft 1/2001, s. 28 a n., Lemor, U.: **Vierte Kraftfahrzeughaftpflicht-Richtlinie – Inhalt, Umsetzung und offene Fragen**, Neue Juristische Wochenschrift 50/2002, s. 3666 – 3669, Luckhaupt, H. P.: **Regulierung internationaler Kraftfahrt – Haftpflichtschäden gemäß der 4. EU-KH-Richtlinie**, Praxis Verkehrsrecht 2/2001, s. 126 a n., Backu, H.: **Der grenzüberschreitende Schadenfall: Regulierung im Ausland erlittener Verkehrsunfallsschäden nach Umsetzung der 4. KH-Richtlinie – Inhalt von Richtlinie und Umsetzungsgesetz, Anwendung in der Praxis, neuere Rechtsentwicklung**, Deutsches Autorecht 4/2003, s. 145 a n., Gorski, A.: **Regulierung im europäischen Ausland erlittener Kfz-Schäden – Eine Bestandaufnahme des Regulierungssystems der 4. KH-Richtlinie**, Deutsches Autorecht 10/2007, s. 604 a n.

3 Ak napr. fyzická osoba s bydliskom na Slovensku utrpí v Rakúsku v dôsledku dopravnej nehody ujmu na zdraví, za ktorú bude zodpovedať prevádzkovateľ motorového vozidla, ktoré je evidované v Nemecku, poškodený nemusí náhradu škody uplatniť v Nemecku u poisťovateľa, ktorý proti zodpovednosti za škodu poistil škodcu, ale môže tak urobiť aj na Slovensku u likvidačného zástupcu nemeckého poisťovateľa. Likvidačný zástupca nemeckého poisťovateľa nárok poškodeného posúdi podľa práva platného v Rakúsku, na území ktorého ku škode došlo.

4 Hlavné body smernice 2000/26/ES možno zhrnúť nasledovne:

- založenie priameho nároku poškodeného na náhradu škody voči poisťovateľovi vo všetkých členských štátoch EÚ (pozri bod č. 10 odôvodnenia a čl. 3 smernice 2000/26/ES),
- menovanie likvidačného zástupcu zodpovednostného poisťovateľa pôsobiaceho na území EÚ v každom členskom štáte EÚ, ktorý je schopný s poškodeným komunikovať v jeho rodnom jazyku (pozri bod č. 11, 12, 15 a 17 odôvodnenia a čl. 4 smernice 2000/26/ES),

Z uvedenej smernice vyplýva, že ak sa poškodený s bydliskom v SR stal účastníkom dopravnej nehody na území iného členského štátu EÚ/ES, má sa **najskôr obrátiť na informačné centrum**, ktorým je Slovenská kancelária poisťovateľov (SKP). SKP zistí údaje o zahraničnom zodpovednostnom poisťovateľovi, u ktorého sa poistil škodca a o likvidačnom zástupcovi, ktorého tento poisťovateľ vymenoval na území SR pre vybavovanie škôd svojich poistených. Poškodený má potom dve možnosti:

- a) uplatniť si nárok na náhradu škody v zahraničí u zodpovednostného poisťovateľa sám alebo prostredníctvom advokáta alebo
- b) obrátiť sa na likvidačného zástupcu, ktorý škodu vybavuje v štáte bydliska (sídla) poškodeného, a to v mene a na účet zahraničného zodpovednostného poisťovateľa (celá komunikácia sa má podľa smernice konať v slovenskom jazyku).

Pokiaľ ide o **územný rozsah** smernice 2000/26/ES, táto sa v súčasnosti uplatňuje na území 27 členských štátov EÚ a ďalších troch štátov Európskeho hospodárskeho priestoru (Nórsko, Island, Lichtenštajnsko). So Švajčiarskom bola podpísaná osobitná dohoda, ktorá územnú platnosť uvedenej smernice rozšírila aj na územie Švajčiarska. Na ostatné európske štáty sa smernica 2000/26/ES nevzťahuje. Z toho dôvodu možno rozlišovať medzi dvoma prípadmi dopravných nehôd:

- a) dopravná nehoda spôsobená v inom členskom štáte EÚ/ES ako je štát, v ktorom má poškodený bydlisko alebo sídlo, prevádzkou motorového vozidla, ktoré má v inom členskom štáte trvalé stanovište⁵ a je v tomto štáte poistené proti zodpovednosti za škodu (čl. 1 ods. 1 alinea 1 smernice 2000/26/ES),
- b) dopravná nehoda spôsobená v treťom štáte, ktorý je zúčastnený v systéme zelenej karty, pričom poškodený má bydlisko alebo sídlo v jednom z členských štátov EÚ/ES a motorové vozidlo, ktoré nehodu spôsobilo má trvalé stanovište v inom členskom štáte EÚ/ES a v tomto štáte je aj poistené proti zodpovednosti za škodu.

Ad a) Ak napr. osoba s bydliskom (sídлом) na Slovensku utrpí v Rakúsku škodu prevádzkou motorového vozidla,

ktoré je registrované a poistené v Rakúsku, môže sa so svojím nárokom na náhradu škody obrátiť na likvidačného zástupcu rakúskej poisťovne na Slovensku. Nároky poškodeného sa posúdia podľa rakúskeho práva. Poškodený nemusí byť nevyhnutne slovenský občan (stačí ak má v SR bydlisko). V prípade škodcu nebude záležať na tom, aby vodič alebo prevádzateľ vozidla mal bydlisko (sídlo) v Rakúsku (rozhodujúce je, aby vozidlo bolo registrované v Rakúsku a malo tam trvalé stanovište).

Ad b) Ak napr. osoba s bydliskom (sídлом) na Slovensku utrpí škodu v Chorvátsku prevádzkou motorového vozidla, ktoré je registrované v Rakúsku a je tam i poistené proti zodpovednosti za škodu, môže sa poškodený rovnako ako v prípade sub a) obrátiť so svojím nárokom na náhradu škody na likvidačného zástupcu rakúskej poisťovne na Slovensku. Nároky poškodeného vybaví likvidačný zástupca rakúskeho poisťovateľa podľa chorvátskeho práva.

Ak sa nepodarí zistiť totožnosť motorového vozidla, ktoré spôsobilo nehodu alebo ak sa nepodarí identifikovať poisťovateľa počas dvoch mesiacov po nehode, poškodený môže nárok na náhradu škody uplatniť u odškodňovacieho orgánu, príslušného podľa miesta pobytu (sídla) poškodeného v niektorom z členských štátov EÚ/ES aj vtedy, ak toto vozidlo, ktoré spôsobilo nehodu, má trvalé stanovište v treťom štáte, ktorý sa zúčastňuje na systéme zelenej karty (čl. 1 ods. 3 v spojení s čl. 7 smernice 2000/26/ES).

Smernica 2000/26/ES **nemení doterajší systém zelenej karty**, ktorý garantuje právne postavenie poškodeného, ktorému v mieste jeho bydliska (sídla) bola spôsobená škoda prevádzkou motorového vozidla, ktoré je registrované a poistené proti zodpovednosti za škodu v zahraničí.⁶ Ak bola napr. na Slovensku spôsobená škoda prevádzkou motorového vozidla registrovaného v Taliansku, poškodenému je garantovaná rovnaká výška odškodnenia, ako keby išlo o škodu spôsobenú tuzemským motorovým vozidlom. Poškodený svoj nárok na náhradu škody nemusí uplatňovať u zahraničného škodcu alebo jeho poisťovateľa v zahraničí, ale môže tak urobiť aj v SKP (pozri § 24 ods. 2 písm. e ZPZP). Ak ide o prípad tzv. delenej zodpovednosti (pozri § 431 OZ), nároky poškodených sa vypořádajú v rozsahu smernice 2000/26/ES a v rámci systému zelenej karty.⁷

c) zriadenie informačného centra, ktorý vedie register všetkých registrovaných motorových vozidiel, register poistných zmlúv a zoznam likvidačných zástupcov (pozri bod č. 20, 21 a 23 odôvodnenia a čl. 5 smernice 2000/26/ES),

d) určenie konkrétnej lehoty v trvaní 3 mesiacov, v rámci ktorej likvidačný zástupca alebo zodpovednostný poisťovateľ je povinný buď vybaviť škodu alebo aspoň zasláť poškodenému odôvodnenú odpoveď (pozri bod 18 a 19 odôvodnenia a čl. 4 ods. 6 a čl. 6 ods. 1 smernice 2000/26/ES),

e) zriadenie odškodňovacieho orgánu, ktorý zabezpečí vybavenie škody sám, ak likvidačný zástupca nebol vymenovaný alebo ak tento alebo zodpovednostný poisťovateľ škodu nevybaví v trojmesečnej lehote (pozri bod č. 25 – 30 odôvodnenia a čl. 6 a 7 smernice 2000/26/ES).

5 Podľa § 2 písm. o ZPZP sa pod trvalým stanovišťom motorového vozidla rozumie územie, na ktorom sa motorové vozidlo spravidla nachádza. Ide teda o štát, v ktorom bolo vozidlo pripustené do premávky na pozemných komunikáciách (registráciou vozidla a pridelením evidenčného čísla).

6 Pozri Luckey, J.: *Die Abwicklung des Auslandsunfalls*, VerkehrsRechtsReport 2006, 84 – 89.

7 Napr. ak dôjde k dopravnej nehode na Slovensku medzi motorovým vozidlom registrovaným na Slovensku a motorovým vozidlom registrovaným v Nemecku, pričom účasť na nehode sa podľa § 431 OZ posúdi v pomere 50 : 50, škoda Nemca na aute vo výške 50 % jeho škody sa môže vybaviť v Nemecku aplikáciou smernice 2000/26/ES a škoda Slováka vo výške 50 % jeho

Na základe smernice 2000/26/ES boli do nášho právneho poriadku zavedené niektoré nové inštitúty, ktoré majú ulahčiť právne postavenie osôb, ktoré boli poškodené prevádzkou motorového vozidla v zahraničí. Medzi tieto inštitúty patrí:

- A. informačné centrum (*Information Centre*),
- B. likvidačný zástupca (*Claims Representative*),
- C. odškodňovací orgán (*Compensation Body*).

Informačné centrum

Podľa čl. 5 ods. 1 smernice 2000/26/ES má každý členský štát EÚ/ES založiť informačné centrum, ktoré obetiam dopravných nehôd a ich právnym zástupcom zabezpečí informácie potrebné na uplatnenie nároku na náhradu škody. Takéto centrum pôsobí v každom členskom štáte EÚ/ES. V niektorých z nich ide o samostatnú právnickú osobu (napr. v Nemecku je to *GDV Dienstleistung-GmbH & Co KG – „Zentralruf der Autoversicherer“*) a v ďalších členských štátoch jej úlohy plní buď kancelária zelenej karty alebo poistný garančný fond. V SR funkciu informačného centra vykonáva SKP. Poškodený sa podľa čl. 5 ods. 3 smernice 2000/26/ES môže obrátiť na informačné centrum členského štátu EÚ/ES príslušné podľa:

- a) bydliska poškodeného,
- b) miesta, v ktorom bolo motorové vozidlo pripustené do premávky na pozemných komunikáciách (štát trvalého stanovišťa vozidla),
- c) miesta dopravnej nehody.

Poškodený môže od informačného centra požadovať podľa čl. 5 ods. 3 a 4 smernice 2000/26/ES najmä tieto údaje, resp. informácie:

- a) názov a adresu poisťovateľa, ktorý poistil škodcu,
- b) číslo poistnej zmluvy,
- c) meno alebo názov a adresu likvidačného zástupcu poisťovateľa v štáte bydliska alebo sídla poškodeného,
- d) meno a adresu vlastníka (držiteľa) motorového vozidla.⁸

Uvedené údaje je informačné centrum povinné uschovávať po dobu siedmich rokov po dopravnej nehode a dať ich k dispozícii poškodeným osobám, ich právnym zástupcom a informačným centrom v ostatných členských štátoch EÚ/ES (pozri § 25 ods. 6 ZPZP). Podľa § 25 ZPZP SKP ako informačné centrum disponuje aj ďalšími údajmi uvedenými v tomto ustanovení (napr. údajmi z evidencie dopravných nehôd a údajmi o forme a spôsobe vybavenia poistnej udalosti poisťovateľmi), pričom časť týchto údajov poskytuje aj domácim účastníkom dopravných nehôd a ich poisťovateľom.

Likvidačný zástupca zodpovednostného poisťovateľa

Podľa čl. 4 ods. 8 smernice 2000/26/ES je každý poisťovateľ, ktorý vykonáva povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla, povinný vymenovať na území ostatných členských štátov EÚ/ES (mimo štátu svojho sídla) svojho likvidačného zástupcu. Takúto povinnosť majú aj poisťovatelia, ktorí majú sídlo alebo pobočku v niektorom z členských štátov EÚ/ES. Práva a povinnosti likvidačného zástupcu upravuje § 15a ZPZP. Likvidačný zástupca musí spĺňať tieto podmienky:

- a) musí mať sídlo (bydlisko) v členskom štáte EÚ/ES, v ktorom bol vymenovaný zodpovednostným poisťovateľom,
- b) môže ním byť právnická alebo fyzická osoba (aj advokát), ktorá má skúsenosti s vybavovaním škôd v cestnej premávke,
- c) môže pracovať v mene a na účet viacerých zodpovednostných poisťovateľov,
- d) jeho výber je na voľnej úvahe zodpovednostného poisťovateľa,
- e) musí ovládať úradný jazyk štátu, v ktorom pôsobí,
- f) musí mať dostatočné právomoci, aby mohol samostatne zastupovať zahraničného poisťovateľa voči poškodenému a vybaviť jeho oprávnené nároky.

Smernica 2000/26/ES koncipuje právne postavenie likvidačného zástupcu ako **zástupcu poisťovateľa oprávneného na mimosúdne vybavenie škody**. Najmä nemôže byť žalovaný poškodeným. Vyplýva to z čl. 4 ods. 8 smernice 2000/26/ES, ktorý výslovne uvádza, že likvidačný zástupca sa nepovažuje za prevádzkareň v zmysle nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. Najmä z tohto dôvodu doterajšie snahy o priame žaloby likvidačných zástupcov v členskom štáte, v ktorom má poškodený bydlisko (sídlo), sudy zatiaľ zamietali ako bezdôvodné.⁹

Vymenovanie likvidačného zástupcu nebráni tomu, aby sa poškodený namiesto likvidačného zástupcu obrátil so svojím nárokom na náhradu škody mimosúdne voči zodpovednostnému poisťovateľovi škodcu, ktorý má sídlo (pobočku) v inom členskom štáte EÚ/ES (to môže mať zmysel vtedy, ak poškodený ovláda jazyk a spôsob vybavovania škôd v tomto štáte). Tento postup možno vyvodiť z ustanovenia čl. 4 ods. 4 druhá veta smernice 2000/26/ES, ktoré síce hovorí o práve poškodenej osoby „začať konanie o náhrade škody priamo proti osobe, ktorá spôsobila nehodu, alebo proti jej poisťovní“, avšak nebráni, aby sa poškodený mohol obrátiť na zodpovednostného poisťovateľa aj mimosúdne, sám alebo prostredníctvom svojho advokáta.

škody sa vybaví na Slovensku v rámci systému zelenej karty, pričom z celkovej výšky škody sa mu vyplatí 50 %. Na Slovensku bude škodu za nemeckého poisťovateľa vybavovať korešpondenčný partner nemeckého poisťovateľa na Slovensku alebo SKP.

8 Gorski, A.: dielo cit. v pozn. č. 2, s. 604.

9 Pozri Baran, P.: *Die Umsetzung der 4. Kraftfahrzeughaftpflicht-Richtlinie im österreichischen Recht*, Versicherungs-rundschau 11/2002, s. 212. Toto stanovisko najnovšie potvrdil aj najvyšší súd v Rakúsku (OGH) svojím rozsudkom z 15. 11. 2007, sp. zn. 2 Ob 216/07i.

Na likvidačného zástupcu a jeho zodpovednostného poisťovateľa sa vzťahujú **lehoty na vybavenie nároku na náhradu škody** spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, ktoré sú uvedené v čl. 6 ods. 1 smernice 2000/26/ES a v § 24a ZPZP.¹⁰ Oba sú povinní v lehote 3 mesiacov od uplatnenia nároku predložiť poškodenému:

- a) riadne odôvodnenú ponuku na náhradu škody, pokiaľ je právny základ nároku nesporný a riadne vyčíslený,
- b) písomné vysvetlenie (odôvodnenie) k uplatnenému nároku na náhradu škody, ak uplatnený nárok je sporný alebo nie je úplný alebo ak výška škody nie je vyčíslená.¹¹

Písomné vyjadrenie likvidačného zástupcu a zodpovednostného poisťovateľa má význam z toho hľadiska, aby poškodený mohol svoj nárok na náhradu škody uplatňovať ďalej prostredníctvom tzv. náhradného poistného plnenia (pozri ďalej). Povinnosť poskytnúť písomné zdôvodnenie, resp. písomné vysvetlenie možno považovať za splnenú iba vtedy, ak obsahuje konkrétne údaje, ktoré sa týkajú vecného a právneho posúdenia nároku poškodeného. Za odôvodnenú odpoveď v zmysle smernice 2000/26/ES nemožno považovať napr. citáciu priebehu dopravnej nehody z hlásenia polície.

Ak počas 3 mesiacov likvidačný zástupca alebo poisťovateľ uplatnený nárok na náhradu škody nevybaví alebo, ak poškodený v rovnakej lehote nedostane odôvodnenú odpoveď na uplatnený nárok, smernica 2000/26/ES predvída tri druhy právnych následkov:

- a) členským štátom stanovené „primerané, účinné a systematické finančné alebo rovnocenné správne sankcie“ (čl. 4 ods. 6 prvá veta smernice 2000/26/ES),
- b) platenie úrokov z omeškania (čl. 4 ods. 6 druhá veta smernice 2000/26/ES),
- c) možnosť poškodeného obrátiť so svojím nárokom na náhradu škody na odškodňovací orgán (čl. 6 ods. 1 písm. a smernice 2000/26/ES).

Pokiaľ ide o **úročenie oneskorene vyplateného poistného plnenia**, ustanovenie čl. 4 ods. 6 druhá veta smernice 2000/26/ES treba vysvetľovať tak, že *po prekročení lehoty troch mesiacov dochádza k automatickému úročeniu, pričom úroky sa priamo stávajú súčasťou istiny* (uplatneného nároku na náhradu škody). Z predvetia čl. 4 ods. 6 druhá veta smernice 2000/26/ES možno súčasne vyvodiť, že úroky z omeškania sa vzťahujú len na prípad oneskoreného predloženia návrhu likvidačného zástupcu (zodpovednostného poisťovateľa) a nie na prípad, keď síce návrh lik-

vidačný zástupca (poisťovateľ) predložil, ale tento neobsahuje dôvody, prečo bol nárok zamietnutý, resp. prečo došlo k zníženiu poistného plnenia.

Slovenská právna úprava právo poškodeného na úročenie poistného plnenia vo vzťahu k zahraničným poisťovateľom priamo neupravuje. Ustanovenie § 11 ods. 7 ZPZP, ktoré túto otázku výslovne rieši, sa týka vnútroštátnych poistných udalostí. Toto ustanovenie je dokonca širšie ako znenie citovaného ustanovenia smernice a umožňuje podľa nášho názoru úročenie poistného plnenia aj v tých prípadoch, keď sa poškodenému zašle oneskorené vysvetlenie dôvodov, pre ktoré poisťovateľ odmietol poskytnúť poistné plnenie (§ 11 ods. 5 písm. b ZPZP). Pokiaľ ide o výšku úrokov, ustanovenie § 11 ods. 7 ZPZP odkazuje na ustanovenie § 517 ods. 2 OZ o úrokoch z omeškania.

Odškodňovací orgán

Podľa čl. 6 ods. 1 smernice 2000/26/ES „každý členský štát EÚ/ES má založiť orgán, ktorý bude vybavovať nároky poškodených, ak likvidačný zástupca nevybaví nároky poškodeného v lehotách ako bolo vyššie uvedené, alebo ak likvidačný zástupca v štáte bydliska (sídla) poškodeného nebol vymenovaný“. V niektorých členských štátoch EÚ/ES funkciu odškodňovacieho orgánu vykonáva samostatná právnická osoba (napr. v Nemecku „Verkehrsofferhilfe eingetragener Verein“) a v niektorých zas poistný garančný fond. Na území SR je výkonom tejto funkcie poverená SKP.

Odškodňovací orgán je kompetentný riešiť iba **nároky priamych poškodených**. Nie je oprávnený vybavovať regresné nároky nositeľa sociálneho alebo zdravotného poistenia, ktorý buď priamo poškodenému alebo za neho hradil náklady súvisiace s nárokmi poškodeného zo sociálneho alebo zdravotného poistenia, ani nároky súkromného poisťovateľa, ktorý poškodenému zaplatil škodu za poškodenie motorového vozidla z havarijného poistenia a vznikol mu postihový nárok voči škodcovi a jeho poisťovateľovi (pozri bod 27 odôvodnenia smernice 2000/26/ES a tiež § 24a ods. 3 ZPZP).

Priamo na odškodňovací orgán sa poškodený alebo jeho právny zástupca môžu obrátiť iba v týchto prípadoch:

- a) ak zodpovednostný poisťovateľ nevymenoval likvidačného zástupcu v štáte bydliska (sídla) poškodeného, okrem prípadu, že nárok na náhradu škody bol už uplatnený priamo u zodpovednostného poisťovateľa

10 SR už prijatím zákona č. 430/2003 Z. z. rozšírila pravidlo o trojmesačnej lehote vyplývajúcej zo smernice 2000/26/ES aj na domáce škody, bez ohľadu na to, či za škodu zodpovedá domáci alebo zahraničný účastník dopravnej nehody, hoci SR bola tak povinná urobiť až na základe čl. 4e smernice 2005/14/ES (SR túto smernicu transponovalo zákonom č. 110/2007 Z. z.). Táto úprava je zahrnutá do ustanovenia § 11 ods. 5 ZPZP. K aplikácii uvedenej lehoty v niektorých európskych štátoch bližšie pozri Kröger, N.: **Mindestdeckungssummen und Regulierungsfriste bei Verkehrsunfällen in Europa**, Deutsches Autorecht 10/2007, s. 560 – 562.

11 Pokiaľ ide o písomnú odpoveď likvidačného zástupcu, v ktorom vysvetlí dôvody včasného nevybavenia škody, treba upozorniť na rozdielne znenie príslušného ustanovenia smernice 2000/26/ES a zákona č. 381/2001 Z. z. Zatiaľ čo zákon č. 381/2001 Z. z. spomína „písomné vysvetlenie k nárokom na náhradu škody“ (§ 24a ods. 1 písm. a ZPZP), v smernici 2000/26/ES sa uvádza „odôvodnená odpoveď“ (čl. 4 ods. 6 písm. b a čl. 6 ods. 1 písm. b).

- a tento v priebehu 3 mesiacov zaslal poškodenému odôvodnenú odpoveď (čl. 6 ods. 1 písm. b smernice 2000/26/ES a § 24a ods. 1 písm. b ZPZP),
- b) ak likvidačný zástupca, resp. zodpovednostný poisťovateľ nezaslali poškodenému v priebehu 3 mesiacov od uplatnenia nároku písomnú odôvodnenú odpoveď (čl. 6 ods. 1 písm. a smernice 2000/26/ES, § 24a ods. 1 písm. a ZPZP),
- c) ak nebolo zistené motorové vozidlo, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená na území iného členského štátu EÚ/ES (čl. 7 ods. 1 smernice 2000/26/ES a § 24b ods. 1 písm. a ZPZP),
- d) ak do dvoch mesiacov od vzniku škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla nie je možné zistiť poisťovateľa osoby, ktorá za škodu zodpovedá (čl. 7 smernice 2000/26/ES a § 24b ods. 1 písm. b ZPZP).

V uvedených prípadoch vzniká poškodenému právo **na náhradu škody priamo voči odškodňovaciemu orgánu**. Odškodňovací orgán sa v týchto prípadoch dostáva prakticky do podobného právneho postavenia ako likvidačný zástupca zodpovednostného poisťovateľa. Na rozdiel od neho však nekoná v mene a na účet zodpovednostného poisťovateľa, ale zaňho. Smernica 2000/26/ES ani zákon č. 381/2001 Z. z. neustanovujú lehotu, v ktorej môže poškodený uplatniť nárok na náhradu škody voči odškodňovaciemu orgánu.¹² Domnievame sa, že v prípade poškodeného s bydliskom v SR je možné vychádzať analogicky z ustanovenia § 15 ods. 2 ZPZP, t. j. z úpravy, ktorá platí aj pre premlčanie nárokov na náhradu škody voči zodpovednostnému poisťovateľovi (pozri § 15 ods. 2 ZPZP a § 106 OZ).

Poškodený nemôže uplatniť žiadny nárok na náhradu škody voči odškodňovaciemu orgánu, ak:

- a) likvidačný zástupca nebol síce menovaný, ale poškodený sa obrátil priamo na zodpovednostného poisťovateľa a v priebehu 3 mesiacov od uplatnenia nároku dostal od neho odôvodnenú odpoveď (pozri čl. 6 ods. 1 *alinea* 2 písm. b smernice 2000/26/ES a § 24a ods. 2 písm. a ZPZP),
- b) poškodený uplatnil nárok na náhradu škody priamo voči zodpovednostnému poisťovateľovi priamo na súde (čl. 6 ods. 1 *alinea* 3 smernice 2000/26/ES a § 24a ods. 2 písm. b ZPZP).

Podľa smernice 2000/26/ES (čl. 6 ods. 1 *alinea* 4 odškodňovací orgán **začne konať do 2 mesiacov odo dňa, keď ho poškodená osoba požiada o náhradu škody**. Z tejto smernice nevyplýva, dokedy je odškodňovací orgán povinný toto konanie skončiť buď vyplatením náhrady škody poškodenému alebo zaslaním odôvodnenej odpovede.

Odškodňovací orgán podľa čl. 6 ods. 1 *alinea* 5 smernice 2000/26/ES v rámci dvojmesačnej lehoty od uplatnenia nároku poškodeného bezodkladne informuje:

- a) zahraničného zodpovednostného poisťovateľa alebo jeho likvidačného zástupcu v štáte bydliska (sídla) poškodeného,
- b) odškodňovací orgán v členskom štáte, v ktorom má zodpovednostný poisťovateľ sídlo (pobočku) a
- c) osobu, ktorá spôsobila dopravnú nehodu (ak je známa),

o tom, že poškodený uplatnil nárok na poistné plnenie a že na túto žiadosť odpovie do dvoch mesiacov od jej doručenia.

Pri vybavovaní nároku poškodeného odškodňovací orgán najprv preskúma, či je oprávnený vybaviť nárok poškodeného. Podľa bodu 26 odôvodnenia smernice 2000/26/ES „*úlohou odškodňovacieho orgánu je zabezpečiť poskytnutie poistného plnenia pri akejkoľvek ujme alebo škode, ktorú utrpela poškodená osoba len v prípadoch, ktoré sa dajú objektívne určiť, a preto odškodňovací orgán musí svoju činnosť obmedziť na overovanie, či návrh na náhradu škody je predložený v stanovenej lehote a podľa stanovených postupov bez akéhokoľvek určenia skutkovej podstaty*“. Ďalej sa pokúsi zistiť stanovisko likvidačného zástupcu alebo jeho poisťovateľa, z akého dôvodu títo nevybavili uplatnený nárok v trojmesačnej lehote, niektorým z vyššie uvedených spôsobov. Následne škodu vybaví v rámci svojej zodpovednosti. Za tým účelom preskúma vecnú a právnu stránku uplatneného nároku. Vybavením nároku môže poveriť niektorého zo svojich členských poisťovateľov.

Odškodňovací orgán konanie zastaví, ak likvidačný zástupca alebo jeho poisťovateľ následne podá odôvodnenú odpoveď na žiadosť poškodeného. Smernica 2000/26/ES nerieši výslovne otázku, či odškodňovací orgán môže, resp. či je povinný vrátiť vec likvidačnému zástupcovi alebo poisťovateľovi na ich žiadosť na vybavenie. Zo zmyslu a účelu tejto smernice však možno vyvodíť, že odškodňovací orgán je po uplynutí tejto lehoty autonómne oprávnený konať a žiadosti likvidačného zástupcu a jeho poisťovateľa môže, ale nemusí vyhovieť. Odškodňovací orgán v žiadnom prípade neposkytne náhradné poistné plnenie alebo písomné vysvetlenie, ak poisťovateľ alebo jeho likvidačný zástupca v dvojmesačnej lehote poskytnú poškodenému poistné plnenie alebo mu zašlú písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietli poskytnúť poistné plnenie alebo pre ktoré jeho výšku znížili.

Ako bolo vyššie uvedené, smernica 2000/26/ES neustanovuje **lehotu, v ktorej je odškodňovací orgán povinný vybaviť škodu**. Je však možné vychádzať z národných právnych úprav, ktoré túto otázku môžu špecificky riešiť. Podľa § 24a ods. 4 ZPZP je SKP povinná škodu vybaviť v rámci tzv. náhradného poistného plnenia do 2 mesiacov odo dňa uplatnenia nároku poškodeného.¹³ V Taliansku sa napríklad predvída lehota v trvaní 60 dní¹⁴ a v Nemecku v trvaní 3 me-

12 Napr. v Rakúsku platí lehota 4 týždne, ktorá začína plynúť od uplynutia trojmesačnej lehoty na zaslanie písomnej odôvodnenej odpovede likvidačného zástupcu, resp. jeho zodpovednostného poisťovateľa (pozri § 2b ods. 3 Verkehrsopferschutzgesetz).

13 Túto zásadu zákon č. 430/2003 Z. z. rozšíril aj na domáce škody (§ 11 ods. 5 ZPZP), čím poškodenému garantuje ochranu nad rámec daný komunitárnym právom.

14 Pozri Backu, H.: **Schadenersatz nach Kfz-Unfällen in Italien**, Deutsches Autorecht 8/3003, s. 340.

siacov.¹⁵ Vo Francúzsku bolo zavedené osobitné ponukové konanie pred výplatou poistného plnenia.¹⁶

Odškodňovací orgán, ktorý uspokojil nárok poškodeného má právo na refundáciu vyplatených súm od odškodňovacieho orgánu v štáte, v ktorom má škodca a jeho zodpovednostný poisťovateľ bydlisko (sídlo) [čl. 6 ods. 2 smernice 2000/26/ES a § 24a ods. 7 ZPZP]. Osobitná dohoda o vzájomnom vyrovnaní nárokov medzi odškodňovacími orgánmi pôsobiacimi na území členských štátov EÚ/ES ustanovuje lehotu na vybavenie refundačného nároku na trvaní 30 dní od zaslania žiadosti.¹⁷

Z hľadiska právnej praxe je rozhodujúca otázka, **či poškodený má právo žalovať o poistné plnenie priamo odškodňovací orgán**. Pre posúdenie pasívnej legitímácie odškodňovacieho orgánu je dôležité dať odpoveď na dve otázky:

- boli splnené podmienky na konanie odškodňovacieho orgánu, teda či dostal poškodený odôvodnenú odpoveď od likvidačného zástupcu, alebo nie,
- bolo rozhodnutie odškodňovacieho orgánu vo veci správne alebo nie.

Možnosť žalovať odškodňovací orgán, ak likvidačný zástupca je nečinný, nevyplýva zo smernice 2000/26/ES, ani zo zákona č. 381/2001 Z. z. Oprávnenie na podanie žaloby proti odškodňovaciemu orgánu nemožno v tomto prípade vyvodiť len z jeho povinnosti poskytnúť poškodenému náhradné poistné plnenie. Na základe toho je poškodený oprávnený požadovať od súdu, aby na základe určovacej žaloby určil, či likvidačný zástupca poisťovateľa splnil svoju povinnosť ponúknuť poistné plnenie alebo zaslať poškodenému odôvodnenú odpoveď, alebo nie. Takéto oprávnenie poškodenému výslovne priznáva napr. rakúske právo.

Otázka priamej žalovateľnosti odškodňovacieho orgánu je legitímna v prípade, keď poškodený nie je spokojný s výškou odškodnenia.¹⁸ Zatiaľ čo napr. nemecká literatúra s takýmto žalobným oprávnením poškodeného súhlasí,¹⁹ rakúsky zákon o ochrane obetí dopravných nehôd takúto žalobu výslovne vylučuje (§ 2b ods. 5 *Verkehrsofferschutzesetz*). Hlavným argumentom proti priamej žalovateľnosti odškodňovacieho orgánu v niektorých členských štátoch EÚ/ES je, že by sa tým príliš posilnilo už aj beztak privilegované posta-

venie poškodeného, ktorému mimo toho zostáva zachované právo žalovať zodpovednostného poisťovateľa škodcu. Ako protiargument sa zase uvádza, že odškodňovací orgán má samostatné rozhodovacie právomoci vo vzťahu nielen k poškodenému, ale aj voči zodpovednostnému poisťovateľovi a odškodňovaciemu orgánu príslušnému podľa bydliska (sídla) škodcu.²⁰ Pokiaľ ide o slovenskú právnu úpravu, možno poukázať na to, že odškodňovací orgán je zaviazaný v dvojmesačnej lehote nielen konať, ale aj rozhodnúť o náhradnom poistnom plnení (poskytnúť náhradu škody alebo zaslať písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietol poskytnúť plnenie alebo jeho výšku znížiť). Na základe toho je SKP ako odškodňovací orgán zrejme pasívne legitimovaná v konaní o náhradné poistné plnenie.

Niektoré problémy súvisiace s aplikáciou smernice 2000/26/ES v praxi

Aj pri aplikácii smernice 2000/26/ES treba vychádzať z toho, že likvidačný zástupca, ako i odškodňovací orgán musia pri vybavovaní nároku poškodeného **postupovať najmä v súlade s právnym poriadkom štátu, na území ktorého došlo ku škode** (dopravnej nehode).²¹ Právny poriadok platný v mieste bydliska (sídla) obeť dopravnej nehody sa môže podstatným spôsobom líšiť od práva použiteľného v závislosti od miesta, kde ku škode došlo. To môže mať dosah na posúdenie skutkovej podstaty škodovej udalosti (pravidlá cestnej premávky) a na výšku náhrady škody.

Otázky súvisiace s aplikáciou rozhodného práva sa v praxi niekedy podceňujú.²² Možno poukázať napr. na značné rozdiely medzi právnymi úpravami, ktoré sa týkajú už samotného premlčania práva na náhradu škody. Slovensko patrí medzi málo štátov, v ktorých sa uplatňuje kombinovaná subjektívna a objektívna premlčacia doba (§ 106 OZ). V niektorých štátoch je premlčacia doba veľmi krátka (napr. v Španielsku 1 rok a v Taliansku 2 roky). Podstatné sú tiež rozdiely medzi národnými právnymi úpravami, najmä pokiaľ ide o pravidlá v cestnej premávke, posúdenie právnej zodpovednosti prevádzkovateľa motorového vozidla za škodu²³ a určenie výšky náhrady škody.²⁴

15 Pozri Backu, H.: dielo cit. v pozn. č. 2, s. 150.

16 Pozri Backu, H.: **Schadenersatz bei Verkehrsunfällen in Frankreich**, Deutsches Autorecht 10/2006, s. 545 a 546.

17 Čl. 4 ods. 6 Zmluvy medzi odškodňovacími orgánmi a garančnými fondami z 29. 4. 2004. Táto zmluva predvída v prípade oneskorenej refundácie právo na úroky z omeškania vo výške 12 % od podania žiadosti na refundáciu.

18 Feyock, H. – Jacobsen, P. – Lemor, U.: **Kraftfahrtversicherung: Mit Pflichtversicherungsgesetz, Pflichtversicherungsverordnung und den allgemeinen Bedingungen für die Kraftfahrtversicherung (AKB), Ausländer-pflichtversicherungsgesetz und Ausland-schadenersatz**, 2. vyd., München, C. H. Beck 2002, 5. Teil B III, RDn. 36.

19 Pozri Lemor, U. – Becker, A.: **4. KH-Richtlinie: Erste Erfahrungen**, Deutsches Autorecht 12/2004, s. 677 a 684.

20 Backu, H.: dielo cit. v pozn. č. 2, s. 150 a 151.

21 Bod 13 odôvodnenia smernice 2000/26/ES k tomu uvádza: „Tento systém určovania likvidačných zástupcov v členských štátoch, kde majú poškodené osoby trvalý pobyt, nemá vplyv ani na uplatňované hmotné právo v každom jednotlivom prípade, ani vo veci právomoci“.

22 Pozri štúdiu od U. Lemora, ktorý porovnáva právne postavenie poškodeného v závislosti od toho, či sa škoda stala na území Francúzska alebo Nemecka. Lemor, U.: **Gleicher Schadenersatz für Verkehrsoffer in Europa? – Diskrepanzen in Haftung und Durchsetzung**, Versicherungsrecht 16/1992, s. 648 a n.

Vzhľadom na uvedené rozdiely je namieste predovšetkým skúmať, ktorý **právny poriadok sa na škodu má aplikovať**. Či sa použije právo miesta nehody, slovenské právo alebo právo iného štátu, treba najprv zistiť, na ktorom súde by bolo možné uplatniť nárok na náhradu škody. Zvolený súd následne určí rozhodné právo z úradnej moci (*ex officio*) podľa pravidiel svojho domáceho medzinárodného práva súkromného (MPS).²⁵ Avšak už samotným podaním žaloby na zvolenom súde možno ovplyvniť následnú aplikáciu príslušných ustanovení MPS, a tým aj použitie pre poškodeného výhodnejšieho odškodňovacieho práva (tzv. *forum shopping*). Ak si advokát vopred uvedomí túto skutočnosť, môže ovplyvniť výber takého právneho poriadku, ktorý je z hľadiska poškodeného výhodnejší.

Z hľadiska **medzinárodnej právomoci súdu členského štátu EÚ/ES konať** vo veciach cezhraničnej náhrady škody treba vychádzať z týchto právnych noriem:

- a) nariadenie Rady (ES) č. 44/2001 z 22. 12. 2000 o súdnej právomoci a o uznaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Brusel I),²⁶
- b) Dohovor o súdnej právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach podpísaný v Lugane 16. 9. 1988 (Ú. v. ES L 319, s. 9),²⁷
- c) dvojstranné dohody medzi členskými štátmi EÚ/ES, pokiaľ nie sú v rozpore s vyššie uvedenými medzinárodnými dohovormi,
- d) civilné procesné právo príslušného členského štátu EÚ/ES (v SR platí zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov).

Podľa čl. 2 nariadenia č. 44/2001 možno v prípade uplatnenia nároku na náhradu škody **voči škodcovi** podať žalobu popri súde príslušnom podľa súdu bydliska (sídla) žalovaného aj na súde príslušnom podľa miesta vzniku škodovej udalosti (*forum delicti commissi*).²⁸ **Poisťovateľa škodcu** môže poškodený podľa cit. nariadenia žalovať na súde príslušnom podľa:

- a) sídla poisťovateľa (čl. 9 ods. 1 písm. a nariadenia č. 44/2001) alebo jeho pobočky (čl. 9 ods. 2 nariadenia č. 44/2001) alebo
- b) miesta nehody (čl. 10 nariadenia č. 44/2001) alebo
- c) miesta bydliska (sídla) samotného poškodeného (pozri 11 ods. 2 v spojení s čl. 9 ods. 1 písm. b nariadenia č. 44/2001).²⁹

Podľa čl. 11 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 môže poškodený dokonca žalovať poisťovateľa aj na súde, na ktorom by mohol žalovať poisteného škodcu. Osobitné procesné pravidlá platia v prípade adhézneho konania (pozri čl. 5 ods. 4 nariadenia č. 44/2001). V prípade, ak by komunitárne právo neriešilo otázku súdnej právomoci, bude sa postupovať podľa národného procesného práva príslušného členského štátu EÚ/ES.

Z hľadiska **použitia hmotnoprávných predpisov** na posúdenie skutkového základu a právneho základu zodpovednosti prevádzkovateľa motorového vozidla a z hľadiska nárokov poškodeného na náhradu škody sa opäť použijú ustanovenia MPS. Podľa MPS väčšina štátov je v zásade potrebné vychádzať z práva, ktoré platí v mieste dopravnej nehody (*lex loci delicti*). Výnimku z tohto pravidla môže ustanoviť Haagsky dohovor o práve použiteľnom na dop-

23 Kým vo väčšine európskych štátov platí princíp objektívnej zodpovednosti (Slovensko, Česko, Nemecko, Rakúsko), vo Veľkej Británii platí princíp čistej zodpovednosti za zavinenie, v Taliansku platí princíp zodpovednosti za prezumované zavinenie a vo Francúzsku kauzálna zodpovednosť za škodu. To má potom vplyv na dokazovanie zodpovednosti škodcu.

24 Pozri Lemor, U. – Becker, A.: **Road Accidents – The Victim's Guide to Europe**, 2. vyd., Hamburg, GDV Dienstleistungs-GmbH & Co. KG 2002.

25 Pozri Reiff, P.: **Zivilprozessuale Probleme der Haftpflichtversicherung insbesondere bei gestellten Verkehrsunfällen**, Versicherungsrecht 4/1990, s. 113 a n.

26 Toto nariadenie hradilo Dohovor o súdnej právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach uzavretý v Bruseli 27. 9. 1968 (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32) uzavretý medzi členskými štátmi ES. SR nie je signatárom tohto dohovoru.

27 Luganský dohovor z r. 1988 uzavreli členské štáty ES a členské štáty Európskeho združenia voľného obchodu (Island, Nórsko, Švajčiarsko a Poľsko) s výnimkou Lichtenštajnska. SR nie je jeho účastníkom. Tento dohovor má byť po ratifikácii vo všetkých členských štátoch EÚ/ES a EHP nahradený novým Dohovorom o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, ktorý bol uverejnený v Úradnom vestníku EÚ 21. 12. 2007 (Ú. v. EÚ L 339, s. 3).

28 Čl. 5 ods. 3 nariadenia č. 44/2001: „Osobu s bydliskom (sídлом) na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu, na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“.

29 K tomuto názoru prisvieďa i znenie čl. 5 smernice EP a Rady 2005/14/ES, ktoré doplnilo smernicu 2000/26/ES o nový bod 16a odôvodnenia, ktorý znie takto: „V súlade s čl. 11 ods. 2 v spojení s čl. 9 ods. 1 písm. b nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. 12. 2000 o súdnej právomoci, uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, poškodené strany môžu začať súdne konanie proti poisťovateľovi poistenia občianskoprávnej zodpovednosti v členskom štáte, v ktorom majú bydlisko“. Tento názor plne podporil aj Súdny dvor ES svojím rozsudkom z 13. 12. 2007 vo veci C-463/06, keď vyslovil právny názor: „Odkaz v čl. 11 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. 12. 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach na čl. 9 ods. 1 písm. b tohto nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že poškodený môže podať žalobu proti poisťovateľovi na súde príslušnom podľa miesta svojho bydliska v členskom štáte, pokiaľ takáto priama žaloba je prípustná a poisťiteľ má sídlo na území členského štátu“. K tomu bližšie Fekete, I.: **Priama žalovateľnosť poisťiteľa zodpovednosti škodcu na súde príslušnom podľa miesta bydliska žalobcu (poškodeného)**, Justičná revue 1/2008, s. 130 a n.

ravné nehody zo 4. 5. 1971 (ďalej „HD“, uverejnený ako vyhláška č. 130/1976 Zb.),³⁰ ktorý však platí len na území tých štátov, ktoré ho ratifikovali.³¹

Haagsky dohovor zaviedol jednotné pravidlá pre aplikáciu rozhodného práva (*loi uniforme*) a zmluvné štáty ich použijú aj vo vzťahu k štátom, ktoré ho neratifikovali (čl. 11 HD). Vychádza z toho, že sa v zásade aplikuje právo štátu, na území ktorého došlo k nehode (čl. 3 HD). Za určitých okolností sa však použije právo štátu, v ktorom je motorové vozidlo registrované. Pravidlá na určenie týchto výnimiek sú uvedené v čl. 4 HD. Týkajú sa najmä prípadu, ak sa na dopravnej nehode zúčastní len jedno vozidlo registrované v inom štáte a nároky voči prevádzkovateľovi tohto vozidla uplatnia osoby, ktoré sa vezú v tomto vozidle. Ak všetky vozidlá, ktoré majú účasť na nehode sú registrované v tom istom štáte a ďalej, ak sa poškodená osoba nachádza v čase nehody mimo vozidla (vozidiel), ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená, má bydlisko (sídlo) v štáte registrácie tohto vozidla (vozidiel).

V súvislosti s prípravou nového nariadenia Rady (ES) o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky bola diskutovaná otázka možnosti voľby hmotného práva, ktoré upravuje výšku náhrady škody na zdraví (usmrtením) v štáte, v ktorom má poškodený bydlisko. Pôvodný veľkorysý návrh v prospech obetí dopravných nehôd napokon neprešiel a bude predmetom ďalších diskusií. Určitým úspechom je však v tomto smere znenie bodu 33 odôvodnenia nariadenia EP a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. 7. 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II),³² ktoré výslovne uvádza: „Podľa súčasných pravidiel o výške náhrady priznanej obetiam cestných dopravných nehôd pri určení výšky náhrady škody v prípadoch ujmy na zdraví, ktoré sa stali v inom štáte, než je štát obvyklého pobytu obeť, súd konajúci vo veci by mal zohľadniť všetky relevantné okolnosti konkrétnej obeť, a to najmä skutočnú škodu a náklady na následnú starostlivosť a zdravotnícku starostlivosť“.

Postup poškodeného a jeho advokáta pri vybavovaní cezhraničnej dopravnej nehody

Vybavovanie škôd spôsobených prevádzkou motorového vozidla si vyžaduje dlhšiu prípravu a znalosť základných

právnych aspektov, ktoré sa na tieto škody vzťahujú. V niektorých prípadoch treba angažovať zahraničného advokáta v štáte, v ktorom ku škode došlo. V ďalšom poukážeme konkrétne kroky, ktoré je potrebné podľa nášho názoru urobiť pri vybavovaní cezhraničnej škody na Slovensku.

1. Možno na prípad aplikovať smernicu 2000/26/ES? Predovšetkým treba zistiť, či škodu, ktorá sa osobe s bydliskom (sídлом) v SR stala v zahraničí, možno vybaviť pri aplikácii smernice 2000/26/ES. Musí ísť teda o prípad, keď za škodu v zahraničí v plnom rozsahu zodpovedá prevádzkovateľ vozidla, ktoré je registrované v inom členskom štáte EÚ/ES. Ak nejde o takýto prípad (napr. ak vozidlo je registrované v inom, než členskom štáte EÚ/ES alebo ak za škodu v zahraničí zodpovedá slovenské vozidlo), bude sa postupovať podľa pravidiel platných v systéme zelenej karty.

2. Vybaviť škodu prostredníctvom likvidačného zástupcu alebo u zodpovednostného poisťovateľa? Ak ku škode došlo v zahraničí, zjavne treba vychádzať z právnej úpravy štátu, v ktorom k nehode došlo, a to bez ohľadu na to, či škodu bude vybavovať likvidačný zástupca poisťovateľa z miesta bydliska (sídla) poškodeného alebo poisťovateľ škodcu v zahraničí. Uplatnenie nároku u likvidačného zástupcu (v slovenskom jazyku) je výhodné, ak skutkový stav je nesporný (je k dispozícii protokol zahraničnej polície o nehode alebo ak obaja účastníci nehody vyplnili a podpísali medzinárodné tlačivo o priebehu nehody), je dostatok informácií o práve štátu, v ktorom k nehode došlo a niet sporu o výške škody (to často nie je prípad škody na zdraví). Na uplatnenie nároku u zodpovednostného poisťovateľa v zahraničí je potrebné vo väčšine prípadov prizvať zahraničného advokáta. Tak je tomu napr. v prípade, ak nie je k dispozícii policajný protokol o nehode, otázka právneho základu zodpovednosti je sporná, niet dostatok informácií o práve použiteľnom na nehodu, ide o komplikovanú škodu na zdraví, výška náhrady škody medzi poškodeným a poisťovateľom je sporná a najmä ak je vízia, že nárok na náhradu škody bude potrebné uplatniť na zahraničnom súde. Význam pri tomto rozhodovaní môže mať aj to, či náklady právneho zastúpenia sú kryté existujúcim poistením právnej ochrany alebo či odmenu advokáta možno zahrnúť pod rozsah povinného zmluvného poistenia.³³

3. Získanie potrebných údajov z informačného centra. Údaje týkajúce sa držiteľa motorového vozidla, jeho poisťovateľa a likvidačného zástupcu možno získať od in-

30 Pozri k tomu napr. Dubuisson, B. – Fallon, M.: **Les véhicules en circulation internationale et le droit international privé.**

Révue général des assurances et responsabilités, 11/1991, s. 781; Lambert-Faivre, Y. – Leveneur, L.: **Droit des assurances**, 15. vyd., Paris, Dalloz 2005, s. 551 – 553.

31 Haagsky dohovor v súčasnosti platí na území týchto štátov: Belgicko, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Česká republika, Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Lotyšsko, Luxemburg, Macedónsko, Poľsko, Rakúsko, Slovenská republika, Slovinsko, Srbsko, Španielsko a Švajčiarsko.

32 Ú. v. EÚ L 199, 31. 7. 2007, s. 40.

33 Vo väčšine štátov EÚ povinné zmluvné poistenie kryje aj náklady spojené s právnou pomocou pri súdnom alebo mimosúdnom uplatňovaní nárokov. V tejto súvislosti možno poukázať na to, že v SR došlo zákonom č. 110/2007 Z. z. k zúženiu rozsahu krytia výdavkov právnej pomoci. Tieto výdavky sú kryté len za podmienky, že poisťovateľ nespĺnil trojmesačnú lehotu na vyplatenie poistného plnenia alebo zaslanie odôvodnenej odpovede (pozri § 11 ods. 5 ZPZP) alebo ak poisťovateľ neoprávnene odmietol poskytnúť poistné plnenie, alebo neoprávnene krátil poskytnuté poistné plnenie.

formačného centra v štáte, v ktorom má poškodený bydlisko alebo sídlo (v SR SKP). V prípade, že niektoré údaje sa nepodarí takto získať (ak sa nepodarí zistiť prevádzkovateľa vozidla alebo poisťovateľa) je tu ešte možnosť priamo sa obrátiť na odškodňovací orgán, ktorý potrebné údaje zabezpečí vo vlastnej réžii (v SR SKP).

4. Zistenie práva, ktoré sa použije na posúdenie zodpovednosti prevádzkovateľa vozidla. Predovšetkým treba zistiť rozhodné právo, t. j. ktorý právny poriadok sa pri vybavení škody vôbec použije. Ak je možnosť použiť právny poriadok viacerých štátov (pozri čl. 3 a 4 Haagskeho dohovoru), treba vybrať pre poškodeného ten výhodnejší (to má osobitný význam najmä v prípade odškodnenia bolestí alebo inej nemajetkovej ujmy).³⁴ Následne treba preskúmať, na aké druhy odškodnenia má poškodený podľa zvoleného práva nárok.

5. Korešpondencia s likvidačným zástupcom zahraničného poisťovateľa. Na likvidačného zástupcu zahraničného poisťovateľa sa poškodený alebo jeho advokát môžu obrátiť v slovenskom jazyku. Forma uplatnenia práva musí zodpovedať právnomu poriadku, ktorý sa na vybavenie škody použije. Okrem premlčacích dôb je potrebné najmä dodržať lehoty, ktoré niektoré právne poriadky pre vybavenie nároku poškodeného predpisujú.³⁵ Ďalej treba zaobstarať dôkazy o preukázaní výšky škody (nie vo všetkých štátoch sa uznávajú zahraničné znalecké posudky o výške

škody na motorovom vozidle). Napokon si treba preštudovať, aké druhy nárokov pri škode na majetku (najmä motorovom vozidle) a pri škode na zdraví priznávajú jednotlivé právne poriadky.³⁶

6. Uplatnenie nároku u odškodňovacieho orgánu. Pred uplatnením nároku u odškodňovacieho orgánu je potrebné skúmať, či sú na takéto uplatnenie nároku na náhradu škody splnené všetky podmienky (pozri vyššie), tiež zodpovedať na otázku, či likvidačný zástupca alebo zodpovednostný poisťovateľ dodržal trojmesačnú lehotu predpísanú na vybavenie uplatneného nároku (pozri vyššie). V prípade odmietnutia nároku treba skúmať, či toto odmietnutie je dôvodné a či sú splnené podmienky na podanie žaloby proti odškodňovaciemu orgánu (v SR SKP) na súde.

7. Uplatnenie nároku na náhradu škody na súde príslušnom podľa bydliska poškodeného. Podľa nášho názoru táto možnosť prichádza do úvahy ako *ultima ratio*, keď poškodený a jeho advokát využili všetky možnosti, ktoré im ponúka smernica 2000/26/ES, a najmä ak uplynú lehoty na mimosúdne vyporiadanie nárokov poškodeného likvidačným zástupcom poisťovateľa a odškodňovacím orgánom. Možnosť priamej žalovateľnosti poisťovateľa vyplýva z nariadenia Rady č. 44/2001 o súdnej príslušnosti a o uznaní a výkone rozhodnutí v občianskoprávných a obchodných veciach (Brusel I), ako aj z najnovšej judikatúry Súdneho dvora ES (pozri rozsudok ESD z 13. 12. 2007, C 463/06).

34 Pozri Dethloff, N.: **Schmerzensgeld nach ausländischem Recht vor inländischen Gerichten**, in: Festschrift für Hans Stoll zum 75. Geburtstag, Tübingen, Mohr Siebeck 2001, s. 481 a n.

35 V tomto smere je špecifické Taliansko, ktoré ustanovuje osobitnú 60 dňovú lehotu na mimosúdne vybavenie škody a osobitné lehoty na uplatnenie nároku na náhradu škody na zdraví a na veciach. Pozri bližšie Backu, H.: dielo cit. v pozn. č. 12, s. 337 a n.

36 Na rozdiel od Slovenska sa v prípade škody na motorovom vozidle v niektorých členských štátoch EÚ/ES hradia výdavky na vypracovanie znaleckého posudku, náklady na náhradné motorové vozidlo, zníženie hodnoty vozidla po nehode a najmä pri novších vozidlách sa neodpočítava amortizácia pri úhrade faktúry za opravu vozidla po nehode. Ešte väčšie sú rozdiely pri náhrade škody na zdraví.

RESUMÉ

Smernica 2000/26/ES a cezhraničná dopravná nehoda

Autor sa zaoberá vplyvom smernice EP a Rady 2000/26/ES zo 16. 5. 2000 na vybavovanie škôd spôsobených pri cezhraničnej dopravnej nehode v rámci EÚ. Osobitnú pozornosť venuje pritom právnomu postaveniu poškodeného, ktorý má bydlisko v inom členskom štáte ako je miesto vzniku dopravnej nehody. V stati sa poukazuje najmä na vznik nových inštitútov ako sú informačné centrum, likvidačný zástupca a odškodňovací orgán a ich hlavné úlohy vo vzťahu k obetiam dopravných nehôd. Hlavným zmyslom smernice 2000/26/ES je podľa názoru autora zabezpečiť, aby si poškodený účastník dopravnej nehody mohol mimosúdne uplatniť nárok na náhradu škody u likvidačného zástupcu zahraničného poisťovateľa, a to v mieste svojho bydliska. Vo výnimočných prípadoch sa poškodený môže priamo obrátiť aj na odškodňovací orgán (v SR Slovenská kancelária poisťovateľov). Všetky potrebné informácie na uplatnenie tohto nároku môže získať v informačnom centre (v SR Slo-

venská kancelária poisťovateľov). Smernica 2000/26/ES predvída lehoty, v ktorých sa má nárok poškodeného vyba- viť. Osobitnú pozornosť venuje autor viacerým praktickým problémom, ktoré sa týkajú medzinárodnej súdnej právomoci a aplikácii rozhodného práva podľa zásad medzinárodného práva súkromného. V poslednej časti príspevku poskytuje praktický návod, akými zásadami by sa mal poškodený a jeho advokát riadiť pri vybavovaní škody, ktorá sa poškodenému stala pri dopravnej nehode na území iného členského štátu EÚ/ES.

SUMMARY

Directive 2000/26/EC and Cross-Border Road Traffic Accidents

The author deals with the impact of Directive 2000/26/EC of the European Parliament and of the Council of 16 May 2000 on the settlement of claims seeking compensation for loss or damage sustained in cross-border road traffic accidents within the EU. He pays special attention to the legal

position of the injured party if the accident occurred in a State other than that of the injured party's residence. He mainly points to new concepts, such as information centre, claims representative and compensation body, and to their main roles and tasks in relation to victims of traffic accidents. In the author's opinion, the main aim and objective of Directive 2000/26/EC is to ensure that the injured party may seek compensation for any loss or injury out of court (amicably) with the claims representative of the foreign insurer in the place of his/her residence. Exceptionally, the injured party may directly turn to the compensation body (in the Slovak Republic being the Slovak Insurers Bureau). Any and all information necessary to bring such claim may be obtained in the information centre (in the Slovak Republic being the Slovak Insurers Bureau). Directive 2000/26/EC deals with time-limits, within which the injured party's claim is to be settled. The author also pays special attention to several practical problems related to the jurisdiction of foreign courts, and to the application of governing law under the principles of private international law. In the last part the author provides guidance and advice what principles the injured party and his/her lawyer should follow when settling the claim for loss or damage suffered by the injured party in the road traffic accident in the territory of any other EU/EC Member State.

ZUSAMMENFASSUNG

Richtlinie 2000/26/EG und grenzüberschreitender Verkehrsunfall

Der Autor befasst sich im Artikel mit der Auswirkung der Richtlinie 2000/26/EG des Europäischen Parlaments und

des Rates vom 16. Mai 2000 zur Schadensregulierung bei einem grenzüberschreitenden Verkehrsunfall im Rahmen der EU. Eine besondere Aufmerksamkeit wird dabei der Rechtsstellung des Geschädigten gewidmet, der seinen Wohnsitz in einem anderen EU-Mitgliedstaat, nicht in dem, wo der Unfallort liegt, hat. Im Artikel wird auf die Entstehung von neuen Instituten wie Auskunftsstelle, Schadensregulierungsbeauftragter und Entschädigungsstelle und auf ihre Hauptaufgaben gegenüber den Verkehrsunfallopfern hingewiesen. Die grundlegende Bedeutung der Richtlinie 2000/26/EG liegt dem Ermessen des Artikelautors darin, dass die geschädigte unfallbeteiligte Person ihre Schadensersatzansprüche außergerichtlich beim Schadensregulierungsbeauftragten des ausländischen Versicherers, von ihrem Wohnsitz geltend machen kann. In Ausnahmefällen kann sich der Geschädigte direkt an eine Entschädigungsstelle (in der SR ist es die Slowakische Versichererkanzlei) wenden. Sämtliche erforderlichen Informationen zur Geltendmachung seines Anspruchs kann der Geschädigte von der Auskunftsstelle (in der SR von der Slowakischen Versichererkanzlei) erhalten. In der Richtlinie 2000/26/EG sind auch Fristen vorgesehen, innerhalb welcher der Schadensersatzanspruch des Geschädigten erledigt werden soll. Besondere Aufmerksamkeit wird vom Autor mehreren praktischen Problemen betreffend die internationale Gerichtsbarkeit und das anwendbare Recht gemäß den Grundsätzen des internationalen Privatrechtes gewendet. Im letzten Beitragsteil ist eine praktische Anleitung, an welche Grundsätze sich der Geschädigte oder sein Rechtsanwalt bei Regulierung des Schadens, den er bei einem Verkehrsunfall auf dem Gebiet eines anderen Mitgliedsstaaten der EU/EG erlitten hat, halten soll.

Aktuálne otázky konceptie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 OZ 2. časť

JUDr. Milan Jančo

V.

Rozpor s dobrými mravmi (konanie *contra bonos mores*)

Právna úprava v SR a ČR

Absolútne neplatným je podľa § 39 OZ aj právny úkon, ktorý sa prieči dobrým mravom. V tejto súvislosti sa, rovnako

ako v zahraničných právnych poriadkoch, ktoré používajú pojem dobrých mravov, javí ako problematické jednoznačné vymedzenie tohto abstraktného a nevyhnutne široko koncipovaného pojmu.¹

Dobré mravy možno stručne charakterizovať ako základné, všeobecne uznávané a v spoločnosti panujúce morálne

zásady, ktoré sa týkajú vzťahov a konania medzi ľuďmi (subjektmi).² Ide o všeobecne spoločensky uznávané zásady konania v právnom styku, ako sú poctivosť, nezneužívanie výkonu práv, nešíkanózny spôsob výkonu práva, rešpektovanie rovnosti účastníkov občianskoprávných vzťahov.³

Súdy pri rozhodovacej činnosti pristupujú k dôvodu neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi **rezervovane** a hľadajú skôr iné príčiny nedovolenosti alebo neplatnosti.⁴ Odhliadnuc od toho, že tento prístup judikatúry môže do určitej miery súvisieť s **abstraktnosťou pojmu dobrých mravov** a problematikosťou identifikácie jednotlivých pravidiel, ktoré možno pod túto kategóriu nepísaných noriem správania sa subsumovať, možno ho považovať v zásade za správny, pretože sankciu neplatnosti právneho úkonu pre jeho rozpor s dobrými mravmi treba považovať za dôvod neplatnosti *ultima ratio*. Konceptia neplatnosti právnych úkonov *contra bonos mores* teda na jednej strane plní zastrešujúcu a zjednocujúcu funkciu vo vzťahu k prípadom neplatnosti právnych úkonov *contra legem* a *in fraudem legis* a na strane druhej sa aplikuje subsidiárne vo vzťahu k týmto osobitným dôvodom neplatnosti právnych úkonov, ktoré predstavujú *leges speciales*. Tento názor vyslovil aj Najvyšší súd SR, pretože judikoval, že **neplatnosť právneho úkonu možno namietat iba v prípade, ak tento úkon nie je v rozpore so zákonom a ani zákon neobchádza**.⁵

V slovenskej a českej judikatúre sa možno stretnúť s viacerými spôsobmi vymedzenia dobrých mravov. Najvyšší súd SR všeobecne vymedzil dobré mravy ako obvyklé, poctivé a spravodlivé správanie sa, ktoré zodpovedá základným, v spoločnosti prevládajúcim morálnym zásadám.⁶ Podľa definície Krajského súdu v Brne dobrými mravmi je súhrn určitých etických a kultúrnych noriem spoločnosti,

z ktorých niektoré sú trvalou a nemennou súčasťou ľudskej spoločnosti a iné spolu so spoločnosťou podliehajú vývoju.⁷ Najvyšší súd ČR judikoval, že dobré mravy predstavujú „súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré v historickom vývoji osvedčujú istú nemennosť, vystihujú podstatné historické tendencie, zdieľa ich rozhodujúca časť spoločnosti a majú povahu základných noriem“.⁸ Táto definícia, na ktorú súdy ešte aj dnes odkazujú, bola predmetom kritiky z dôvodu snahy o všeobecné vymedzenie pojmu dobrých mravov, ktorému sa pripisuje množstvo významov a ktorý svojím definovaním stráca na normatívnej hodnote. Kritika tejto definície sa týka aj toho, že vymedzenie dobrých mravov ako mravných noriem je tautológiou a že spoločenské, kultúrne a mravné normy nie sú normami rovnakej úrovne, ale spoločenské normy implikujú kultúrne normy a tie zasa normy mravné. Ak navyše táto definícia poukazuje na to, že dobré mravy v historickom vývoji „osvedčujú istú nemennosť“, poukazuje na obyčajový charakter dobrých mravov, čo nezodpovedá ich skutočnej podstate. Dobré mravy tiež nemožno stotožňovať s normami, ale treba ich vymedziť na základe hodnôt.⁹ Nie je však jednoznačné, čo má byť zdrojom poznania týchto hodnôt. Existuje názor, že zdrojom hodnotových hľadísk pre vymedzenie obsahu dobrých mravov je zásadne filozofia.¹⁰ Takáto koncepcia, vzhľadom na svoj filozofický základ, je však od chápania dobrých mravov subjektmi práva a orgánmi aplikujúcimi právo značne vzdialená.¹¹ Dobré

JUDr. Milan Jančo

pôsobí ako doktorand na katedre občianskeho a obchodného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity a ako advokátsky koncipient v Bratislave.

1 Vymedzenie obsahu dobrých mravov je, samozrejme, relevantné nielen pre posudzovanie neplatnosti právnych úkonov, ale aj pre všetky ostatné prípady, v ktorých zákon tento korektív zakotvuje. Rozpor výkonu práva s dobrými mravmi okrem iného spôsobuje, že súd takémuto konaniu v zmysle § 3 ods. 1 OZ neposkytne právnu ochranu. Úmyselné konanie proti dobrým mravom podľa § 424 OZ navyše zakladá nárok na náhradu škody spôsobenú takýmto konaním. Korektív dobrých mravov aplikuje Občiansky zákonník aj v rámci zrušenia bezpodielového spoluvlastníctva manželov za trvania manželstva (§ 148 ods. 2 OZ), v súvislosti s dedením (§ 496a ods. 1, § 471 ods. 1 a § 482 ods. 2 OZ), určením času plnenia (§ 564 OZ), vrátením daru (§ 630 OZ), výpoveďou nájmu bytu (§ 711 ods. 1 OZ) a odstúpením od zmluvy o ubytovaní (§ 759 ods. 2 OZ). Hoci predmetom tohto článku je primárne uplatňovanie korektívu dobrých mravov v súvislosti s ustanovením § 39 OZ, všeobecné závery týkajúce sa obsahu tohto pojmu možno *mutatis mutandis* aplikovať aj v ostatných prípadoch zákonného zakotvenia tohto korektívu.

2 Svoboda, J. a kol.: **Občiansky zákonník. Komentár. 5. vydanie**. Bratislava : Eurounion, 2005, s. 89.

3 Plank, K. a kol.: **Občianske právo s vysvetlivkami. 1. zväzok**. Bratislava : Iura Edition, 1997, s. 74.

4 Id.

5 Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Cdo 281/2005. In: Zo súdnej praxe, č. 4/2006, s. 132. Najvyšší súd SR tento vzťah subsidiarity neplatnosti právnych úkonov pre rozpor s dobrými mravmi vo vzťahu k prípadom neplatnosti právnych úkonov *contra legem* a *in fraudem legis* primárne vyvodil zo samotného znenia § 39 OZ.

6 Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. Obdo V 53/2003. In: Zbierka stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR, č. 5/2005, s. 29.

7 Rozsudok Krajského súdu v Brne, sp. zn. 15 Co 137/93. In: Právní rozhledy, č. 4/1993, s. 128.

8 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 3 Cdon 69/96. In: Soudní judikatura, č. 8/1997.

Pozri aj uznesenie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30 Cdo 1842/2000. In: Právní rozhledy, č. 6/2003, s. 305.

9 Hurdík, J.: **Zásady soukromého práva**. Brno : Masarykova univerzita, 1998, s. 79 a nasl.,

cit. podľa Spáčil, J.: **Dobré mravy v českém občanském zákoníku a v judikatuře**. In: Právní rozhledy, č. 18/2004, s. 665.

10 Id.

11 Spáčil, J., op. cit., s. 665.

mravy treba preto chápať skôr ako všeobecné uznávané minimum (spoločného menovateľa) spoločenských hodnôt, a nie ako akúsi „vyššiu morálku“.¹²

V inom judikáte Najvyšší súd ČR dobré mravy vymedzil ako „meradlo hodnotenia konkrétnych situácií, ktoré zodpovedá všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti v súlade so všeobecnými morálnymi zásadami demokratickej spoločnosti“.¹³ Podľa iného judikátu Najvyššieho súdu ČR predstavujú dobré mravy „mimoprávny súbor pravidiel správania sa, ktorý je vlastný všeobecne uznávaným vzájomným vzťahom medzi ľuďmi a mravným princípom spoločenského poriadku“.¹⁴ Užšie vymedzenie obsahu pojmu *dobré mravy* vyplýva z iného rozsudku Najvyššieho súdu ČR, podľa ktorého sankciou neplatnosti s poukazom na dobré mravy podľa § 39 OZ by mali byť postihované iba tie zmluvy, ktoré hrubo urážajú, mravy spoločnosti a sudcu a zároveň sú v rozpore so zásadami, ktoré ovládajú Občiansky zákoník.¹⁵ Najvyšší súd SR judikoval, že za právny úkon priečiaci sa dobrým mravom treba považovať úkon, ktorý je všeobecne neakceptovateľný z hľadiska v spoločnosti prevládajúcich mravných zásad a princípov vzájomných vzťahov medzi ľuďmi.¹⁶

Podľa ďalšieho judikátu Najvyššieho súdu ČR sa dobrým mravom prieči právny úkon, ktorý „nezodpovedá právnym zásadám, prípadne kultúrnym a spoločenským normám, ktoré všeobecne prijíma určitá spoločnosť, vytvárajú tak všeobecnú mienku o tom, čo táto spoločnosť akceptuje a považuje za poctivé a slušné konanie“.¹⁷ Ústavný súd ČR vymedzil dobré mravy ako súhrn etických, všeobecne zachovávaných a uznávaných zásad, ktorých dodržiavanie často zabezpečujú i právne normy, tak, aby každé konanie bolo v súlade so všeobecnými morálnymi zásadami demokratickej spoločnosti. Súlad alebo nesúlad s dobrými mravmi sa musí posudzovať z hľadiska konkrétneho prípadu v danom čase, na danom mieste a vo vzájomnom konaní účastníkov právneho vzťahu. Ústavný súd ČR ďalej uviedol, že hodnotenie súladu či nesúladu s dobrými mravmi prináleží všeobecným súdom a nemôže ho posúdiť, pokiaľ nejde o

porušenie základných práv a slobôd.¹⁸ V tejto súvislosti je vhodné poukázať aj na judikát Najvyššieho súdu ČR, podľa ktorého korektív dobrých mravov nesmie byť na ujmu princípu právnej istoty a nesmie neprimerane oslabovať subjektívne práva účastníkov vyplývajúce z právnych noriem.¹⁹ Podľa rozsudku Najvyššieho súdu SR súlad právneho úkonu s dobrými mravmi treba posudzovať vždy komplexne so zreteľom na konkrétnu situáciu na oboch stranách sporu (nielen osoby vykonávajúcej určité právo, ale aj osoby týmto úkonom dotknutej), s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti a nezávisle od vedomia a vôle (zavinenia) toho, kto právo alebo povinnosť vykonáva.²⁰

Napriek citovaným judikátom dobré mravy ako korektív relevantný pre posudzovanie protiprávnosti konania subjektov práva nemožno stotožňovať s morálkou, verejnou mienkou či výrazom „právneho citu“.²¹ **Dobré mravy nie sú zhodné s morálkou spoločnosti**, pretože v spoločnosti existuje viacero odlišných morálnych systémov.²² Základným kritériom na posúdenie dobrých mravov tiež nemôže byť verejná mienka, pretože vymedzenie dobrých mravov nemôže vychádzať z názoru väčšiny, ale z princípov, na ktorých je založený právny poriadok. **Zákonom používané kritérium dobrých mravov je striktniejšie a nezodpovedá postulátom všeobecnej mravnosti alebo slušnosti.** Dobré mravy teda nemožno vymedziť výlučne ako mimoprávny systém (aj keď do určitej miery zahŕňa aj morálku), ale ako **právnu kategóriu, ktorá má základ v platnom práve.**²³

Zo stručného porovnania doktrínálneho a súdneho výkladu dobrých mravov vyplýva, že zrejme nie je možné, a ani vhodné dospieť k jednotnej definícii dobrých mravov. Je teda otázne, ako a či vôbec má právna aplikácia prax definovať dobré mravy. Univerzálna definícia zrejme neprichádza do úvahy (v zmysle zásady *omnis definitio in iure civili periculosa est*), pretože každý pokus o formuláciu všeobecnej definície dobrých mravov je v zásade pokusom o definovanie nedefinovateľného.²⁴ V právnej náuke sa preto presadzuje názor, že **judikatúra by sa nemala snažiť o vytvorenie všeobecnej definície, ale skôr vymedziť**

12 Salač, J.: **Rozpor s dobrými mravmi a se zákonným zákazom.** In: Právní rozhledy, č. 6/2000, s. 250 a nasl.

13 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30 Cdo 664/2002. In: Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, č. 27/2004.

14 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 21 Cdo 1880/99, cit. podľa Salač, J.: **Rozpor s dobrými mravmi a jeho následky v civilním právu. 2. vydání.** Praha : C. H. Beck, 2004, s. 192.

15 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 2 Cdon 848/97. In: Právní rozhledy, č. 8/1999, s. 440.

16 Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 137/2003. In: Zo súdnej praxe, č. 5/2004, s. 135.

17 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 29 Cdo 1583/2000. In: Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, svazek 4/2001.

18 Uznesenie Ústavného súdu ČR, sp. zn. II. ÚS 249/97. In: Sbírnka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 10/1998.

19 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 25 Cdo 2895/99. In: Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, svazek 4/2001. Uvedené rozhodnutie sa primárne týkalo výkladu ustanovenia § 3 ods. 1 OZ.

20 Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 137/2003, cit. sub 15.

21 Hurdík, J., op. et loc. cit.

22 Id.

23 Spáčil, J., op. cit., s. 667.

24 Ibid., s. 665. Podobne Brösl, A.: **Contra bonos mores.** In: Zákaz zneužitia práva. VI. Lubyho právnické dni. Bratislava : Iura Edition, 2001, s. 164.

obsah dobrých mravov in concreto v prejednávanej veci.²⁵ S takýmto prístupom možno súhlasiť, pretože korektív dobrých mravov si vyžaduje nevyhnutne kauzistický prístup a jeho interpretáciu a aplikáciu nemožno paušalizovať prostredníctvom všeobecnej definície.

Právny úkon je v rozpore a prieči sa dobrým mravom, ak svojím obsahom akokoľvek naráža na príkaz alebo zásadu dobrých mravov. Samotný obsah právneho úkonu je buď nemravný alebo bezchybný, ale jeho cieľ je nemravný.²⁶ Právny úkon teda môže odporovať dobrým mravom nielen svojím obsahom, ale aj cieľom, resp. účelom, ktorý ním niektorá strana alebo obe strany sledujú.

Napriek absencii explicitnej právnej úpravy neplatnosti úžery, resp. značného znevýhodnenia jednej zo zmluvných strán (*laesio enormis*), judikatúra dospela k záveru, že takéto zmluvy sú neplatné pre rozpor s dobrými mravmi. Ide konkrétne o zmluvy, ktoré jedna zmluvná strana uzavrie zneužívajúc niečiu neskúsenosť, tieseň, rozrušenie alebo rozumovú slabosť, pričom dá sebe alebo inému poskytnúť alebo sľúbiť plnenie, ktorého hodnota je v hrubom nepomere k hodnote vzájomného plnenia. O úžeru ide, ak konajúci podľa konkrétneho prípadu vedel alebo musel vedieť, že druhá strana je postihnutá uvedenými okolnosťami, a súčasne túto skutočnosť využil. Nevyžaduje sa pritom, aby bolo jeho konanie v trestnom konaní kvalifikované ako trestný čin.²⁷ Podľa judikatúry je v rozpore s dobrými mravmi aj zmluva o pôžičke, podľa ktorej je dlžník v prípade omeškania so splácaním dlhu povinný zaplatiť za každý začatý mesiac omeškania zmluvnú pokutu vo výške jednej tretiny požičanej sumy.²⁸ Samotná okolnosť, že účastníkovi zmluvy sa na základe dohody o rozsahu a predmetu plnenia nedostane plného ekvivalentu plnenia, ktoré sa zaviazal poskytnúť, však nie je v rozpore s dobrými mravmi.²⁹ Skutočnosť, že účastník zmluvy uvedie iného účastníka zmluvy do omylu, tiež nemá za následok absolútnu neplatnosť právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi.³⁰ Rozpor kúpnej zmluvy s dobrými mravmi nemožno bez ďalšieho vyvodiť zo skutočnosti, že predávajúci vec predal za cenu trojnásobne vyššiu, než bola cena, za ktorú ju pôvodne kúpil a ktorú nezaplatil pôvodnému vlastníkovi veci.³¹

Podobne ako v prípade obchádzania zákona, § 39 OZ **nenecháva v oblasti právnych úkonov contra bonos mores priestor na aplikáciu natoľko formalistického prístupu** ako v prípade rozporu právnych úkonov so zákonom, keďže na jeho zistenie sa vždy vyžaduje určenie, v čom konkrétne spočíva jeho rozpor s dobrými mravmi. Doslovným výkladom § 39 OZ však dospejeme k záveru, že absolútne neplatným je kategoricky každý právny úkon, ktorý sa prieči dobrým mravom, bez ohľadu na dobrú vieru alebo iné skutočnosti, ktoré toto ustanovenie neumožňuje vziať do úvahy pri posudzovaní sankcie neplatnosti právnych úkonov. Dôsledkom je značne rigidná koncepcia rozporu s dobrými mravmi, ktorá rovnako ako pri posudzovaní právnych úkonov *contra legem* a *in fraudem legis*, nezohľadňuje dobrú vieru jednej zo strán, ani skutočnosť, ktorá zo strán rozpor zavinila.³² Aj v tomto prípade je však potrebné aplikovať flexibilný prístup k neplatnosti právneho úkonu, ktorý umožní zohľadniť skutočnosti relevantné pre ochranu dobrej viery, legitímne očakávania a právnu istotu účastníkov.

Komparácia vybraných európskych právnych úprav

V **nemeckom** práve je generálnou klauzulou na úpravu neplatnosti právnych úkonov, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi, § 138 ods. 1 BGB (Bürgerliches Gesetzbuch), podľa ktorého je právny úkon, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi (*gute Sitten*), neplatný. Judikatúra všeobecne vymedzuje pojem dobrých mravov ako „pocit slušnosti všetkých rozumne a spravodlivo uvažujúcich ľudí“ („Anstandsgefühl aller billig und gerecht Denkenden“). Hoci je táto definícia veľmi všeobecná a nevyjadruje orientáciu na nepísané právne pravidlá, doteraz sa v nemeckej judikatúre využíva.³³ Táto definícia je do určitej miery zavádzajúca, pretože jej doslovný výklad smeruje k určeniu obsahu dobrých mravov iba na základe pocitu.³⁴ Zásadná otázka, ktorá súvisí s touto definíciou je, ako títo spravodliví ľudia uvažujú a ktorí to vlastne sú.³⁵ V jednotlivých prípadoch treba pojem dobrých mravov bližšie konkretizovať. Podľa judikatúry je pritom potrebné vychádzať zo spoločných hodnotových predstáv, ktoré určitý národ dosiahol v určitej dobe svojho duchovné-

25 K tomu pozri Grus, Z.: **Dobré mravy ve světle publikované judikatury.** In: Právní rozhledy, č. 3/2004, s. 112.

26 Pozri Luby, Š.: **Základy všeobecného súkromného práva. III. vydanie pôvodného diela.** Šamorín : Heuréka, 2002, s. 80.

27 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 22 Cdo 1993/2001. In: Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, svazek 25/2004.

28 Rozsudok Krajského súdu v Hradci Králové, sp. zn. 15 Co 126/94. In: Právní rozhledy, č. 9/1996, s. 422.

29 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 3 Cdon 41/96. In: Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, svazek 10/1999.

30 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 22 Cdo 2506/99. In: Právní rozhledy, č. 12/2000, s. 566.

31 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 29 Cdo 2568/2000. In: Právní rozhledy, č. 20/2004, s. 765.

32 Pozri Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárková, M. a kol.: **Občanský zákoník. Komentář. 9. vydání.** Praha : C. H. Beck, 2004, s. 233. Zrejším základom tejto koncepcie je ešte rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 3 Cz 32/74. In: Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, č. 9-10/1975, s. 520.

33 Leibold, D.: **BGB I. Einführung und allgemeiner Teil. 4. Auflage.** Tübingen : Mohr Siebeck, 2007, s. 300, a pramene tam citované.

34 Staudinger, J. von: **J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetz. Eckpfeiler des Zivilrechts.** Berlin : Sellier – de Gruyter, 2005, s. 94.

35 Spáčil, J., op. cit., s. 665.

ho vývoja a ktoré zakotvil vo svojej ústave. Kritériá súladu s dobrými mravmi je potrebné posudzovať podľa tuzemského prostredia. Pre dobré mravy je teda príznačný ich národný (vnútroštátny) charakter.³⁶ Na posúdenie rozporu s dobrými mravmi je rozhodujúci celkový charakter právneho úkonu, ktorý vyplýva z jeho obsahu, cieľa a účelu. Nevyžaduje sa vedomosť o rozpore konania s dobrými mravmi ani úmysel konať v rozpore s dobrými mravmi. Účastníci však musia poznať okolnosti, z ktorých rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi vyplýva, teda aj prípadný účel tohto úkonu. To neplatí, ak sa o nich nedozvedia úmyselne alebo z vedomej nedbanlivosti.³⁷

V **rakúskej** právnej úprave prípad rozporu s dobrými mravmi upravuje § 879 ods. 1 ABGB (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch), ktorý sankcionuje právne úkony, ktoré sa priechia dobrým mravom, neplatnosťou. Na vymedzenie dobrých mravov je rozhodujúca najmä základná hodnotová orientácia daného právneho poriadku a jeho základné hodnotové zásady. Judikatúra niekedy používa definíciu dobrých mravov prevzatú z nemeckého práva, t. j. právny cit všetkých rozumne a spravodlivo uvažujúcich ľudí. Pri aplikácii tohto kritéria dochádza nevyhnutne k analýze rôznych záujmov. Rozpor s dobrými mravmi spôsobuje také konanie, ktoré je zjavne právne neprijateľné, pretože z hľadiska oprávnených záujmov strán a spoločnosti je hrubo nevyvážené. Dobré mravy sú teda inherentným pojmom právneho poriadku, keďže dopĺňajú písané normy pozitívneho práva o vyvážený a spravodlivý širší rámec, založený na analýze oprávnených záujmov.³⁸

Vo **švajčiarskom** práve je neplatnosť zmluvy, ktorá odporuje dobrým mravom, zakotvená v článku 20 ods. 1 OR (Obligationenrecht). Podľa judikatúrou presadzovaného extenzívneho výkladu odporujú dobrým mravom zmluvy, ktoré sa priechia všeobecne uznávaným zásadám morálky, t. j. všeobecnému pocitu slušnosti alebo etickým zásadám a hodnotovým kritériám, ktoré sú imanentné celému spoločenskému poriadku. Iný, doktrinálny výklad obmedzuje pojem rozporu s dobrými mravmi iba na rozpor s uznávanou spoločenskou etikou, zatiaľ čo imanentné spoločenské hodnoty subsumuje pod pojem verejného poriadku. Kým korektívy protiprávnosti a rozporu s dobrými mravmi sa týkajú vzťahu právneho úkonu a právneho poriadku, korektív dobrých mravov súvisí so vzťahom právneho úkonu k spoločenskému poriadku. Kritérium dobrých mravov má prispieť k zachovaniu konzistencie medzi právnymi a spoločenskými hodnotami.³⁹

Vo **francúzskom** práve je, rovnako ako v prípade rozporu so zákonom, na posúdenie rozporu s dobrými mravmi

a verejným poriadkom rozhodujúce posúdenie kauzy a predmetu zmluvy. Protiprávnou kauzou, ktorá podľa článku 1131 Code civil spôsobuje neúčinnosť zmluvy, je podľa článku 1133 Code civil okrem kauzy zakázanej zákonom aj kauza, ktorá je v rozpore s dobrými mravmi (*bonnes moeurs*) a verejným poriadkom (*ordre public*). Relevantný pri tom nie je len bezprostredný cieľ zmluvy, ale kauzou sa v širšom zmysle rozumejú aj dôvody vedúce k jej uzavretiu, ktorých rozpor s dobrými mravmi alebo verejným poriadkom takisto vedie k neúčinnosti zmluvy. Tieto pohnútky sú však relevantné, iba ak sú známe obom zmluvným stranám. Neplatnosť teda spôsobuje iba protiprávnosť kauzy, a nie protiprávnosť záväzku.⁴⁰ Podľa článku 1172 Code civil je neplatná aj podmienka, ktorá je v rozpore s dobrými mravmi, pričom táto spôsobuje neplatnosť zmluvy, ktorá od nej závisí. Podľa prevládajúceho názoru korektív verejného poriadku zahŕňa aj zákonné zákazy. Tieto sa považujú za pravidlá verejného poriadku, ktorých povaha bola vyzdvihnutá ich zákonným zakotvením (*ordre public textuel*). Povaha ostatných noriem verejného poriadku však nie je natoľko výrazná a jednoznačná, a preto je potrebné odvodiť ich na základe výkladu (*ordre public virtuel*). Verejný poriadok sa, na rozdiel od dobrých mravov, ktoré podliehajú pomerne konzervatívnemu vnímaniu a pomalším zmenám, sa dynamicky mení, čím čoraz podstatnejšie ovplyvňuje zmluvnú slobodu.⁴¹ Na vymedzenie dobrých mravov nie je rozhodujúca vysoká etická rovina ani priemer morálky, ale zvyklosti slušných ľudí. Francúzska koncepcia dobrých mravov je užšia ako nemecká, ktorá zahŕňa celú právnu a spoločenskú etiku. Hranica medzi dobrými mravmi a verejným poriadkom však nie je striktná, ale skôr plynulá.⁴² Dobré mravy predstavujú spoločenský verejný poriadok (*ordre public social*), t. j. celý verejný poriadok okrem politického verejného poriadku (*ordre public politique*).⁴³ Verejný poriadok teda integruje aj dobré mravy ako svoju imanentnú súčasť.

Podľa článku 1343 **talianskeho** Codice civile spôsobuje rozpor kauzy s dobrými mravmi (*buon costume*) alebo verejným poriadkom (*ordine pubblico*) jej protiprávnosť. Zmluva, ktorej kauza je protiprávna, je podľa článku 1418 Codice civile neplatná.

Španielsky Código civil v článku 1275 ustanovuje, že protiprávnosť kauzy spôsobuje neúčinnosť zmluvy, pričom protiprávnou kauzou je aj kauza, ktorá je v rozpore s morálkou. Zmluva je tiež neplatná, ak strany prekročia medze zmluvnej slobody, medzi ktoré patrí v zmysle článku 1255 Código civil aj morálka (*la moral*) a verejný poriadok (*orden público*). Zmluva je v zmysle článku 1271 Código civil *in fine* neplatná aj v prípade, ak je predmet zmluvy proti-

36 Salač, J., op. cit. sub 13, s. 40, a pramene tam citované.

37 Leibold, D., op. cit., s. 300, a pramene tam citované.

38 Salač, J., op. cit. sub 13, s. 69, a pramene tam citované.

39 Ibid., s. 82, a pramene tam citované.

40 Starck, B.: **Obligations. 2. Contrat. 3e édition.** Paris : Litec, 1990, s. 305 a 306.

41 Salač, J., op. cit. sub 13, s. 161, a pramene tam citované.

42 Ibid., s. 162, a pramene tam citované.

43 Starck, B., op. cit., s. 226.

právny, pretože sa týka služieb, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi (*buenas costumbres*).

Neplatnosť právnych úkonov pre rozpor s dobrými mravmi a verejným poriadkom v **holandskej** právnej úprave zakotvuje článok 3:40 ods. 1 *Burgerlijk wetboek* (ďalej len „BW“) podľa ktorého je neplatný právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje dobrým mravom (*goede zeden*) alebo verejnemu poriadku (*openbare orde*). Obsahom právneho úkonu (*inhoud*) sa rozumie to, čo zmluvné strany uviedli v zmluve, kým účel právneho úkonu (*streking*) závisí od toho, aké účinky právneho úkonu predvídajú aj tretie osoby a zjavné pohnutky zmluvných strán.⁴⁴

Švédske právo výslovne nezakotvuje neplatnosť právnych úkonov pre rozpor s dobrými mravmi (*goda seder*), ale právne úkony *contra bonos mores* zaraďuje do všeobecnej kategórie *pactum turpe*, v prípade neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi sa však aplikuje reštriktívnejší prístup ako v prípade právnych úkonov *contra legem*.

Zásady európskeho zmluvného práva (Principles of European Contract Law, v skratke „PECL“, ďalej len „Zásady“) v článku 15:101 stanovujú, že zmluva je neúčinná v rozsahu, v akom odporuje zásadám, ktoré sú podľa práva členských štátov Európskej únie uznané za základné (*fundamental*). Komentár k tomuto ustanoveniu⁴⁵ dodáva, že cieľom formulácie tohto článku je vyhnúť sa rôznym vnútroštátnym pojmom nemorálnosti, protiprávnosti podľa všeobecného práva, verejného poriadku, *ordre public* a *bonos mores* a súčasne označiť nevyhnutne široko koncipovanú myšlienku základných právnych zásad, ktoré existujú v celej Európskej únii, vrátane práva Európskych spoločenstiev. Zdrojom usmernení pri skúmaní týchto základných zásad môže byť napríklad Zmluva o založení európskeho spoločenstva, Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a Charta základných práv Európskej únie. Výlučne vnútroštátne pojmy ako také nemajú vplyv na zmluvy, ktoré sa riadia Zásadami, a nemožno sa ich priamo dovolávať, hoci pri zisťovaní a objasňovaní zásad, ktoré sú podľa práva členských štátov uznané za základné, môže byť nápomocnou porovnávacia štúdia. Zásady, ktoré tvoria základ dobrých mravov, uznané za základné sa môžu postupom času meniť a vyvíjať podľa prevládajúcich spoločenských noriem. Zásady sa v tomto smere vyvíjajú vnútroštátnym pojmom (absolútnej alebo relatívnej) neplatnosti, ničotnosti, zrušiteľnosti a nevykonateľnosti a namiesto nich používajú pojem „neúčinnosť“. Neúčinnosť zahŕňa nevykonateľnosť zmluvy v prípade, ak by jej výkon (na rozdiel od zmluvy samotnej) bol v rozpore so zásadami, ktoré sa podľa práva členských štátov Európskej

skej únie považujú za základné. Na rozdiel od neúčinnosti zmluvy na základe rozporu s kogentnou právnou normou podľa článku 15:102 Zásad sudca alebo rozhodca nemôže v prípade rozporu zmluvy so základnými európskymi právnymi zásadami použiť voľnú úvahu na posúdenie účinkov zmluvy. Takejto zmluve nemožno priznať žiaden účinok, pričom úmysel a vedomosť strán sú irelevantné. Podľa komentára k článku 15:102 Zásad zo štruktúry článkov 15:101 a 15:102 Zásad jasne vyplýva, že ak má rozpor za následok aj porušenie základnej zásady v zmysle článku 15:101, použije sa ten článok. Z praktického hľadiska teda článok 15:102 Zásad upravuje menej závažnejšie prípady porušenia práva ako článok 15:101 Zásad.

VI. Úvahy k absolútnej neplatnosti právnych úkonov *de lege ferenda*

V rámci prebiehajúcej rekodifikácie slovenského súkromného práva je nevyhnutné prispôbiť právnú úpravu absolútnej neplatnosti právnych úkonov tak, aby sa odstránila v súčasnosti v právnej praxi **ešte stále rozšírená formalistická a z hľadiska ochrany základných práv a slobôd neprijateľná koncepcia založená na doslovnom a izolovanom výklade § 39 OZ**. Jednoznačný odklon od dirigistickej koncepcie založenej na absolútnej hodnote verejného záujmu a zakotvenie *favor contractus* v rámci vyváženia súkromných a verejných záujmov by sa mal prejavovať najmä v právnej úprave neplatnosti právnych úkonov pre rozpor so zákonom, obchádzanie zákona alebo rozpor s dobrými mravmi, keďže táto problematika predstavuje styčnú plochu privátnej autonómie a verejnoprávných korektívov. Nevyhnutné je tiež opustiť platformu legalistického formalizmu, ktorý bol charakteristický pre socialistické právo, a nahradiť ju akcentovaním obsahovej stránky právnych úkonov.⁴⁶

Otázku (absolútnej) neplatnosti právnych úkonov však nemožno vnímať izolovane, ale v širších súvislostiach právnej úpravy súkromného práva a jeho hodnotového zakotvenia, ktoré sa prejavuje v jednotlivých inštitútoch súkromného práva.⁴⁷ Nejde teda len o formálne či legislatívnotechnické otázky, ale predovšetkým o jasné určenie hodnotového základu (rekodifikovanej) právnej úpravy občianskeho, resp. celého súkromného práva na základe detailného právnoteoretického a právnofilozofického vymedzenia v súvislosti s aktuálnym spoločenským hodnotovým poriadkom.

V nadväznosti na upustenie od formalistického chápania rozporu právnych úkonov so zákonom je potrebné

44 Dunné, J. M. van: **Verbintenissenrecht. Deel 1. Contractenrecht**. Den Haag : Kluwer, 2004, s. 870, a pramene tam citované.

45 Lando, O. – Clive, E. – Prum, A. – Zimmermann, R. (ed.): **Principles of European Private Law. Part III**. The Hague : Kluwer Law International, 2003, s. 211 a nasl.

46 Salač, J., op cit. sub 13, s. 278.

47 K tomu bližšie Švidroň, J.: **Hodnotové zakotvenie slovenského občianskeho práva**. In: Právny obzor, č. 1/2007, s. 65 a nasl., a Švidroň, J.: **Mravné dimenzie občianskeho práva**. In: Tradice a inovace v občianskom právu. Sborník příspěvků z konference konané na Právnické fakultě Masarykovy univerzity dne 25. září 2007. Brno : Masarykova univerzita, 2007, s. 19 a nasl.

aplikovať **doktrínu kvalifikovaného rozporu so zákonom**, resp. v širších súvislostiach **doktrínu pružnej neplatnosti**, ktoré si vyžadujú uplatnenie teleologického prístupu pri posudzovaní neplatnosti právnych úkonov.⁴⁸ Takisto by bolo vhodné prehodnotiť osobitné postavenie kategórie úkonov *in fraudem legis*, ktoré sa v zahraničných právnych poriadkoch subsumujú v konkrétnejších prípadoch pod kategóriu právnych úkonov *contra legem* a vo všeobecnejších prípadoch pod kategóriu právnych úkonov *contra bonos mores*. Korektív dobrých mravov by mal získať ústredný charakter, ktorý sa mu pripisuje v moderných právnych poriadkoch.⁴⁹

Inšpiráciou pre slovenskú právnu úpravu (absolútnej) neplatnosti právnych úkonov môže byť popri ostatných zahraničných súkromnoprávných kódexoch najmä **právna úprava v návrhu českého OZ**,⁵⁰ ktorá je v zásade vyjadrením doktríny kvalifikovaného rozporu so zákonom a flexibilnej neplatnosti právnych úkonov. Na posúdenie platnosti alebo neplatnosti právneho úkonu je relevantný obsah aj účel právneho úkonu, pretože právny úkon musí podľa § 449 návrhu českého OZ zodpovedať dobrým mravom a zákonu svojím obsahom aj účelom.

Pre rozpor so zákonom je podľa § 478 ods. 1 návrhu českého OZ právny úkon neplatný iba v prípade, **ak je niekomu na ujmu alebo zjavne naruša verejný poriadok. Zjavný rozpor s dobrými mravmi** však spôsobuje neplatnosť právneho úkonu bez ohľadu na to, či je niekomu na ujmu. V tejto súvislosti teda nedochádza, okrem zakotvenia kvalifikovaného rozporu s dobrými mravmi, k zásadnej zmene oproti platnej právnej úprave.⁵¹ Nad rámec navrhovanej formulácie § 478 ods. 1 návrhu českého OZ však prichádza do úvahy najmä zakotvenie pravidla, že právny úkon, ktorý je v rozpore so zákonom, je neplatný, ak je niekomu na ujmu alebo zjavne naruša verejný poriadok, ale len vtedy, ak zákon neustanovuje inak.⁵² Ak zákon, s ktorým je právny úkon v rozpore, určuje inú sankciu ako neplatnosť, má sa použiť namiesto neplatnosti (ak sankcia neplatnosti prichádza do úvahy vzhľadom na vznik ujmy alebo zjavné narušenie verejného poriadku) táto iná sankcia.

Absolútna neplatnosť právnych úkonov je stanovená v § 486 návrhu českého OZ ako sankcia *ultima ratio*, ktorá sa použije iba v prípade právneho úkonu, ktorý je buď v zjavnom rozpore s dobrými mravmi alebo v rozpore so zákonom a súčasne verejným poriadkom (v prípade právneho úkonu, ktorý je v rozpore so zákonom a je niekomu

na ujmu, ale zjavne nenaruša verejný poriadok, pôjde o relatívnu neplatnosť), a právneho úkonu, ktorý zaväzuje na nemožné plnenie. Tieto právne úkony sú neplatné od počiatku a súd na ich neplatnosť prihliadne aj bez návrhu. **Absolútna neplatnosť právnych úkonov však, s určitými výnimkami, podlieha preklúzii.** Dôvodová správa k § 541 až § 544 návrhu českého OZ túto skutočnosť odôvodňuje potrebou **vylúčiť možnosť vyhlásenia právneho úkonu za neplatný po uplynutí dlhej doby.** Podľa § 544 návrhu českého OZ sa na neplatnosť právneho úkonu neprihliada, **ak sa podľa neho už plnilo a ak od splnenia uplynulo aspoň desať rokov; v prípade nehnuteľností platí dvojnásobná doba.** Toto ustanovenie sa však nepoužije pri porušení základných princípov ľudskosti alebo takých princípov verejného poriadku, na ktorých treba bezvýhradne trvať. Podľa dôvodovej správy k § 541 až § 544 návrhu českého OZ sa výrazom „princípy“ zdôrazňuje skutočnosť, že nejde o zásady bežného zákona, ale o princípy stanovené ústavným poriadkom a medzinárodnými zmluvami záväznými pre štát.

Za zváženie stojí obdobné riešenie absolútnej neplatnosti právnych úkonov aj v slovenskej právnej úprave. Úzke vymedzenie prípadov absolútnej neplatnosti právnych úkonov (zjavný rozpor s dobrými mravmi alebo rozpor so zákonom a súčasne verejným poriadkom a nemožnosť plnenia) postihuje tie právne úkony, ktoré sú aj napriek významu individuálnej autonómie a zmluvnej slobody pre spoločnosť natoľko nežiaduce, že im je potrebné odoprieť účinok a sankcionovať ich sankciou *ultima ratio*. Otázne však je, ako by mala byť táto absolútna neplatnosť právnych úkonov, zúžená za najflagrantnejšie prípady rozporu s dobrými mravmi a zákonom, koncipovaná. **V zásade možno, a to aj pri zohľadnení maxim individuálnej slobody, prisvedčiť zachovaniu charakteru neplatnosti týchto právnych úkonov ex tunc a ich skúmania zo strany súdu ex off.** Korektívom v záujme ochrany právnej istoty a nadobudnutých práv, ktorý kompenzuje tieto zásahy do slobody jednotlivca, je totiž stanovenie desaťročnej, resp. dvadsaťročnej prekluzívnej lehoty. O jej konkrétnej dĺžke by sa dalo polemizovať, v zásade jej však nemožno nič vážnejšie vytknúť, pretože je až desaťnásobkom, resp. dvadsaťnásobkom prekluzívnej lehoty v prípade relatívnej neplatnosti, čo svedčí o tom, že právne úkony vedúce k absolútnej neplatnosti sú pre spoločnosť mimoriadne nežiaduce a aj týmto spôsobom sa vyjadruje ich všeobecná zavrhnutiahodnosť.

48 Salač, J., op cit. sub 13, s. 279.

49 Ibid., s. 280. Rozpor so zákonom je kategóriou užšou a špeciálnejšou k všeobecnej úprave rozporu s dobrými mravmi. K tomu pozri Salač, J., op cit. sub 11.

50 Text návrhu českého Občianskeho zákonníka (ďalej len „návrh českého OZ“) k 10. 6. 2008 a dôvodová správa k 30. 5. 2008 sú k dispozícii na internetovej stránke Ministerstva spravodlivosti ČR (portal.justice.cz).

51 Právny úkon, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi, je v zásade bez ďalšieho neplatný aj v porovnávaných zahraničných právnych úpravách – pozri najmä § 138 ods. 1 BGB, § 879 ods. 1 ABGB, článok 20 ods. 1 OR, články 6, 1133 a 1172 Code civil, článok 1343 Codice civile, články 1255, 1271 a 1275 Código civil, článok 3:40 ods. 1 BW, koncepciu *pactum turpe* v švédскеj právnej doktríne a článok 15:101 Zásad.

52 Podobné ustanovenie je obsiahnuté v § 134 ods. 1 BGB, článku 1418 Codice civile a článku 6 ods. 3 Código civil. Rovnaký je zmysel článku 3:40 ods. 3 BW, ktorý je však formulovaný širšie a poukazuje na účel zákona.

Diskutovať možno tiež o **odôvodnenosti použitia inštitútu preklúzie namiesto premlčania**. Opäť však možno argumentovať, že preklúzia zabezpečuje vyšší štandard ochrany právnej istoty dobrej viery účastníkov, okrem iného aj preto, že súd na ňu prihliada z úradnej povinnosti. Za diskutabilný možno označiť aj **kvalifikačný pojem „zjavný“** v prípade rozporu s dobrými mravmi, ktorý bude nevyhnutne viesť k výkladovým nejasnostiam miery porušenia dobrých mravov. Vzhľadom na to, že pojem dobré mravy je sám osebe abstraktný, nemožno však spochybníť použitie rovnako abstraktného kvalifikačného pojmu. Nesporným pozitívom je, že nielen v prípade rozporu so zákonom, ale aj rozporu s dobrými mravmi sa eliminuje možnosť kategorického vyhlásenia akéhokoľvek rozporu s dobrými mravmi za dôvod absolútnej neplatnosti právneho úkonu bez ďalšieho skúmania, čo zodpovedá presadzujúcej sa doktríne kvalifikovaného rozporu so zákonom. Rozhodujúca úloha pri výklade takto zakotveného kvalifikovaného rozporu s dobrými mravmi pritom nesporne patrí doktríne a najmä judikatúre, ktorá by mala systematickým a integrujúcim kauzistickým výkladom dotvoriť dimenzie tohto pojmu. Napokon stojí za zmienku aj **explicitné legislatívne zakotvenie verejného poriadku ako korektívu** vo vzťahu k právnym úkonom a kvalifikačného pojmu. Vzhľadom na absenciu definície tohto pojmu v súčasnom Občianskom zákonníku možno predvídať určité interpretačné ťažkosti. Staršia civilistika vymedzuje verejný poriadok ako základné princípy právneho poriadku.⁵³ V tejto súvislosti je potrebné spomenúť aj definíciu verejného poriadku obsiahnutú v § 36 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, podľa ktorej sú verejným poriadkom také zásady spoločenského a štátneho zriadenia Slovenskej republiky a jej právneho poriadku, na ktorých je potrebné bez výhrady trvať. Táto definícia je na jednej strane širšia ako citované civilistické vymedzenie, pretože zahŕňa okrem základných zásad právneho poriadku aj zásady spoločenského a štátneho zriadenia. Na druhej strane je však uvedená definícia koncipovaná užšie, pretože sa obmedzuje len na tie z uvedených zásad, na ktorých je potrebné bez výhrady trvať. Z dikcie § 544 *in fine* návrhu českého OZ je zrejmé, že na účely OZ nebude verejný poriadok obmedzený iba na tie zásady, na ktoré je potrebné bez výhrady trvať.⁵⁴ Podľa dôvodovej správy k § 1 návrhu českého OZ v právnej úprave síce nie je možné verejný poriadok definovať, ale orientačne možno vychádzať z koncepcie, podľa ktorej verejný poriadok nie je vlastný len verejnému právu, ale týka sa celého práva, a tvoria ho pravidlá, na ktorých sú vybudované právne základy spoločenského poriadku danej spoločnosti. Z komentára v dôvodovej správe možno usúdiť, že takto

koncipovaný verejný poriadok v zásade zodpovedá citovanej Lubyho definícii.

Návrh českého OZ jednoznačne **uprednostňuje relatívnu neplatnosť právnych úkonov pred absolútnou**. Paragraf 484 návrhu českého OZ totiž stanovuje, že ak je neplatnosť právneho úkonu stanovená iba na ochranu záujmu určitej osoby, môže vzniknúť námietka neplatnosti iba táto osoba.⁵⁵ Ak oprávnená osoba nenamietne neplatnosť právneho úkonu, považuje sa právny úkon za platný. Podľa § 543 ods. 1 návrhu českého OZ sa na neplatnosť právneho úkonu stanovenú iba na ochranu záujmu určitej osoby neprihliada, ak sa táto osoba nedovolá neplatnosti do jedného roka odo dňa, keď musela neplatnosť rozpoznať. Najneskôr však možno neplatnosť namietat do dvoch rokov odo dňa, keď k právnemu úkonu došlo. Relatívna neplatnosť právnych úkonov teda zanikne uplynutím jednoročnej subjektívnej a dvojročnej objektívnej prekluzívnej lehoty.

Značná redukcia prípadov absolútnej neplatnosti právnych úkonov v prospech širokej aplikácie koncepcie relatívnej neplatnosti je jedným zo zásadných prínosov navrhovaného českého civilného kódexu z hľadiska ochrany právnej istoty a zdôraznenia individuálnej autonómie a zmluvnej slobody jednotlivca. Relatívne krátke prekluzívne lehoty tiež prispievajú k zvýšeniu právnej istoty subjektov, v duchu antickej zásady *iura vigilantibus scripta sunt*. O dĺžke prekluzívnych lehôt, ako aj o použití preklúzie možno polemizovať. V zásade však platí rovnaký argument ako v prípade absolútnej neplatnosti – uplatnenie preklúzie namiesto inštitútu premlčania je aj v prípade relatívnej neplatnosti v záujme zvýšenia právnej istoty.

Právna úprava absolútnej neplatnosti právnych úkonov vo vzťahu k relatívnej neplatnosti v návrhu českého Občianskeho zákonníka ponúka teda množstvo podnetov aj pre slovenskú právnu úpravu. Dôvodov, pre ktoré by sa mala pri rekodifikácii slovenského občianskeho práva brať do úvahy navrhovaná česká právna úprava je hneď niekoľko. Hlavným dôvodom je, že slovenské a české občianske právo bolo (a do veľkej miery aj je) založené na rovnakých právnych predpisoch, ktoré sa rovnako aplikovali na území Slovenskej a Českej republiky takmer polstoročia, čím sa vytvorili relatívne homogénne podmienky na rozvoj civilistickej judikatúry a doktríny. Vďaka tomu slovenský a český právny systém možno v súčasnosti označiť za vzájomne najkompatibilnejšie celoštátne platné právne poriadky v európskej právnej kultúre. Ďalším, nemenej dôležitým argumentom v prospech zohľadnenia navrhovanej českej právnej úpravy je, že návrh českého OZ sleduje ciele, ktoré by mali byť vlastné aj novému slovenskému civilnému kódexu. Ide najmä o antropocentrickú orientáciu navrhova-

53 Luby, Š., op. et loc. cit.

54 Podľa § 544 návrhu českého OZ *in fine* sa neplatnosť právnych úkonov neprekluduje, ak nimi dochádza k porušeniu základných princípov ľudskosti alebo takých princípov verejného poriadku, na ktorých je potrebné bezvýhradne trvať. Z tohto ustanovenia vyplýva, že verejný poriadok obsahuje aj iné princípy ako tie, na ktorých je potrebné bezvýhradne trvať.

55 Podobne je formulovaný článok 3:40 ods. 2 BW, ktorý ustanovuje, že ak je v prípade viacstranného právneho úkonu kogentné ustanovenie zákona určené výlučne na ochranu jednej zo strán, spôsobuje rozpor s týmto zákonným ustanovením iba relatívnu neplatnosť (vernietigbaarheid) právneho úkonu, pokiaľ z účelu tohto ustanovenia nevyplýva niečo iné.

ného Občianskeho zákonníka so zdôraznením individualizmu, avšak bez popretia sociálnej funkcie občianskeho práva, a snahu o uskutočňovanie ideálov európanstva. Pokiaľ však ide o hodnotové základy občianskeho práva, tieto musia prameniť z tradície a súčasnosti spoločenského prostredia, v ktorom má nový civilný kódex platiť. Nepochybne je opodstatnené, aby slovenská právna úprava zaujala k riešeniu niektorých otázok občianskeho práva iné, dokonca diametrálne odlišné stanovisko ako česká právna úprava. Avšak len za predpokladu, že takéto riešenie bude odôvodnené inými hodnotovými základmi a hodnotovou orientáciou slovenského občianskeho práva a Občianskeho zákonníka. Nie je vylúčené, že slovenská právna úprava si zvolí iné varianty právnej úpravy aj v prípade, ak tieto nebudú zjavne prameniť z odlišnej hodnotovej štruktúry

RESUMÉ

Aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 OZ

Sankcia absolútnej neplatnosti právnych úkonov je mimoriadne závažným zásahom do právnych vzťahov subjektov súkromného práva a obmedzením ich zmluvnej slobody. Autor poukazuje na rozmanitosť výkladu § 39 Občianskeho zákonníka v slovenskej a českej judikatúre a právnej náuke, ako aj na právnu úpravu neplatnosti právnych úkonov pre rozpor právnych úkonov so zákonom, dobrými mravmi a obchádzanie zákona vo vybraných európskych štátoch, a načrtáva možné riešenia tejto problematiky *de lege lata* a *de lege ferenda*, ktoré v čo najväčšej miere zabezpečia ochranu právnej istoty, legitímnych očakávaní a dobrej viery účastníkov súkromnoprávných vzťahov.

SUMMARY

Topical Issues of Absolute Invalidity of Acts in Law under Sec. 39 of the Civil Code

The sanction of the absolute invalidity of acts in law (legal acts) is an extremely serious interference in relations existing between private law entities, and limitation on their freedom of contract. Due to the fact there is the conflict between legal acts and the law itself and good morals, and due to the fact law is circumvented in some European countries, the author points to various interpretations of Sec. 39

slovenského Občianskeho zákonníka. Treba zohľadniť aj iné zahraničné právne úpravy a vybrať najvhodnejšie riešenia pre rekodifikované slovenské občianske právo. V každom prípade je však potrebné v záujme vytvorenia organickej právnej úpravy, ktorá bude vlastná danému spoločenskému prostrediu, skúmať ciele a hodnoty, ktoré sú základom českej právnej úpravy, ako aj ostatných zahraničných právnych úprav, a dôsledne zvážiť prínosy a prípadné nevýhody použitia rovnakej alebo obdobnej právnej úpravy pri rekodifikácii slovenského občianskeho práva. Táto téza platí ešte vo väčšej miere, pri otázkach, ktoré sú natoľko späté s hodnotami spoločnosti a imanentnými spoločenskými normatívmi, ako je právna úprava absolútnej neplatnosti právnych úkonov, resp. neplatnosti či vadnosti právnych úkonov ako takej.

of the Civil Code in the Slovak and Czech case law and legal theory, as well as to how the invalidity of acts in law is governed and regulated in relevant legal rules. He also outlines possible solutions to these issues *de lege lata* and *de lege ferenda*, which would to the maximum extent guarantee the protection of legal certainty, legitimate expectations and bona fide of entities who create legal relations in terms of private law.

ZUSAMMENFASSUNG

Aktuelle Fragen zur Konzeption der absoluten Nichtigkeit von Rechtsgeschäften gem. § 39 des Bürgerlichen Gesetzbuches

Die Sanktion der absoluten Nichtigkeit von Rechtsgeschäften ist ein außerordentlich ernsthafter Eingriff in die Rechtsverhältnisse der Privatrechtssubjekte und bedeutet Einschränkung ihrer vertraglichen Freiheit. Der Autor hat auf vielfältige Auslegungen des § 39 des Bürgerlichen Gesetzbuches in der slowakischen und tschechischen Rechtsprechung und in der Rechtslehre sowie auf die Rechtsregelung von nichtigen Rechtsgeschäften wegen der Kollision mit dem Gesetz, den guten Sitten und die Gesetzumgehung in ausgewählten europäischen Staaten hingewiesen und dabei mögliche Lösungen dieser Problematik *de lege lata* und *de lege ferenda* konturiert, die in höchstmöglichem Umfang den Schutz der Rechtssicherheit, legitimer Erwartungen und des guten Glaubens der Parteien in privatrechtlichen Verhältnissen sicherstellen können.

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Zo zasadnutí Predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory zasadalo v októbri 2008 dvakrát.

Zasadnutie 10. októbra na Táloch v hoteli Partizán viedol predseda SAK JUDr. Detvai. Prítomní členovia P SAK schválili program, zápisnicu zo septembrového zasadnutia P SAK a za overovateľa zápisnice určili JUDr. Lehotského.

Predseda SAK JUDr. Detvai informoval, že 3. a 4. októbra sa v Bratislave uskutočnila konferencia, ktorú SAK zorganizovala v spolupráci s Európskym združením obhajcov (European Criminal Bar Association). Zúčastnilo sa na nej 55 obhajcov z celej Európy. Podujatie možno hodnotiť veľmi pozitívne, najmä z hľadiska zvolených tém (bezplatná právna pomoc, úprava tejto problematiky v judikatúre Súdu pre ľudské práva, právo na spravodlivý proces a dohoda o vine a treste). Informačný článok prinášame na s. 46.

JUDr. Detvai ďalej informoval, že 2. a 3. októbra sa v Bratislave uskutočnili Slovenské dni obchodného práva (viac na s. 43).

JUDr. Detvai tiež oznámil, že kancelária komory v zmysle Uznesenia P SAK z 10. septembra 2008 požiadala generálneho prokurátora o vyjadrenie ku

konkrétnym prípadom a okolnostiam, za ktorých malo dôjsť k vyhrážaniu sa advokátov vo vzťahu k svedkom na účel prípadného vyvodenia disciplinárnej zodpovednosti týchto advokátov. Kancelária komory ani JUDr. Detvai nedostali do dnešného dňa odpoveď.

Voľbu členov predsedníctva Rozhodcovského súdu SAK uviedol JUDr. Detvai. Podľa Štatútu Rozhodcovského súdu SAK je na jeho čele päťčlenné predsedníctvo, ktoré je volené P SAK. Dňa 29. septembra 2008 uplynulo trojročné funkčné obdobie doterajšieho predsedníctva (s výnimkou JUDr. Fila, ktorý sa funkcie vzdal k 30. 6. 2007). JUDr. Kalata po porade s JUDr. Škrinárom, CSc., doterajšieho predsedu rozhodcovského súdu, navrhol za členov predsedníctva rozhodcovského súdu JUDr. Alexandra Škrinára, CSc., JUDr. Janu Mikulášovú, JUDr. Jána Ondruša, JUDr. Vladimíra Kráľa a JUDr. Evu Komrskovú. Za predsedu navrhol JUDr. Alexandra Škrinára, CSc. Predsedníctvo SAK **zvolilo** navrhovaných členov.

JUDr. Popovec informoval o spoločnom stretnutí so subjektmi, ktoré majú rozhodcovské súdy. Stretnutie sa týkalo novely zákona o rozhodcovskom konaní, v rámci ktorého sa navrhuje zmena spôsobu doručovania.

S ekonomickými otázkami oboznámil členov predsedníctva tajomník SAK JUDr. Popovec. Zároveň predložil žiadosť o odpustenie poplatkov z omeškania za rok 2008, ktoré boli zamietnuté. Predsedníctvo SAK prerokovalo žiadosť o príspevok zo sociálneho fondu SAK a žiadosť o účelovú pôžičku podané na základe príslušných ustanovení Uznesenia konferencie advokátov o sociálnom fonde.

JUDr. Popovec informoval o prijatí novej pracovníčky ekonomického oddelenia SAK. Na pozíciu mzdovej účtovníčky k 1. októbru 2008 nastúpila Irena Juríčková, ktorá má v náplni práce aj účtovanie bankových výpisov a kontrolu zaučtovania miezd a saldokonta.

Členovia P SAK rozhodovali o pozastavení výkonu advokácie T. D., proti ktorému bolo uznesením Okresného riaditeľstva PZ, Úradu justičnej a kriminálnej polície, Odboru justičnej polície, oddelenia ekonomickej kriminality Bratislava I vznesené obvinenie z prečinu marenia konkurzného alebo vyrovnávacieho konania. T. D. podal proti uzneseniu sťažnosť. Predsedníctvo SAK po zvážení všetkých okolností **nepozastavilo** T. D. výkon advokácie.

Členovia P SAK prerokovali podľa programu žiadosti advokátov o zapísanie advokátskych koncipientov do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v zápisoch koncipientov v dôsledku zmeny zamestnávateľa a o vyčiarknutie zo zoznamu advokátskych koncipientov v dôsledku skončenia pracovného pomeru u advokáta, žiadosti advokátskych koncipientov o započítanie inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, žiadosti o zápis do zoznamu advokátov, informácie o pozastavení výkonu advokácie, o zrušení pozastavenia výkonu advokácie, o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov, žiadosti advokátov o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností, informácie o zmenách právnej formy obchodných spoločností a o pristúpení spoločníkov a o vyčiarknutí z uvedených zoznamov.

JUDr. Popovec informoval členov P SAK o dvoch žiadateľoch o zápis do

Pyta(j)te sa predsedníctva

Vzťahuje sa na činnosť advokátov povinnosť informovať finančnú políciu o činnosti klientov?
JUDr. M. A., Zvolen

Advokát je podľa § 3 písm. g) zákona č. 367/2000 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov povinnou osobou na účely tohto zákona. Podľa dikcie § 7 ods. 7 sa však ohlasovacia povinnosť nevzťahuje na povinnú osobu podľa § 3 písm. g), ak sa týka informácie, ktorú získala o klientovi v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci podľa osobitného predpisu (zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov).

zoznamu advokátskych koncipientov, ktorí majú záznam v odpise z registra trestov. Členovia P SAK ich po hlasovaní **nezapísali** do zoznamu advokátskych koncipientov.

Predseda SAK **vzalo na vedomie** informáciu obvineného R. M., ktorý je stíhaný za zločin prijímania úplatku, o prepustení z väzby na základe uznesenia Najvyššieho súdu SR s odôvodnením, že v súčasnom štádiu konania dôvod väzby nie je daný. Predseda SAK mu pozastavilo výkon advokácie z väzobného dôvodu. Tento dôvod odpadol, ale R. M. medzičasom sám požiadala o pozastavenie výkonu advokácie z dôvodu pokračujúceho trestného stíhania.

Predseda SAK **vzalo na vedomie** informáciu M. P., že Úrad špeciálnej prokuratúry GP SR uznesením zastavil jeho trestné stíhanie za prečin nepriamej korupcie z dôvodu, že skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie, sa nestal.

Informácie odboru medzinárodných vzťahov predložila Mgr. Marečková. Členovia P SAK **súhlasia** so zrušením členstva SAK v UIA vzhľadom na finančnú náročnosť účasti SAK na podujatiach organizovaných v rámci UIA a odsúhlasili účasť JUDr. Detvaia a JUDr. Erbena na 3. summite predsedov advokátskych komôr a na plenárnom zasadnutí CCBE.

V rôznom predložil tajomník SAK JUDr. Popovec návrh sponzorskej zmluvy so Slovenskou sporiteľňou za-

meranej na rozvoj advokácie ako slobodného povolania na Slovensku. Predseda SAK **súhlasilo** s návrhom zmluvy a **poverilo** predsedu SAK podpísať ho.

Predseda SAK stanovilo termín Novoročného stretnutia právnikov na 8. januára 2009. Uskutoční sa vo veľkej zasadačke budovy Slovenskej advokátskej komory na Kolárskej 4 v Bratislave.

Druhé októbrové zasadnutie P SAK sa uskutočnilo 23. októbra 2008 v Bratislave. Na programe bolo prerokovanie odvolaní proti rozhodnutiam disciplinárnych senátov SAK.

Spracovala: PhDr. Naďa Ondrišová

Obzretie sa za štrnástymi Slovenskými dňami obchodného práva

Slovenská advokátska komora zorganizovala 2. a 3. októbra 2008 v Hoteli Devín v Bratislave v poradí už 14. Slovenské dni obchodného práva. Je to tradičné podujatie určené nielen advokátom, ale aj širokej právnickej verejnosti. Uskutočňuje sa formou prednášok, diskusií a neformálnych stretnutí. Zástupcovia SAK JUDr. Michalková a JUDr. Škrinár aj tento rok pripravili pre účastníkov zaujímavé témy, ktoré nad-

väzujú na aktuálne dianie. Na podujatí prednášali významné osobnosti českej a slovenskej právnickej obce.

Na úvod stretnutia pozdravila prítomných v mene predsedu SAK JUDr. Michalková. Poukázala na význam konferencie, ktorej cieľom je umožniť výmenu názorov a stanovísk k problémom súvisiacim s aplikáciou práva medzi právnikmi z rôznych oblastí práva. Moderovania konferencie sa aj tento rok profe-

Za predsedníckym stolom (zľava) JUDr. Michalková, JUDr. Škrinár, JUDr. Straka a doc. JUDr. Váľková

sionálne zhostili doc. JUDr. Váľková a JUDr. Škrinár.

Prvým prednášajúcim bol JUDr. Straka, poverený riadením Sekcie legislatívy Ministerstva spravodlivosti SR, ktorý oboznámil s právnou úpravou de lege ferenda z dielne MS SR. Niektoré zábery sú už výsledkom legislatívneho procesu, napríklad novela Občianskeho súdneho poriadku, ktorá 15. 10. 2008 nadobudla účinnosť. Iné sú iba v štádiu prípravy, napr. myšlienka vytvoriť register diskvalifikovaných štatutárnych zástupcov a členov štatutárnych orgánov. V súvislosti s podvodmi, ku ktorým dochádza pri prevode nehnuteľností, MS SR chcelo sprísniť doterajšiu právnú úpravu. Zaujímavý je aj návrh možnosti zrušiť bezpodielové spoluvlastníctvo dohodou manželov za predpokladu, že sú v rozvodovom konaní.

JUDr. Straka upútal pozornosť prezentovaním pripravovaných zmien z dielne Ministerstva spravodlivosti SR

JUDr. Zdeněk Kovařík, sudca Vrchného súdu Praha, sa v prednáške venoval blankozmenke a právu na jej vyplnenie. Poukázal na to, že blankozmenka sa používa predovšetkým v oblasti zaistovacích zmeniek. Vysvetlil pojem blankozmenky, povahu, jej vznik a zánik práva na vyplnenie blankozmenky.

Na podujatí sa po prvý raz predstavili aj mladí kolegovia, medzi nimi JUDr. Lukáš Kvokačka z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. Spracoval tému *Európska spoločnosť, stručná charakteristika právnej úpravy a niektorých problémov s ňou spojených*. Poukázal na to, že k pozitívam európskej spoločnosti patrí mobili-

ta, ktorá umožňuje, aby takáto spoločnosť premiestnila svoje sídlo podľa požiadaviek trhu bez toho, aby musela v jednej krajine zaniknúť a v inej vzniknúť. Nevýhodou ES je skutočnosť, že vďaka vysokej výške základného imania je prakticky neprístupná malým a stredným podnikateľom.

Prof. JUDr. Karel Eliáš z Právnickej fakulty Západočeskej univerzity v Plzni spracoval veľmi zaujímavú tému o možnosti vydržať obchodný podiel v spoločnosti s ručením obmedzeným. V prednáške sa venoval rozhodnutiu českého najvyššieho súdu, ktorý vyslovil, že obchodný podiel je ako celok majetkovou hodnotou, s ktorou je možné nakladať a hoci nie je vecou v právnom slova zmysle, aj tak sú s ním spojené práva a povinnosti spoločníkov spoločnosti, rovnako ako sú s akciou spojené práva a povinnosti spoločníka akciovej spoločnosti. Vlastnícke právo k akciám je možné vydržať ako vlastnícke právo k hnuiteľným veciam. Závety, aké platia na akcie nemusia podľa názoru NS ČR platiť, pokiaľ ide o vydržanie aj na obchodný podiel v s. r. o. Účelom vydržania je umožniť nadobudnutie vlastníckeho práva držiteľovi, ktorý vec dlhodobo užíva v dobrej viere a uviesť faktický stav do súladu s právnym stavom.

Právnej povahe otázky, čo je „spravodlivá“ cena a v tej súvislosti problému mimoriadne nízkej a mimoriadne vysokej ceny z hľadiska súkromného práva sa vo svojom vystúpení venoval prof. JUDr. Josef Bejček, CSc. z Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne.

Advokát prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc. z Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach analyzoval príčiny, pre ktoré dochádza k sporom z práv na označenie. Vzhľadom na bežné a časté používanie a výskyt práv na označenie, vzhľadom na ich niektoré spoločné znaky a funkcie, vzájomné prelínanie a súvislosti dochádza v praxi k sporom. Rozobral spôsoby ochrany práv na označenie. Najčastejšiu ochranu poskytujú sudy, pričom poukázal na to, že na Slovensku nemáme patentový súd, ktorý by ako špecializovaný prispel k zvýšeniu právnej istoty majiteľov priemyselných práv.

JUDr. Tomáš Pohl, advokát a zároveň vysokoškolský učiteľ, oboznámil auditó-

Na prednáškach kolegov sa zúčastnili (sprava) JUDr. Bejček, JUDr. Kvokačka a JUDr. Eliáš s manželkou

Sála bola zaplnená záujemcami o Slovenské dni obchodného práva

rium s vybranými problémami novej právnej úpravy insolvenčného práva v Českej republike. Ako pedagóg, ktorý vyučuje Občiansky súdny poriadok, sa venoval najmä osobitostiam insolvenčného konania, ktoré je samostatným civilným procesom používajúcim OSP len vtedy, ak sám neobsahuje osobitnú právnu úpravu. Za revolučné považuje zavedenie insolvenčného registra ako jedného z prvkov pripravovanej elektronizácie českej justície.

Doc. JUDr. Ján Ďurica, PhD. z Krajského súdu v Banskej Bystrici sa zameral na otázku, ktorá vyplynula z diskusie medzi pracovníčkami správy katastra a správcami konkurznej podstaty: je záväzný pokyn podmienkou povolenia vkladu vlastníckeho práva? V tej súvislosti sa sústredil aj na oprávnenia správy katastra pri zápise práv k nehnuteľnostiam. Konštatoval, že bez ohľadu na to, ako dôjde k výberu záujemcu na nadobudnutie majetku z konkurznej podstaty, k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam môže dôjsť len na základe zmluvy o predaji podniku, kúpnej zmluvy pri predaji bytu alebo nebytového priestoru, alebo na základe dražby.

Slovenskú advokátsku komoru veľmi teší, že na podujatí sa prezentoval aj advokátsky koncipient JUDr. Branislav Pospíšil s návrhom riešenia aplikačných problémov právnej úpravy konkurzu a reštrukturalizácie vo svetle pripravovanej novely.

Vďaka patrí všetkým zúčastneným, najmä prednášateľom, moderátorom, poslucháčom, aj Slovenskej sporiteľni, ktorá podujatie sponzorovala.

Slovenská advokátska komora považuje Slovenské dni obchodného práva v portfóliu svojich aktivít za jedno z najprestížnejších podujatí. Snaží sa ním rozširovať právny obzor účastníkov konania v duchu latinského príslovia, ktoré kladie dôraz na vzdelanie ako na súkromné bohatstvo každého človeka. Konferencia je neodmysliteľnou súčasťou kalendára jesenných podujatí širokej právnickej obce. Záver príspevku je súčasne pozvánkou na 15. Slovenské dni obchodného práva, ktoré sa uskutočnia 8. a 9. októbra 2009.

JUDr. Darina Michalková
Foto Peter Kresánek

Prof. Vojčík sa okrem svojho vystúpenia aktívne zapájal aj do diskusie (Foto Pavol Mikulášek)

Ešte niekoľko neformálnych rozhovorov pred sálou, kde sa konal raut (zľava) JUDr. Škrinár, JUDr. Bejček s manželkou, JUDr. Pohl, prof. Vojčík a JUDr. Ďurica

Súčasťou podujatia je spoločenský večer formou rautu. Účastníci sa stretli v kaviarni Hotela Devín.

Zásada spravodlivého procesu pod tlakom

V dňoch 3 a 4. októbra 2008 sa v Bratislave konala jesenná konferencia Európskeho združenia obhajcov (European Criminal Bar Association – ECBA). Takto by mohla znieť stručná správa, ktorá stroho informuje o tom, čo sa v Bratislave v prvý októbrový víkend odohralo. Považujem však za potrebné oboznámiť slovenskú advokátsku obec s touto významnou udalosťou oveľa podrobnejšie. Nemám na mysli iba časť advokátov, ktorí sa prednostne zaujímajú o trestné právo, ale všetkých kolegov.

Informácie o pripravovanej konferencii v Bratislave avizovala Slovenská advokátska komora v *Bulletine slovenskej*

advokácie už dávnejšie. Výkonný výbor ECBA sa rozhodol usporiadať toto stretnutie práve v Bratislave, ktorá sa nachádza v srdci stredoeurópskeho regiónu, najmä s prihliadnutím na snahy ECBA rozšíriť členskú základňu aj o právnikov z krajín strednej a východnej Európy, ktoré sa v uplynulom období stali novými členmi Európskej únie.

Účastníci sa v piatok večer stretli v historických priestoroch Mirbachovho paláca. Privítal ich predseda Slovenskej advokátskej komory JUDr. Detvai. Medzi vzácnych hostí patrila pani štátna tajomníčka Ministerstva spravodlivosti SR JUDr. Vitteková. Predseda ECBA

prof. Holger Matt, ktorý sa prítomným prihovril za vedenie ECBA, prekvapil znalosťami histórie Bratislavy. Bratislavská konferencia po všetkých stránkach úspešne konkurovala ostatným konferenciám ECBA. Pohostinné mesto oslovilo zahraničných hostí svojím pokojom a koloritom.

Hlavná časť programu na tému **Zásada spravodlivého procesu pod tlakom: medzi narastajúcimi obmedzeniami pri poskytovaní bezplatnej právnej pomoci a „rizikom nátlaku“ na uzatvorenie dohody o vine a treste** sa uskutočnila 4. októbra 2008 v konferenčných priestoroch Hotela Devín. Nie je možné obsiahnuť na stránkach bulletinu všetky príspevky a témy. Tým, ktorí majú záujem bližšie sa oboznámiť s plným znením jednotlivých príspevkov, odporúčam webovskú stránku www.ecba.org.

Téma konferencie sa nerodila ľahko. Pri voľbe nosnej témy a čiastkových tém a pri výbere prednášateľov Výkonný výbor ECBA vždy berie do úvahy, do akej miery a v akej intenzite navrhované otázky rezonujú v európskej advokátskej obci a do akej miery sú relevantné aj pre samotné miesto konania konferencie. Konferencie sa tematicky väčšinou zameriavajú na problémy, ktoré je potrebné riešiť na celoeurópskej úrovni.

Ako správna téma bratislavskej konferencie sa ukázala práve otázka bezplatnej právnej pomoci v súčasných podmienkach európskej justície. Mohlo by sa zdať, že takmer 8-hodinový maratón príspevkov, diskusných vystúpení a stanovísk je veľmi náročný. Čas však v pracovnej atmosfére uplynul veľmi rýchlo.

☞ Zľava: podpredsedovia ECBA Kevin Roberts a Louise Hodges, predseda ECBA prof. Holger Matt, predseda SAK JUDr. Štefan Detvai a sudca Európskeho súdu pre ľudské práva Dean Spielmann

☜ Účastníci konferencie v pracovnej atmosfére

Vzhľadom na moju aktívnu účasť na príprave obsahovej časti konferencie mi dovoľte uviesť zopár poznámok k odbornej a obsahovej stránke podujatia nad rámec článkov uverejnených na domovskej internetovej stránke ECBA.

Prvá poznámka smeruje k chápaniu právnej pomoci ako jedného zo základných práv daných občanovi v konaní pred orgánmi predstavujúcimi trestnú justíciu. Problémom sa javí najmä v situáciách, kedy ide o neodkladnú právnu pomoc, teda o pomoc ľuďom, ktorí sa ocitli v konflikte so zákonom a ktorí sú si vedomí, že zákon prekročili, ale majú nárok na primeranú pomoc. Zo živej diskusie vyplynulo, že ide o problémy so spoločným menovateľom vo všetkých európskych krajinách. Premietajú sa do snahy na jednej strane túto pomoc poskytnúť, na druhej strane sa však vyvíja tlak na jej poskytnutie čo najrýchlejšie, najlacnejšie a podľa možností tak, aby zastupujúci advokát vytváral orgánom štátnej moci čo najmenej problémov.

V ďalšej časti sa delegáti venovali dohode o vine a treste a úlohe obhajcu

v tomto konaní. Traja zo šiestich rečníkov tento inštitút hodnotili pozitívne, ďalší – britský právnik – ho vníma inak ako kontinentálna Európa a napokon, traja prednášatelia zastupujúci krajiny, kde sa inštitút dohody iba zavádza, pociťovali neistotu, pretože nevedia, čo im jeho aplikácia prinesie. Na tento inštitút mám kritický názor, ktorý som prítomným prezentoval vo svojom príspevku. Stretol sa s primeranou odozvou. Kolegovia z Európy boli zvedaví na procesný postup používaný v Slovenskej republike pri dohode o vine a treste. Slovenská cesta zrejme nie je najhoršia...

V rámci Európy sa prejavuje vplyv angloamerických myšlienok, dohadovanie si zatiaľ hľadá svoje miesto. V tejto súvislosti treba poukázať aj na opačnú skúsenosť – napríklad rakúske trestné právo sa k zavedeniu inštitútu dohody o vine a treste stavia konzervatívne a zatiaľ ho nepozná, český prístup je rozporuplný. Ako riešenie sa ponúka taliansky trestný proces, ktorý dohodu o vine sa treste pozná, ale len pre oblasť toho, čo naša trestná legislatíva definuje ako prečin.

Prezident ECBA prof. Holger Matt sa prihovára prítomným

V poslednej časti konferencie odzneli aktuálne informácie o dianí v oblasti obhajoby v niektorých krajinách. O základných myšlienkach slovenskej rekodifikácie v stručnosti informoval jeden zo štyroch zástupcov slovenskej advokácie JUDr. Ondrej Laciak.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

← Prednášatelia problematiky bezplatnej právnej pomoci vo vzťahu k úhradám trov zo strany štátu (zľava) Velislava Delcheva (Bulharsko), Willem Koops (Holandsko), Matúš Gémeš (Slovensko), prof. Richard Soyer (Rakúsko), prof. Holger Matt (Nemecko), sudca ESĽP Dean Spielmann

✎ Predseda SAK JUDr. Štefan Detvai osobitne víta štátnu tajomníčku Ministerstva spravodlivosti SR JUDr. Annu Vittekovú a prezidenta ECBA prof. Holgera Matta

↓ JUDr. Detvai v rozhovore so slovenským účastníkom Mgr. Gémešom a Jonathanom Mitchellom z Veľkej Británie

Mrzí ma, že konferencia neupútala na seba väčší záujem slovenských obhajcov napriek propagácii v médiách komory. Ťažko skúmať dôvody. Možno medzi ne patrila obava z jazykovej bariéry. Priebeh konferencií ECBA však nie je tlmočený do jazyka hostiteľskej krajiny vzhľadom na to, že členovia používajú ako rokovací jazyk angličtinu. Možno odradila výška účastníckeho poplatku, alebo čo by bolo najhoršie – nezáujem o dianie v európskom kontexte. Predpokladal som, že členskú platformu ECBA po konferencii rozšíri viac slovenských advokátov. Členstvo v ECBA považujem za vynikajúcu príležitosť využiť kontakty s odborníkmi, vymieňať si s nimi názory a byť priamo pri zdroji informácií.

Ďakujem pracovníkom kancelárie komory, ktorí sa na príprave konferencie organizačnej podieľali. Aj vďaka nim sme ako organizátor obstáli na výbornú.

ECBA má eminentný záujem o členov z krajín strednej a východnej Európy. Výkonný výbor dokonca uvažuje o zavedení kolektívneho členstva. Členstvo slovenských advokátov by bolo vzájomne prospešné – pre ECBA z dôvodu rozšírenia členskej platformy o nové osobnosti, názory a prístupy, pre nás z dôvodu začlenenia sa do nadnárodných štruktúr. Budem rád, ak Vás táto možnosť osloví a ak sa budeme pravidelne stretávať na podujatiach ECBA v zahraničí.

JUDr. Juraj Kolesár, člen P SAK
Foto Pavol Mikulášek

Zmeny v zozname advokátov za obdobie od 2. októbra do 15. novembra 2008

Do zoznamu advokátov boli zapísaní:

JUDr. Patricia Bednářová

Internátna 18, 010 08 Žilina

tel.: 0905/837894

patricia.bednarova@gmail.com

Mgr. Eva Belicová

Mickiewiczova 5, 811 07 Bratislava

tel.: 0905/297795

eva-belicova@yahoo.com

Mgr. Diana Berešová

Štefánikova 6/A, 811 05 Bratislava

tel.: 0918/583929

Výkon advokácie majú pozastavený podľa § 8 ods. 1 písm. a, d zákona o advokácii:

Mgr. Zuzana Grečová, Lučenec

od 8. 9. 2008

JUDr. Mgr. Vladimír Gallo, Bratislava

od 1. 10. 2008

Mgr. Katarína Matulníková, Bratislava

od 1. 11. 2008

JUDr. Margita Polaczyková, Bratislava

od 1. 10. 2008

JUDr. Jaroslav Puškáč, Báhoň

od 11. 9. 2008

JUDr. Miriam Szárazová, Stará Ľubovňa

od 24. 9. 2008

Výkon advokácie obnovili v zmysle § 10 zákona o advokácii:

JUDr. Beáta Buhlová, Košice

od 3. 11. 2008

Mgr. Peter Kováč, Košice

od 1. 10. 2008

Mgr. Erik Schmidt, Bratislava

od 1. 10. 2008

JUDr. Ján Šinkovic, Bratislava

od 10. 9. 2008

JUDr. Patricia Številová, Bratislava

od 3. 9. 2008

Zo zoznamu advokátov bola vyčiarknutá podľa § 7 ods. 1 písm. c zákona o advokácii:

JUDr. Silvia Minková, Bratislava

od 24. 9. 2008

Zo zoznamu advokátov boli vyčiarknutí podľa § 7 ods. 1 písm. f zákona o advokácii:

JUDr. Peter Alexa, Kežmarok

od 2. 10. 2008

JUDr. Peter Baláž, Bratislava

od 17. 10. 2008

JUDr. Milan Balogh, Bratislava

od 17. 10. 2008

JUDr. Viliam Benculak, Sobrance

od 29. 9. 2008

JUDr. Marián Burák, Košice

od 22. 10. 2008

JUDr. Lenka Dubníčková, Veľké Rovné

od 22. 10. 2008

JUDr. Marcela Gandelová, Bratislava

od 22. 10. 2008

JUDr. Štefan Garai, Bratislava

od 16. 10. 2008

JUDr. Ján Grega, Košice

od 17. 10. 2008

JUDr. Peter Hajduček, Košice

od 18. 10. 2008

Mgr. Zuzana Horniaková, Bratislava

od 16. 10. 2008

JUDr. Juraj Hozák, Čadca

od 9. 10. 2008

JUDr. Anna Hozáková, Čadca

od 22. 10. 2008

JUDr. Viera Klíčová, Bratislava

od 9. 10. 2008

Mgr. Jarmila Lacková, Bratislava

od 2. 10. 2008

JUDr. Matej Lednický, Bratislava

od 9. 10. 2008

JUDr. Daniela Lešická, Bratislava

od 1. 10. 2008

JUDr. Ivana Lukáčová, Bratislava

od 17. 10. 2008

JUDr. Ľubomír Lukčo, Košice

od 2. 10. 2008

JUDr. Monika Marčíšinová, Košice

od 2. 10. 2008

JUDr. Iva Matějčiková, Bratislava

od 9. 7. 2008

Mgr. Zdeněk Micka, Trenčín

od 7. 10. 2008

JUDr. Marta Nováková, Levice

od 10. 10. 2008

JUDr. Richard Piskalik, Bratislava
od 29. 9. 2008

JUDr. Alojz Prelovský, Trnava
od 26. 9. 2008

Mgr. Zuzana Puškárová, Bratislava
od 17. 10. 2008

JUDr. Jozef Sabó, Trebišov
od 29. 9. 2008

JUDr. Božena Steinigerová, Poprad
od 2. 10. 2008

JUDr. Jiří Szabó, Košice
od 22. 10. 2008

JUDr. Jozef Šimek, Trnava
od 17. 10. 2008

JUDr. Mária Turyová, Košice
od 29. 9. 2008

JUDr. Bohumil Trávníček, Bratislava
od 29. 9. 2008

JUDr. Juraj Tymko, Poprad
od 21. 10. 2008

JUDr. Attila Vajda, Bratislava
9. 10. 2008

Jan Jos. van der Snickt, Bratislava
od 30. 9. 2008

JUDr. Michal Vlkolinský, Zvolen
od 9. 10. 2008

JUDr. Ondrej Zahornacký, Margecany
od 23. 10. 2008

JUDr. Mária Zacková, Trenčín
od 27. 10. 2008

JUDr. Elena Začková, Trenčín
od 28. 10. 2008

Spracovala: Vilma Slopovská

Praktikanti hľadajú zamestnanie...

Mária Lukačovičová

tel.: 0949/754130

meriluk@googlemail.com

Študentka 3. ročníka bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte TU v Trnave. Ovláda prácu na počítači (Windows, MS Office, internet), francúzsky, anglický jazyk a má vodičský preukaz skupiny B. Má záujem o prácu v Trnave alebo v Bratislave a okolí.

Michal Mojžita

tel.: 0903/590148

Študent 4. ročníka PF UK v Bratislave hľadá prácu na polovičný úväzok v niektorej z bratislavských advokátskych kancelárií. Ovláda právnickú angličtinu, nemecký jazyk na pokročilej úrovni, prácu s počítačom vo všetkých užívateľských programoch. Vlastní vodičský preukaz skupiny B.

Zmeny v zozname advokátskych koncipientov za obdobie od 16. septembra do 15. októbra 2008

Do zoznamu advokátskych koncipientov boli zapísaní:

JUDr. Ing. Zuzana Amrichová
u JUDr. Allana Böhma, Bratislava

Mgr. Tomáš Baláž
u JUDr. Martina Buriana, Žilina

Mgr. Štefan Bečarik
u JUDr. Petra Fábryho, Spišská Nová Ves

Ing. Mgr. Marián Borovský
u JUDr. Jany Markechovej, Bratislava

Mgr. Stanislava Bučková
u JUDr. Ing. Ľ. Navračiča, Bratislava

JUDr. Dominika Buksová
v Advokátskej kancelárii Jančo,
Mularčík a partneri s. r. o., Bratislava,
zast. JUDr. Ladislavom Jančom

Mgr. Zuzana Bukvišová
v obch. spol. Law Associates s. r. o., Bra-
tislava, zast. JUDr. Martinom Ľurekom

Mgr. Jaroslava Cablková
u JUDr. Márie Trylčovej, Senica

Mgr. Petra Cipková
u JUDr. Jany Zlochovej, Žilina

Dr. jur. Zita Czibor
u JUDr. Natálie Borsosovej, Komárno

Mgr. Jana Čerešňáková
u JUDr. Davida Soukeníka, Bratislava

Mgr. Lenka Čierniková
v Ecker-Kán & partners, s. r. o., Bratislava,
zast. JUDr. Vladimírom Kánom

Mgr. Jaroslav Dohnal
v obch. spol. MCGA legal, s. r. o., Bra-
tislava, zast. Mgr. Branislavom Jurášom

Mgr. Gabriela Dubravíková
u JUDr. Igora Novotného, Bratislava

Mgr. Viktor Ewerling
v obch. spol. Ikrenyi & Rehák, s. r. o.,
Bratislava, zast. JUDr. Ivanom Ikrényim

Mgr. Martin Friedrich
u JUDr. Milana Okajčeka, Košice

Mgr. Soňa Grešová
u JUDr. Miloša Kvasňovského, Bratislava

Mgr. Igor Grgula
u JUDr. Štefana Levického, Trnava

Mgr. Mária Gudábová
v obch. spol. Vranovič/Halada s. r. o.,
Trnava, zast. Mgr. Andrejom Haladom

Mgr. Marián Halienska
u JUDr. Viery Balogovej, Nové Zámky

Mgr. Roman Haluška
u JUDr. Matúša Boľoša, Banská Bystrica

Mgr. Katarína Hanzelová
u JUDr. Gabriely Bírošovej, Žilina

Mgr. Lucia Harhovská
v obch. spol. Schubert & partners, s. r. o.,
Bratislava, zast. JUDr. R. Opaterným

Mgr. Boris Holcinger
u JUDr. Tibora Horvátha, Bratislava

Mgr. Gabriela Divková Holmová, MBA.
u JUDr. Dušana Divka,
Považská Bystrica

Mgr. Ing. Jana Hruzová
v obch. spol. Kuráň & Marková,
advokátska kancelária s. r. o., Bratislava,
zast. JUDr. Jurajom Kuráňom, CSc.

Mgr. Iva Hulmanová
v bnt – Sovova Chudáčková
& Partner, s. r. o., Bratislava,
zast. JUDr. Zuzanou Chudáčkovou

JUDr. Martin Jacko
v obch. spol. Lansky, Ganzger + partner
Rechtsanwälte, spol. s. r. o., Bratislava

JUDr. Martin Jakeš
u JUDr. Dušana Surkoša, Bratislava

Mgr. Helena Janíčková
u JUDr. Pavla Malicha, Bratislava

JUDr. Daniel Janšo
u JUDr. Igora Michaloviča, Ban. Bystrica

Mgr. Sandra Javorská
v obch. spol. JUDr. Silvia Predná s. r. o.,
Bratislava

Mgr. Milan Kolkus
v Advokátskej kancelárii
Jurika & Keltoš, s. r. o., Bratislava,
zast. JUDr. Radovanom Jurikom

Mgr. Daniel Komora
u JUDr. Daniely Komorovej, Ban. Bystrica

Mgr. Ingrid Kovalčuková
v Graban & Partners s. r. o., Košice,
zast. JUDr. Adriánom Grabanom

Mgr. Ivana Krišová
u JUDr. Pavla Jureka, Bratislava

Mgr. Zuzana Krkošková
u JUDr. Michala Krnáča, Žilina

Mgr. Lucia Marianiiová
u JUDr. Evy Lettrichovej, Bratislava

JUDr. Viktor Marko
u JUDr. Ing. B. Pekára, Banská Bystrica

Mgr. Ladislav Matejka
u JUDr. Matúša Boľoša, Banská Bystrica

Mgr. Helena Baldovská Martiniaková
v Capitol Legal Group s. r. o., Bratislava,
zast. Mgr. Rastislavom Hanulákom

JUDr. Lucia Miklíková
u Mgr. Jiřího Černého, Bratislava

Mgr. Anna Mišeková
v AK Gavorová & Partneri, spol. s. r. o.,
Bratislava, zast. JUDr. Editou Gavorovou

Mgr. Michal Mrva
u Mgr. Barbory Šrutekovej,
Bohdanovce nad Trnavou

Mgr. Lenka Némětová
u JUDr. Juraja Tomáška, Bratislava

JUDr. Blažena Novajovská
u JUDr. Tomáša Borca, Bratislava

Mgr. Michaela Onderčinová
u JUDr. Melánie Burdovej, Košice

MUDr. Mgr. Miroslav Pavlák
u JUDr. Pavla Crkoňa, Púchov

JUDr. Jana Priesolová
u JUDr. Petra Hercega, Bratislava

Mgr. Barbara Puobišová
v CLC advokátska kancelária, s. r. o.,
Bratislava, zast. Mgr. Jurajom Vaníčkym

Mgr. Viera Rišianová
u Mgr. Richarda Karkó, Žilina

Mgr. Zoltán Sárkány
u JUDr. Marcela Habrmana,
Nové Zámky

Mgr. Marek Sedlák
u Mgr. Maroša Uhaľa, Zvolen

Mgr. Rudolf Sívák
v obch. spol. Futej & Partners, s. r. o., Bra-
tislava, zast. JUDr. Danielom Futejom

Mgr. Ivana Sláviková
u JUDr. Anny Angelovej, Bratislava

Koncipientka hľadá zamestnanie...

Mgr. Eva Blazyová
tel.: 0948/800205
evablazyova@gmail.com
Absolventka PF UK Bratislava (2008)
má záujem o prácu v Bratislave.

JUDr. Ivana Stancelová

u JUDr. Márie Mešencovej, Vrbové

Mgr. Soňa Starostová

u JUDr. Davida Soukeníka, Bratislava

Mgr. Silvia Svitková

v Advokátskej kancelárii Kašuba

spol. s. r. o., Banská Bystrica,

zast. JUDr. Romanom Kašubom

Mgr. Katarína Šabová

u JUDr. Allana Böhma, Bratislava

Mgr. Veronika Škvarková

u JUDr. Daniely Komorovej, Ban. Bystrica

Mgr. Marek Tauberu JUDr. Milana Križalkoviča,
Spiská Nová Ves**Mgr. Stanislava Tichá**

u JUDr. Aleny Virdzekovej, Púchov

Mgr. Peter Tóth

v obch. spol. Valko, Majer

& partners, s. r. o., Bratislava,

zast. JUDr. Mariánom Valkom

JUDr. Zoltán Varga

u Mgr. Mareka Kováča, Nitra

JUDr. Ľubomíra Vanečková

u JUDr. Antona Hencovského, Košice

Mgr. Martina Veisová

v AK Urbáni, s. r. o., Banská Bystrica,

zast. JUDr. Rastislavom Urbánim

Mgr. Réka Világi

v CVD s. r. o., Bratislava,

zast. JUDr. Erikou Csekés

Mgr. Miroslav Zigo

u JUDr. Pavla Loduhu, Považská Bystrica

**Zmeny v zozname
advokátskych koncipientov:****Mgr. Andrej Dahamshy** od 2. 9. 2008

u JUDr. Ernesta Valka, PhD., Bratislava

Mgr. Ivan Dobročáni od 2. 9. 2008

u JUDr. Pavla Nechal, Bratislava

Mgr. Zuzana Dzilská od 1. 8. 2008

u JUDr. J. Ružičku, PhD., Bratislava

Mgr. Martina Kocvárová od 1. 8. 2008

v obch. spol. JUDr. Kromka

& JUDr. Pataky v. o. s., Kežmarok,

zast. JUDr. Andrejom Patakym

Mgr. Pavol Kollár od 20. 8. 2008

v obch. spol. Allen & Overy Bratislava,

s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. I. Pálkom

Mgr. Vladimír Kordoš LL. M.

od 18. 8. 2008 v obch. spol.

SQUIRE SANDERS s. r. o., Bratislava,

zast. Mgr. Juliánom Juhászom LLB.

Mgr. Zuzana Lukačovičová od 4. 8. 2008

u JUDr. Jozefa Podobu,

Dubnica nad Váhom

Mgr. Zuzana Lányiová od 1. 9. 2008

u JUDr. Júliusa Šefčíka, Trnava

Mgr. Miroslava Marcineková

od 1. 9. 2008

u JUDr. Martiny Mrázovej, Bratislava

Mgr. Ľudmila Marková od 12. 7. 2008

v obch. spol. Zukalová – Advokátska

kancelária s. r. o., Bratislava,

zast. JUDr. Dagmar Zukalovou

Mgr. Eva Nemsáková od 1. 9. 2008

v obch. spol. Konečná & Šafář, s. r. o.,

Bratislava, zast. JUDr. Dagmar Yoder

Mgr. Veronika Pleváková od 1. 9. 2008

u JUDr. Jozefa Malého, Bratislava

Mgr. Ján Príbelský od 4. 9. 2008

u Mgr. Petra Príbelského, LL. M. Eur.,

Bratislava

Mgr. Zora Puškáčová od 12. 7. 2008

v obch. spol. Zukalová – Advokátska

kancelária s. r. o., Bratislava,

zast. JUDr. Dagmar Zukalovou

Mgr. Jana Rusnáková od 1. 9. 2008

u JUDr. Vladimíra Noska, Veľký Krtíš

Mgr. Miroslava Sadloňová od 4. 9. 2008

u JUDr. Jána Marčoka, Lučenec

JUDr. Iveta Tarabčáková od 1. 7. 2008

v AK-Tarabčák s. r. o., Prešov,

zast. JUDr. Jozefom Tarabčákom

Mgr. Bálint Világi od 9. 9. 2008

v Advokátskej kancelárii Jančo, Mularčík

a partneri, s. r. o., zast. JUDr. L. Jančom

Mgr. Aleš Zoller od 1. 8. 2008

v AK-Krupa s. r. o., Nové Mesto n. Váhom,

zast. Mgr. Dušanom Krupom

Spracovala: Danica Ježová

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2009

Odberateľ: .....

Adresa, na ktorú majú
byť posielané výtlačky: .....

IČO: .....

IČ DPH: .....

Číslo účtu: .....

Závazne si objednávame ..... výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2009 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Dátum: .....

Podpis: .....

Vybavuje: .....

Telefón: .....

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné vo výške 50 eur (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.) *Informačný prepočet podľa kurzu 1 EUR = 30,1260 SKK: 1 506,30 Sk.*
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo faktúrovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu, ktorá je uvedená na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, je možné dohodnúť individuálne.
7. **Advokáti zapísaní v zozname advokátov SAK budú bulletin naďalej dostávať bezplatne, bez osobitnej objednávky.**

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

Mgr. Roman Toman, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, ondrisova@sak.sk

tel.: 02/5296 1236

Administrácia:

PhDr. Edita Tyrolerová, tyrolerova@sak.sk

tel.: 02/5296 1556

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

tel.: 02/5296 1556, 5296 1236

fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia a grafická úprava:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 1212/95

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 4. 11. 2008

Uzávierka redakčnej časti: 13. 11. 2008

Toto číslo vyšlo 2. 12. 2008

Foto na obálke: účastníci jesennej konferencie Európskeho združenia obhajcov
(foto Pavol Mikulášek)

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Táto informácia bude uverejnená na prvej strane príspevku v graficky oddelenej ploške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujete s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné stylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

bulletin slovenskej advokácie

VYDÁVA SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA